

INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA

**CONSECINȚELE UNEI ZONE DE LIBER SCHIMB
APROFUNDATE ȘI CUPRINZĂTOARE ASUPRA
ECONOMIEI REPUBLICII MOLDOVA**

Autori:

Ciprian Ciucu (coordonator)

Viorel Chivrigă

Alexandra Toderiță

Ion Tornea

BUCUREȘTI, 2011

© *Institutul European din România*, 2011

Bd. Regina Elisabeta nr. 7-9, Sector 3, București

www.ier.ro

ier@ier.ro

ISBN online 978-606-8202-13-6

DTP: Vlad Mihai

Sursă poze copertă: www.stockvault.net

Tipărire: Alpha Media Print SRL București

Splaiul Unirii nr. 313 www.amprint.ro

Studiul este finanțat de Black Sea Trust, un proiect al German Marshall Fund SUA.

Opiniile prezentate în acest studiu (în format tipărit sau electronic) aparțin exclusiv autorilor și nu reprezintă poziția oficială a Black Sea Trust, German Marshall Fund sau a partenerilor acestora.

The funding was provided by The Black Sea Trust, a project of the German Marshall Fund of the United States.

Opinions expressed in the written or electronic publications do not necessarily represent those of the Black Sea Trust, the German Marshall Fund, or its partners.

CUVÂNT ÎNAINTE

Institutul European din România a derulat în cursul anului 2011 un proiect intitulat ***Pregătind Republica Moldova pentru o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare cu Uniunea Europeană*** (*Preparing Moldova for a comprehensive free trade area with the European Union*). Finanțat de German Marshall Fund SUA, prin programul Black Sea Trust, și derulat în parteneriat cu Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale – IDIS Viitorul din Republica Moldova, proiectul a urmărit sprijinirea autorităților din Republica Moldova implicate direct în procesul de negociere pentru încheierea unui acord de liber schimb cu Uniunea Europeană.

Printre obiectivele proiectului pot fi menționate: realizarea unui curs de formare (la Chișinău) pentru o serie de funcționari din administrația publică centrală din Republica Moldova pe tematici legate de aspecte comerciale în cadrul UE, **realizarea unui studiu privind consecințele unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare asupra economiei Republicii Moldova**, precum și stimularea dialogului, a unui cadru de cooperare și asigurarea unui transfer optim de cunoștințe, prin organizarea unei dezbateri (la Chișinău) pe tema comerțului liber în Uniunea Europeană.

Studiul de față și-a propus, pe lângă o evaluare a relațiilor comerciale dintre UE și Republica Moldova, a cadrului instituțional referitor la crearea unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare, și identificarea sectoarelor/domeniilor sensibile, precum și a celor potențial profitabile și competitive pentru Republica Moldova în raport cu piața Uniunii Europene. Estimarea efectelor unei astfel de zone de liber schimb asupra producătorilor agricoli și asupra anumitor sectoare industriale din Republica Moldova reprezintă, de asemenea, unul din obiectivele studiului. Nu în ultimul rând, cercetarea a urmărit elaborarea unor recomandări punctuale pentru decidenții politici privind măsurile și direcțiile de acțiune pe termen mediu în sectoarele cu avantaj competitiv pentru Republica Moldova.

Studiul a beneficiat de contribuția extrem de valoroasă a unei echipe de specialiști, după cum urmează:

Ciprian Ciucu, coordonatorul colectivului de autori, este lector invitat la Universitatea București unde predă cursul de management al proiectelor în cadrul Departamentului de Studii Europene al Facultății de Litere. Cu o experiență bogată în sectorul non-profit, unde a lucrat pentru organizații cunoscute precum „Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile”, „Centrul Educația 2000+”, începând cu anul 2009, dl. Ciucu este membru fondator și Director de Programe al Centrului Român de Politici Europene. De-a lungul carierei sale a acordat consultanță și a realizat studii în cadrul mai multor proiecte de asistență tehnică (finanțate prin Phare, sau sub egida UNICEF, a Băncii Mondiale) pentru diferite agenții și ministere. Dl. Ciucu are numeroase contribuții în media românească în cadrul unor publicații (tipărite sau online) precum: Observator Cultural (rubrică, 2005 – 2009), Cotidianul (rubrică 2007), Dilema Veche, HotNews, Euractiv și altele.

Viorel Chivrigă este directorul Departamentului Economie de piață funcțională în cadrul IDIS „Viitorul” din Chișinău, co-președinte al Coaliției pentru Dezvoltarea Economică Rurală (CDER), secretar al Consiliului Civic pe lângă Serviciul Vamal și membru al Consiliului Consultativ pe lângă Ministerul Economiei. În 1987 a absolvit Universitatea Agrară din Moldova, iar în anul 1991, a obținut titlul de doctor la aceeași instituție. Între 1991 și 1993 a efectuat studii post-universitare la Școala Națională de Studii Politice și Administrative (SNSPA) din București (România), obținând diploma de Master (MA) în management. Din 1997 activează în cadrul IDIS Viitorul, având drept principale domenii de calificare: management în afaceri, politici economice, comerț internațional și intern, investiții și agricultură. Dl. Chivrigă a comentat și a elaborat analize economice și legislative pentru următoarele publicații din Republica Moldova: „BusinessClass”, „Businessul Agricol”, „Timpul”, „ECO”, „Jurnal de Chișinău”, „Logos Press”, „Fermierul”, „Vocea Poporului”, „Новое Время”, „Analytique”, „Flux”, „Ziarul de Gardă”, „Adevărul”, „Кишиневский обозреватель”, „Комсомольская Правда”, „Capital Market” și „Agroinform”.

Alexandra Toderiță este cercetător în cadrul Centrului Român de Politici Europene din București. În 2010 a obținut diploma de Master în Relații Internaționale și Studii Europene a Institutului European de Înalte Studii Internaționale din Nisa, filiera trilingvă. Anterior, a lucrat ca analist al pieței europene de energie și a activat în organizații neguvernamentale. A obținut diploma de licență a Facultății de Finanțe, Bănci, Asigurări și Burse de Valori din cadrul Academiei de Studii Economice București, precum și cea în Comunicare și Relații Publice, a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative. Domeniile sale de interes includ integrarea și cooperarea regională europeană, economia socială.

Ion Tornea a absolvit Academia de Studii Economice din Chișinău și a obținut diploma de Master în administrarea afacerilor și economie la Universitatea din Stockholm. Până a deveni expert economic în cadrul IDIS „Viitorul”, a activat în domeniul bancar din Republica Moldova, în calitate de expert - credite, precum și în calitate de consultant în cadrul Proiectului de Dezvoltare a Businessului Agricol, implementat de CNFA Inc și finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, USAID. A publicat studii în calitate de autor și co-autor, atât în cadrul IDIS „Viitorul”, cât și în CNFA Inc.

*

În final, aș dori să mulțumesc autorilor pentru calitatea științifică și totodată pentru abordarea pragmatică a principalilor piloni de cercetare în decursul elaborării acestui studiu. De asemenea adresez mulțumiri echipei din cadrul Institutului European din România ce a asigurat gestionarea acestui proiect, pentru efortul și dedicarea în vederea bunei desfășurări a proiectului și pentru finalizarea cu succes a activităților prevăzute: dnei. Cornelia Predoiu – inițiator al proiectului și coordonator al componentei de formare, drei. Oana Mocanu – coordonator al componentei de cercetare a proiectului, drei. Alina Arhire – responsabilă cu activitatea de comunicare. Nu în ultimul rând aș

dori să mulțumesc finanțatorilor, reprezentanților German Marshall Fund în România, îndeosebi dlui. Mark Cunningham, responsabil de proiect.

Acest studiu va fi prezentat spre sfârșitul lunii septembrie la Chișinău, în cadrul unui seminar menit să consolideze cadrul de dezbateri pe marginea liberului schimb dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană și a relației bilaterale România – Republica Moldova.

Nutresc speranța că rezultatele acestui studiu vor contribui la optimizarea eforturilor Republicii Moldova în negocierea unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare cu Uniunea Europeană, cu o paletă cât mai redusă a costurilor de adaptare și armonizare legislativă.

Gabriela Drăgan

Director general al Institutului European din România

FOREWORD

The European Institute of Romania has developed a project during 2011, on “*Preparing Moldova for a comprehensive free trade area with the European Union*”. The project was financed by the German Marshall Fund, USA, through the Black Sea Trust Programme and was performed in partnership with the Institute for Development and Social Initiatives – IDIS “Viitorul” from the Republic of Moldova. The project was aimed at offering support to the Moldovan authorities who were directly involved in the negotiation process for signing a new free trade agreement with the European Union.

Some of the objectives of the project were the following: the implementation of a training course (in Chişinău) for civil servants working for the Moldovan central public administration, on issues related to commercial aspects of the European Union, **a study concerning the consequences of a deep and comprehensive free trade area on the economy of the Republic of Moldova**, as well as the stimulation of dialogue, the creation of a cooperation environment and ensuring the optimum transfer of knowledge by organizing a debate in Chişinău concerning the free trade issue in EU.

Apart from evaluating the trade relations between the EU and the Republic of Moldova, the current study has set out to analyze the institutional background concerning the creation of a deep and comprehensive free trade area, to identify the vulnerable sectors/ fields, as well as those potentially profitable and competitive for the Republic of Moldova, in relation to the EU market. Estimating the effects of such a free trade area on agricultural producers and on certain industrial sectors from the Republic of Moldova represents also one of the goals of this study. Last but not least, the research sought to formulate specific recommendations for the political executives, concerning the measures and the action strategy to adopt on a medium term for the sectors which have a competitive advantage for the Republic of Moldova.

The study has benefited from an extremely valuable contribution of a specialists’ team, which will be presented as follows:

Ciprian Ciucu, the coordinator of the study, is an associate lecturer at the University of Bucharest, where he is teaching a course on Project Management, as part of the Department for European Studies, a branch of the Faculty of Letters. He has a vast experience in the non-profit sector, where he has worked for several well-known organizations, such as “The Foundation for the Development of Civil Society”, or “The Education 2000+ Center”. As from the year 2009, he is a founding member and Programme Director of the Romanian Center for European Policies. Throughout his career, he has provided consulting services and has conducted studies as part of several technical assistance projects (financed by Phare, or under the aegis of UNICEF, World Bank) for various agencies and ministries. Mr. Ciucu has also written for the Romanian press, in printed or online publications such as: The Cultural Observer (newspaper section, 2005-2009), Cotidianul (section 2007), Dilema Veche, HotNews, Euractiv etc.

Viorel Chivrigă is the Director of the Department for Functional Market Economy, which is part of the IDIS “Viitorul” organization in Chişinău. He is also Co- Chairman of the Coalition for Rural Economic Development (CRED), secretary of the Civic Council, which is part of the Customs Service and member of the Ministry of Economy Consultative Council. In 1987, he graduated the Agrarian University of the Republic of Moldova and in 1991 he obtained his PhD within the same institution. Between 1991 and 1993, he attended post-graduate courses at the National School of Political and Administrative Studies in Bucharest, Romania. He also holds an MA in Management. Starting from 1997, he has been a member of the IDIS “Viitorul” organization. His key qualifications include: business management, economic policies, international and internal trade, investments and agriculture. Mr. Chivrigă has written comments and has produced economic and legal analysis for the following publications of the Republic of Moldova: “BusinessClass”, “Businessul Agricol”, “Timpul”, “ECO”, “Jurnal de Chişinău”, “Logos Press”, “Fermierul”, “Vocea Poporului”, “Новое Время”, “Analytique”, “Flux”, “Ziarul de Gardă”, Adevărul, “Кишиневский обозреватель”, “Комсомольская Правда”, “Capital Market”, and “Agroinform”.

Alexandra Toderiță is a researcher within the Romanian Center for European Policies in Bucharest. In 2010 she graduated the Master in Advanced European and International Studies at the “Institut Européen des Hautes Etudes Internationales” in Nice, the trilingual programme. She previously worked as research analyst on the European energy sector and was an active member of various NGOs. Ms. Toderiță majored in both Finance and Banking, at the Academy of Economic Studies, and in Communication and Public Relations, at the National School of Political and Administrative Studies in Bucharest. Her areas of interest include European integration and regional cooperation, social economy.

Ion Tornea graduated the Academy of Economic Studies in Chişinău and got his Master degree in Business Administration and Economics at Stockholm University. Prior to becoming an economic expert at IDIS “Viitorul”, he worked as a loan-expert in the banking field in the Republic of Moldova and as a consultant in the Agribusiness Development Project, implemented by CNFA Inc. and financed by the US Agency for International Development, USAID. He published studies as author and co-author, both within IDIS “Viitorul and in CNFA Inc.

*

Finally, I would like to thank the authors for the scientific quality of their work and also for their pragmatic approach towards the main research pillars, proven throughout the elaboration of this study. I would also like to express my gratitude to the team from the European Institute of Romania who ensured the guidance of this project, for their effort and dedication aimed at the smooth development of the project and at the successful achievement of all the required activities: Mrs. Cornelia Predoiu - initiator of the project and coordinator of the training component, Ms. Oana Mocanu - coordinator

of the research module of the project, Ms. Alina Arhire - communication executive. Last but not least, I would like to thank the funding body, the representatives of the German Marshall Fund in Romania, especially Mr. Mark Cunningham, project coordinator.

This study will be presented at the end of September this year in Chişinău, as part of a workshop aimed at consolidating the debate framework on the issues of free trade between the Republic of Moldova and the European Union, as well as on the bilateral relation between Romania and the Republic of Moldova.

I sincerely hope that the results of this study will contribute to the optimization of the efforts invested by the Republic of Moldova in negotiating a deep and comprehensive free trade area with the European Union, while keeping the adaptation and legal harmonization costs at a minimum level.

Gabriela Drăgan

Director General of the European Institute of Romania

CUPRINS

Cuvânt înainte	p. 3
Foreword	p. 6
Lista de abrevieri	p. 10
Rezumatul studiului	p. 11
Executive Summary	p. 20
Capitolul I. Context	p. 28
Capitolul II. Evaluarea importurilor și exporturilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană	p. 34
Capitolul III. Cât de bine a fructificat Republica Moldova Preferințele Comerciale Autonome	p. 89
Capitolul IV. Evaluarea aranjamentului instituțional pentru pregătirea Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare. Responsabilități instituționale și capacitate administrativă	p. 98
Capitolul V. Concluzii și recomandări generale	p. 115
Referințe bibliografice	p. 117

Contribuția autorilor:

Ciprian Ciucu - coordonator al colectivului de autori - rezumat, cap. I, cap. IV, cap. V

Viorel Chivrigă - cap. II, cap. III, cap. V, Anexe

Alexandra Toderiță - cap. I, cap. IV, cap. V

Ion Tornea - cap. II, cap. III, Anexe

LISTA DE ABREVIERI

AGEPI	Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală
ATP	Autonomous Trade Preferences
ANPC	Agenția Națională pentru Protecția Concurenței
CE	Comisia Europeană
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
CES	Consiliul Economic și Social
CSI	Comunitatea Statelor Independente
GSP	Sistemul generalizat de preferințe
IPR	Drepturi de proprietate intelectuală
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului
MF	Ministerul de Finanțe
NTBs	Bariere tarifare și netarifare
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
PCA	Preferințe comerciale autonome
PEV	Politica europeană de vecinătate
RM	Republica Moldova
RO	Reguli de origine
SPS	Măsuri sanitare și fitosanitare
SV	Serviciul Vamal
TBT	Bariere tehnice în calea comerțului
TN	Transnistria
UE	Uniunea Europeană
UNDP	United Nations Development Programme
ZLSAC	Zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare

REZUMAT

Studiul de față se bazează pe două abordări complementare: prima este o analiză minuțioasă a schimburilor comerciale ale Republicii Moldova cu toate țările Uniunii Europene (UE), în timp ce a doua se focalizează pe ceea ce a făcut până în prezent și ce are de realizat Republica Moldova pentru a încheia, într-un orizont de timp rezonabil, un acord de liber schimb cu UE.

Uniunea Europeană folosește politica sa comercială ca parte a procesului de europenizare mai ales în imediata vecinătate, astfel încât i-a oferit Republicii Moldova opțiunea de a negocia un Acord privind instituirea unei *Zone de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare (ZLSAC) - Deep and Comprehensive Free Trade Area - DCFTA*. Diferența dintre un simplu acord de liber schimb și unul aprofundat și cuprinzător este că cel din urmă presupune că statul partener UE va avea de transpus în legislația proprie o multitudine de elemente din *acquis-ul comunitar european*. Este vorba despre elemente de legislație din domeniul concurenței, achizițiilor publice, mediului de afaceri, standardizării produselor, statistică, vămi, proprietate intelectuală etc. În cazul particular al Republicii Moldova un asemenea acord presupune și rezolvarea unor aspecte cu statut special din Transnistria, acestea fiind în afara controlului imediat al autorităților moldovene (și în consecință au un caracter ceva mai facultativ).

În *primul capitol* punctăm contextul intern și internațional/european în care Republica Moldova (RM) dorește semnarea unui acord ZLSAC cu Uniunea Europeană. Acesta este dat de participarea RM la Parteneriatul Estic și de faptul că acordul ZLSAC va fi parte a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, ceea ce înseamnă că Acordul de Asociere nu va fi semnat înaintea încheierii negocierilor ZLSAC (în sine reprezentând un proces complex).

Semnarea acordului de liber schimb este importantă pentru Republica Moldova pe două dimensiuni:

1) *dimensiunea politică* – de progresul negocierilor va depinde data la care va fi semnat Acordul de Asociere. Acordul ZLSAC va fi privit ca un indicator important pentru stimularea Guvernului de la Chișinău pentru a realiza reforme structurale, care în timp pot aduce Republica Moldova în zona mult dorită de aceasta, aceea a discuțiilor legate de extinderea UE. Odată adoptat *acquis-ul comunitar recomandat de Comisia Europeană*, Republica Moldova va fi transpus deja o bună parte a *acquis-ului*, procesul de europenizare fiind în derulare și fără o perspectivă clară de aderare.

2) *dimensiunea economică* – Uniunea Europeană reprezintă deja principalul partener comercial al Republicii Moldova. Acordul ZLSAC va favoriza o integrare sporită a țării în zona economică europeană, cu acces direct la Piața Unică, ceea ce va duce la creștere economică și la stimularea competitivității economice. Principalele avantaje pentru Republica Moldova se pot concretiza în următoarele: accesul la o piață enormă

(piața comună a UE) pentru produsele moldovenești; atragerea unor noi investiții (prin creșterea încrederii unor noi investitori); optimizarea cadrului instituțional și legislativ; îmbunătățirea mediului de afaceri; creșterea competitivității reale a sectoarelor economice.

Contextul în care Republica Moldova își dorește instituirea ZLSAC cu Uniunea Europeană este completat și de acordurile pe care această țară le are la momentul actual. Republica Moldova este membră cu drepturi depline a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) din anul 2001. De asemenea, este membră a Comunității Statelor Independente (CSI) din anul 1994. Cu toate că CSI nu deține competențe supranaționale, acordurile din cadrul său pot avea implicații asupra acordului de liber schimb. În acest sens, Republica Moldova are instituită o zonă de liber schimb cu statele CSI. Totalizând acordurile cu țările CSI și țările din cadrul Pactului de Stabilitate din Sud-Estul Europei, Moldova deține 16 astfel de acorduri. De asemenea, Republica Moldova este membră din anul 2007, alături de Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Muntenegru, Croația, Serbia și UNMIK Kosovo a Acordului Central-European de Liber Schimb (CEFTA 2006).

Nu putem vorbi despre contextul politic și economic în care se află Republica Moldova fără a trata pe scurt ce se întâmplă în Transnistria. Situația de acolo reprezintă un impediment pentru integrarea europeană a Republicii Moldova, iar nesoluționarea acestui conflict înghețat are implicații directe asupra ZLSAC: Transnistria este *de jure* un teritoriu al Republicii Moldova, dar *de facto* nu este controlat de către autoritățile de stat ale acesteia, ceea ce imprimă un grad sporit de instabilitate și risc pentru partenerii externi. Unul dintre dezavantajele impuse de situația din Transnistria (teritoriu separatist de 20 de ani) este acela că această entitate politică a avut timp să dezvolte elemente specifice separării: guvern, granițe, armată și forțe polițienești, un sistem judiciar, monedă proprie și așa mai departe.

În negocierile pentru ZLSAC, Transnistria reprezintă o nucă tare pentru Republica Moldova tocmai pentru că este un teritoriu necontrolat. Cu toate acestea autoritățile moldovene nu sunt descurajate, încercând să învețe din experiența Ciprului, deși cele două situații nu sunt tocmai identice.

Studiul de față punctează exact momentul în care se află Republica Moldova în drumul său spre ZLSAC. Autoritățile au început deja să implementeze (conform calendarului prestabilit) o bună parte din recomandările făcute de Comisia Europeană. În luna iulie, luna redactării prezentului studiu, Ministerul Economiei Republicii Moldova raportase deja acțiunile întreprinse în primele două trimestre ale anului 2011. Prima rundă de negocieri este așteptată să aibă loc în perioada septembrie–octombrie 2011. Cu toate că Republica Moldova a început adoptarea acquis-ului european în domeniul comerțului, negocierile nu pot demara în lipsa unei evaluări temeinice ce va fi derulată de către Comisia Europeană, pe baza căreia se va recomanda momentul începerii negocierilor. Este bine de subliniat că în multe privințe (printre care una dintre cele mai importante pentru un acord de liber schimb este *deschiderea la frontieră*) Republica Moldova stă chiar bine. Un acord de liber schimb clasic ar fi putut fi negociat după estimările noastre

în mai puțin de un an. În schimb, un acord cuprinzător și aprofundat complică puțin lucrurile pentru Republica Moldova dar compensează prin înscrierea țării pe o traiectorie europeană și o apropiere de clubul european.

În *al doilea capitol* avem o analiză detaliată a importurilor și exporturilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană și cu fiecare stat membru în parte, pe baza căreia putem trage câteva concluzii:

- Schimburile comerciale cu țările UE au crescut într-un ritm sporit (de cca. 4 ori) pe parcursul ultimului deceniu (cu excepția anului „de criză” 2009), UE devenind datorită acestui fapt principalul partener comercial al Republicii Moldova, începând cu anul 2005;
- Începând cu anul 2006, UE a devenit principalul partener comercial al Republicii Moldova și la capitolul „Exporturi”, cu o pondere de 51-52% în perioada 2006-2009 și 47% în 2010. Cu toate că acest fapt nu se poate atribui în totalitate introducerii Sistemului Generalizat de Preferințe (GSP+) începând cu 1 ianuarie 2006, este evident că introducerea acestui regim a contribuit esențial la majorarea exporturilor moldovenești către UE. În acest sens, concluzia logică care se impune este că un regim mai liberalizat al exporturilor în cadrul ZLSAC nu poate decât să sporească în continuare exporturile moldovenești spre UE. Cu toate acestea, este de așteptat că ritmul de creștere al exporturilor spre UE după semnarea acordului ZLSAC nu va fi tot atât de mare (+21-26%) ca cel demonstrat după intrarea în vigoare a sistemului GSP+ și a PCA (preferințe comerciale autonome), deoarece cea mai mare parte a produselor cu potențial de export deja beneficiază de regim liberalizat în cadrul GSP+ și PCA;
- Produsele moldovenești cu cea mai mare pondere în exporturile în UE sunt din grupurile „materiale textile și articole din acestea”, „produse vegetale”, „mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora”, „produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțet, tutun”, „grăsimi și uleiuri de origine vegetală și animală, mobilă; mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat și articole similare, construcții prefabricate”. Acestea dețineau în 2010 cca. 80% din totalul exporturilor moldovenești în UE. Cu excepția produselor din categoriile „produse vegetale” și „produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun”, restul vor fi mai mult sau mai puțin imune la liberalizarea în cadrul ZLSAC, deoarece beneficiază în majoritate absolută de regim liber de export în cadrul GSP+. În schimb, produsele vegetale, produsele alimentare, băuturile alcoolice, fără alcool, oțeturile și tutunul vor avea de câștigat de pe urma abolirii contingentelor tarifare, a barierelor tarifare și netarifare, în special acele poziții care utilizează 100% contingentele tarifare acordate (vinurile, porumbul, grâul, orzul, eventual zahărul);
- Primele 10 țări în totalul exporturilor moldovenești spre UE sunt în ordine: România – 33,8% în 2010, Italia – 20,2%, Marea Britanie – 11,3%, Germania – 10,4%, Polonia – 6,4%, Franța – 3,2%, Bulgaria – 2,6%, Grecia – 2,4%,

Lituania – 1,6%, Austria – 1,5%. Odată cu intrarea în vigoare a acordului ZLSAC, va crește ceva mai mult ponderea țărilor „netradiționale” pentru exporturile moldovenești, mai ales din contul investițiilor străine care vor veni odată cu eliminarea barierelor în calea comerțului internațional, deși, pe termen scurt, principalele destinații și produse de export vor rămâne cele tradiționale;

- Principalele produse importate din UE sunt cele din grupurile „Mașini și aparate, echipamente electrice, părți ale acestora”, „produse minerale”, „produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe”, „materiale textile și articole din aceste materiale”, „vehicule, aeronave, vase și echipamente de transport”, „materiale plastice și articole din acestea, cauciuc și articole din cauciuc”, „produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun”, „metale comune și articole din metale comune”. Eliminarea barierelor tarifare și netarifare în cadrul ZLSAC nu va influența în mod radical importul produselor din categoriile menționate mai sus. Oricum aceste bunuri nu se produc în Republica Moldova și vor continua să fie importate, indiferent dacă se păstrează barierele tarifare sau nu;

- Cele mai *sensibile produse* la liberalizarea importurilor din UE vor fi cele din grupul „produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun” (în special băuturile alcoolice, zahărul, produsele alimentare), care prezintă *avantaje competiționale* în materie de preț și calitate față de produsele autohtone. Pe termen scurt, importul acestora după intrarea în vigoare a acordului ZLSAC se va majora. Impactul, însă, nu va fi unul catastrofal, produsele alimentare și băuturile alcoolice de import dețin deja o pondere mare și în continuă creștere în consumul intern (în ultimii 4 ani importul acestora a crescut cu 78%, în timp ce exportul lor s-a redus cu 23%), iar pe termen lung acest lucru va aduce mai multe beneficii, rezultate din sporirea competitivității produselor moldovenești și a afluxului de investiții străine directe;

- Din totalul importurilor din UE în 2010 principalii parteneri comerciali la importuri sunt România, cu 22,7%, Germania cu 17,3%, Italia – 15,9%, Polonia – 6,2%, Grecia – 5,5%, Franța – 4,0%, Ungaria – 3,8%, Austria – 3,5%, Marea Britanie – 3,1%, Bulgaria – 2,9%. După semnarea acordului ZLSAC, este de așteptat să crească mai ales importurile din statele apropiate geografic (România, Bulgaria, Ungaria, Polonia) din contul majorării importului de produse din categoria băuturilor alcoolice și produselor alimentare, vegetale sau animale, care vor înlocui importurile din țări mai îndepărtate, dar cu care astăzi Moldova are acorduri de liber schimb (în primul rând Rusia și țările CSI).

În *capitolul al treilea* am analizat cât de bine a fructificat Republica Moldova preferințele comerciale autonome (PCA) în ultimii trei ani, principală concluzie fiind că acestea au fost fructificate din ce în ce mai bine spre 100% în anul 2010.

Capitolul patru tratează aranjamentul instituțional pentru pregătirea ZLSAC, responsabilitățile instituționale și capacitatea administrativă a autorităților de a

implementa un astfel de acord. La acest capitol s-a evaluat îndeplinirea acțiunilor pentru fiecare dintre cele 13 puncte de recomandări cuprinse în Planul de Acțiuni coordonat de către Ministrul Economiei și Comerțului.

Acțiunile din cadrul planului sunt diferite între ele ca natură, complexitate, dificultate și impact. De aceea, pentru a avea o privire de ansamblu asupra pregătirilor realizate de către Republica Moldova în domeniul armonizării legislației cu acquis-ul european am ales să cuantificăm recomandările cărora li s-a răspuns, fără a face diferențe între tipurile de răspuns. De aceea, abordarea noastră a fost una cantitativă în această cercetare. Dată fiind plaja largă de domenii ce pot fi evaluate (fiecare domeniu poate beneficia de o evaluare comprehensivă proprie), o abordare calitativă ar fi dimensionat prezentul studiu dincolo de obiectivele și proporțiile sale. Aceasta nu înseamnă că nu ne-am uitat cu atenție la fiecare domeniu în parte, pentru a realiza evaluări relevante, ci doar că interpretarea pe care o oferim aici este de natură cantitativă. Informații de natură calitativă se găsesc în cadrul constatărilor aferente fiecărui domeniu și sunt detaliate la acest capitol al studiului.

Am selectat pentru acest rezumat doar câteva dintre constatările reieșite în urma analizei calitative, pe domenii de negociere din Planul de Acțiuni (restul pot fi parcurse în forma integrală a studiului):

1. Coordonarea generală și consolidarea capacităților administrative

- Cadrul instituțional necesar demarării negocierilor este pus la punct.
- Ministerul Economiei a creat un Grup de Lucru responsabil pentru coordonarea tehnică a negocierilor ZLSAC. Grupul de lucru este cuprinzător (include reprezentanți ai tuturor instituțiilor cu atribuții în adoptarea acquis-ului ZLSAC) și este împărțit în patru grupuri de lucru relevante procesului de negociere: (1) Accesul pe piață și administrarea vamală; (2) Măsurile și barierele de comerț; (3) Serviciile financiare și mediul concurențial; (4) Consultări cu sectorul privat și guvernamental;
- Ministerul Economiei (în calitate de coordonator) beneficiază de programe de asistență tehnică, în special susținute financiar de către UNDP, în vederea creșterii capacității administrative. Aceste proiecte-suport nu s-au făcut însă cu adevărat simțite la nivelul Ministerului, mai ales la nivel tehnic, unde expertiza specifică este esențială. Acest fapt este datorat procedurilor birocratice greoaie care întârzie angajarea experților relevanți. Rolul acestor experți (consultanți locali) este de a acorda asistență în elaborarea studiilor de fezabilitate în următoarele domenii: accesul pe piață, bariere tehnice în calea comerțului, măsuri sanitare și fitosanitare, domeniul vamal și domeniul juridic;
- Ministerul Economiei are nevoie în principal de experți locali (sau experți internaționali care să cunoască foarte bine legislația internă și contextul intern

al Republicii Moldova). În termeni de resurse umane, Ministerul Economiei nu are suficient personal – raportat la volumul de lucru - care să urmărească exclusiv negocierile ZLSAC, Direcția Generală Politici Comerciale având atribuții și competențe și în implementarea altor acorduri (CEFTA, CSI, Turcia etc.);

- Lipsa unor studii de fezabilitate autohtone pe care să se bazeze negocierile cu Comisia Europeană face ca în acest moment pozițiile Republicii Moldova să nu fie stabilite pe baza unor evidențe bine documentate, ci doar folosindu-se anumiți indicatori macroeconomici existenți și experiența (în special teoretică) funcționarilor desemnați din cadrul grupurilor de lucru;

- În perioada următoare este indicată consolidarea instituțională a Direcției Generale pentru Politici Comerciale din cadrul Ministerului Economiei și Comerțului în sensul alocării unui număr mai mare de oameni în ale căror atribuții să intre coordonarea negocierilor ZLSAC. În momentul de față, de acest acord vast, ce acoperă o tematică foarte variată, se ocupă doar două persoane.

2. Accesul bunurilor pe piață/Statisticile pe comerț

- La acest capitol se remarcă caracterul vag al primei recomandări venită din partea UE. Cu toate acestea, în planul de acțiuni autoritățile Republicii Moldova au răspuns cu măsuri la fel de vag formulate - „Armonizarea legislației la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii”. În cadrul negocierilor astfel de formulări favorizează în primul rând partea cu o putere mai mare de negociere (în cazul de față, Comisia Europeană), care poate formula cerințe suplimentare.

3. Bariere tarifare și netarifare (NTBs)

- Pentru a veni în întâmpinarea recomandării, Republica Moldova a realizat o evaluare privind existența barierele tarifare și netarifare în calea comerțului (așa cum reies din angajamentele OMC privind accesul pe piață). Studiul a identificat bariere tarifare și netarifare de ordin legislativ, instituțional și procedural. Au fost identificate unele acte normative care creează dificultăți în derularea tranzacțiilor de import, studiul oferind recomandări specifice și pentru revizuirea actelor normative identificate;

- Angajamentele Republicii Moldova în cadrul OMC fac ca tarifele vamale să fie la un nivel scăzut (printre cele mai scăzute din lume). Acesta este deja un câștig pentru Republica Moldova deoarece nu are mult de pierdut, impactul asupra bugetului de stat fiind scăzut;

- În cazul produselor eligibile pentru export în UE, se remarcă utilizarea la capacitate maximă (100%) a contingentelor tarifare pe parcursul anului 2010. În prezent, produsele de origine animală nu pot fi exportate în țările membre ale UE din cauza condițiilor sanitare și fitosanitare (SPS).

4. Bariere tehnice în calea comerțului (TBT)

- Republica Moldova a îndeplinit, în linii mari, recomandările Uniunii Europene la acest capitol și a înregistrat progrese suplimentare, așteptate abia la nivelul anului 2012;
- Republica Moldova a preluat un număr semnificativ de standarde din România (peste 2000 de standarde), pe care le-a aplicat ca atare, acestea fiind considerate standarde europene. Dezavantajul constă în faptul că standardele au fost dezvoltate și aparțin Asociației de Standardizare din România (ASRO), care percepe taxe anuale destul de mari pentru utilizarea acestora. Până acum standardele au fost achiziționate cu sprijinul Băncii Mondiale;
- Cadrul legal aferent acestui domeniu prinde contur și consistență. Procesul de transpunere a directivelor comunitare în legislația Republicii Moldova este în desfășurare. Din păcate, acestea nu ajung să fie și implementate la nivelul agenților economici pe motiv că în foarte multe din zonele în care se adoptă standarde nu există agenți economici care să le implementeze în activitatea lor.

5. Măsurile sanitare și fitosanitare (SPS)

- La acest capitol, majoritatea recomandărilor au termene ce extind curenta perioadă de raportare. Cu toate acestea (conform Raportului de Progres nr. 2), Republica Moldova a întreprins deja măsuri venite în sprijinul îndeplinirii la timp (și înainte de termen) a recomandărilor;
- Principala problemă la acest capitol este lipsa laboratoarelor bine dotate cu echipamente tehnice care să asigure control sanitar și fitosanitar eficient. Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Pieței, Metrologie și Protecție a Consumatorilor acționează ca inspectorat unic pentru verificarea agenților economici. Acesta nu are capacitatea tehnică și resurse umane suficiente pentru a realiza un control eficient la un număr cât mai mare de agenți economici (doar opt oameni la nivelul lunii mai cu atribuții de control);
- În ceea ce privește metrologia, inspectoratul metrologic a fost inclus în sfera protecției consumatorilor. Dacă la testarea produselor în domeniul alimentar Republica Moldova stă relativ bine (datorită unor proiecte finanțate prin Banca Mondială), alta este situația cu testarea produselor industriale. Nu există capacități (dotări tehnice) de reevaluare a produselor medicale și farmaceutice.

6. Facilitarea comerțului și administrarea vamală

- Guvernul încearcă permanent să asigure implementarea omogenă a legislației comerciale și vamale pe tot teritoriul Republicii Moldova. Cu toate acestea, până

acum nu pot fi raportate progrese substanțiale în ceea ce privește modificarea și implementarea cadrului legal de reglementare a taxelor de import pentru tranzacțiile cu agenții economici din Transnistria;

- Implementarea politicii de etică este esențială, ca un prim pas în ceea ce privește o mai bună securizare a frontierelor, însă măsurile aferente acestora nu sunt de natură să combată efectiv și eficient corupția de la nivelul serviciului vamal, fenomen cu care se confruntă nu doar Republica Moldova, ci toate statele din regiune. O măsură mai eficientă a fost revizuirea și perfecționarea sistemului de rotație a funcționarilor vamali care ocupă funcții sensibile.

7. Regulile de Origine (RO)

- Atât recomandările Comisiei, cât și acțiunile propuse de Republica Moldova au un caracter vag, greu de cuantificat. De-a lungul timpului „granița” dintre Republica Moldova și Transnistria s-a dovedit destul de permeabilă. Au existat cazuri documentate în care mărfuri provenite din afara Republicii Moldova au primit certificate de origine din această țară și au fost exportate mai departe în spațiul european;
- Măsurile cuprinse în Planul de Acțiuni aparțin zonei creșterii capacității administrative și fortificării funcției de Audit Vamal specific pentru verificarea originii mărfurilor. Fără a minimaliza importanța acestora, ele trebuie dublate de acțiuni anticorupție specifice poliției judiciare realizate pe scară largă.

8. Concurența

- Piața internă a Republicii Moldova este o piață foarte mică și sunt greu de justificat monopolurile atunci când există un singur agent economic interesat de această piață. Trebuie făcută diferența între monopolurile „de facto”, impuse de dorința expresă a unor agenți economici și cartelurile care s-au format în timp. (În Republica Moldova s-au format carteluri în unele ramuri economice, cum ar fi spre exemplu, în industria cărnii și a comerțului cu produse petroliere);
- Agenția Națională pentru Protecția Concurenței este o instituție nouă (doi ani de funcționare) și în acest moment nu are capacitatea de a proteja eficient concurența. În același timp, ANPC este în plin proces de construire a capacității administrative.

Ce ni s-a părut interesant în acest proces este că autoritățile de la Chișinău au ales să dinamizeze încă de la început procesul de adoptare a acquis-ului. Această abordare are două tăisuri pentru că procesul de transpunere a acquis-ului este dificil și costisitor (inclusiv pentru mediul de afaceri), iar în timpul scurt avut la dispoziție nu pot fi rezolvate diferite blocaje mai ales pentru că și Republica Moldova suferă de aceeași problemă de guvernare de care suferă țările din zonă: slaba capacitate de coordonare interministerială. Pe de altă parte, dacă problemele aferente transpunerii legislației sunt rezolvate rapid, recompensele politice pot veni mai devreme, aspect foarte important

pentru Alianța pentru Integrare Europeană aflată la putere. Deși ne aflăm în trimestrul II al anului 2011, iar ultimul an în care sunt termene de implementat este anul 2014, majoritatea recomandărilor au avut termene de îndeplinire în prima parte a primului an al procesului de adoptare a acquis-ului – 63%. Aceasta nu înseamnă și că acquis-ul a beneficiat de acțiuni care au dus la îndeplinirea sa în proporție de 63%, ci doar că acestea au fost programate rapid.

În ceea ce privește implementarea recomandărilor, conform planului de acțiune, am observat că la nivelul trimestrului II al anului 2011, au fost realizate sau aproape realizate acțiuni pentru majoritatea recomandărilor Comisiei Europene. Concluzia noastră susține astfel declarația oficială a ministrului moldovean al Economiei care declara că „*Republica Moldova, în linii generale, a îndeplinit angajamentele asumate pentru trimestrul II*”.

La finalul studiului am desprins câteva *constatări cu aspect general* după cum urmează:

- O bună parte din recomandările făcute de Comisia Europeană sunt vagi și insuficient definite, conținând expresii precum „consolidare adecvată”, „continuarea eforturilor de a...”, „să acorde o mai mare prioritate”. Aceste expresii nu conțin indicatori clar formulați și lasă locul unei interpretări subiective, ce va fi decisă de entitatea cu putere mai mare de negociere – Comisia Europeană. În eventualitatea redefinirii Planului de Acțiune (poate odată cu începerea negocierilor), se recomandă redefinirea mai clară a recomandărilor (cerințelor) Comisiei Europene;
- Comparând PIB-ul UE (9422 mld. EUR) cu cel al Republicii Moldova (3,6 mld EUR), este evident faptul că cei doi parteneri economici sunt clar debalansați, în favoarea partenerului mai mare, reprezentat de către UE. Dat fiind că Uniunea folosește ZLSAC ca instrument în cadrul Politicii de Vecinătate, prin care ajută statele mai mici și nedezvoltate să crească economic (și să se dezvolte instituțional), ar trebui ca instituția Comisiei Europene să nu negocieze/impună măsuri care să afecteze creșterea economică a Republicii Moldova, ci să vizeze protejarea acesteia. Uniunea nu va fi afectată la modul real de un acord de liber schimb cu Republica Moldova, rațiunea acestuia fiind mai degrabă politică și de încurajare (și răsplată) pentru reformele ce vor fi realizate de acest stat.

EXECUTIVE SUMMARY

The present study relies on two complementary approaches: first it thoroughly analyzes the commercial exchanges between the Republic of Moldova and all EU Member States, and then it focuses on the accomplishments of the Republic of Moldova and the further steps it has to undertake in order to achieve a free trade agreement with the EU in a reasonable timeframe.

The European Union uses its trade policy as part of the Europeanization process, especially in its immediate vicinity. Thus the Republic of Moldova was offered the possibility to negotiate an agreement on establishing a *Deep and Comprehensive Free Trade Area – DCFTA*. The difference between a free trade agreement and a deep and comprehensive one is that the latter requires that the partner state should include a multitude of elements of the European *acquis communautaire* into its own legislation. The targeted legislative areas are: competition, public procurement, business, product standardization, statistics, customs, intellectual property, etc. In addition, the partner state has to solve specific matters – in the case of the Republic of Moldova it comes to the issues regarding the situation in Transnistria.

The *first chapter* points out the internal and international context in which the Republic of Moldova wishes to sign a DCFTA agreement with the EU. This consists of the participation of the RM in the Eastern Partnership and the fact that the DCFTA agreement would be a part of the Association Agreement between Republic of Moldova and the EU, meaning that the Association Agreement would not be signed before the completion of DCFTA negotiation (which is itself a complex process).

Signing the free trade agreement is important for Republic of Moldova from two main viewpoints:

1) *the political dimension* – the date when the Association Agreement will be signed depends on the progress of the negotiations. The DCFTA Agreement will be regarded as an important indicator regarding the determination of the Chisinau Government when it comes to structural reforms which, over time, could bring the Republic of Moldova to the much desired area of the discussions on EU enlargement. In other words, the Republic of Moldova would have already implemented much of the EU *acquis* even before it passed, the Europeanization process taking place even without a clear perspective regarding the accession.

2) *the economic dimension* – the EU is already the main trading partner of the Republic of Moldova. The DCFTA Agreement will favour a greater integration of the country into the European economic area, providing direct access to the Single Market and leading to economic growth and competitiveness. Thus, the main economic benefits translate into: access to a huge market (the EU common market) for the Moldovan goods, the attraction of new investments (by increasing investors' confidence), the optimization of

both institutional and legislative framework, the business environment's improvement, a real increase of the overall economic competitiveness of the country's economy.

The context in which the Republic of Moldova wishes for a DCFTA Agreement is also determined by the agreements the country has at the moment. The Republic of Moldova has been a full member of The World Trade Organization (WTO) since 2001, and also a member of The Commonwealth of the Independent States (CIS) since 1994. Although CIS does not hold supranational competences its members' agreements may influence the free trade agreement. In this respect, Republic of Moldova and the other CIS states established a free trade area. The Republic of Moldova holds a total of 16 agreements, counting those with the CIS states and the countries from the Stability Pact of the Southeastern Europe. Also, together with Albania, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Montenegro, Croatia, Serbia and UNMIK Kosovo, the Republic of Moldova has been a member of the Central European Free Trade Agreement (CEFTA) since 2007.

We cannot speak about the current political and economic context of the Republic of Moldova without briefly mentioning the situation of Transnistria. Transnistria is an impediment in Moldova's European integration path, and the delay in solving this frozen conflict has direct implications on the DCFTA: Transnistria pertains territorially to the Republic of Moldova, while not being controlled by its state authorities, which equates with a high degree of risk for external partners. One of the disadvantages imposed by the situation in Transnistria (breakaway territory for the last 20 years) is that this political entity has had time to develop specific state elements: government, borders, an army, police force, its own judiciary, monetary system and so on.

Thus, for the DCFTA negotiations, Transnistria represents a vulnerable spot for the Republic of Moldova because it is an uncontrolled territory. All these considered, the Moldavian authorities are not entirely discouraged, trying to learn from the experience of Cyprus, even though the two situations are not quite identical.

The present study pinpoints the actual stage of the Republic of Moldova on its way to the DCFTA Agreement. The authorities have already begun to implement many of the European Commission's recommendations, according to the commonly agreed timetable. In July (at the date of our study) the Moldovan Ministry of Economy had already reported the actions undertaken in the first two quarters of 2011. The first round of negotiations is expected to start in September – October 2011. Although the Republic of Moldova started to implement the EU trade acquis, the negotiations cannot start in the absence of a thorough assessment, which will be conducted by the European Commission. The start of negotiations will be recommended/ decided on this basis. It is worth pointing out that in many respects (including *opening of borders*, which is one of the most important aspects regarding a free trade agreement) the Republic of Moldova shows a good situation. According to our estimations, a standard free trade agreement could have been obtained in less than a year. Instead, achieving a DCFTA agreement brings up some difficulties, but it countervails by bringing the country on the European path, closer to the European Club.

The *second chapter* presents an in-depth analysis of imports and exports of Republic of Moldova with the EU and with each Member State. On this basis we can conclude that:

- The commercial exchanges with the EU countries experienced a sharp increase (about 400%) over the last decade (except for the “crisis” time in 2009). Thus, the EU has become the main trading partner of the Republic of Moldova since 2005;
- Since 2006 the EU has also become the main trading partner of the Republic of Moldova in terms of exports, with a share of 51-52% between 2006-2009 and 47% in 2010. Although this cannot be entirely credited to the introduction, starting January 1st 2006, of the Generalized Preferences System (GSP+), it is obvious that this scheme has made significant contributions to the Moldovan exports’ (to EU) increase. In this respect, the logical conclusion is that the more liberalized exports system within the DCFTA could only continue to increase the Moldovan exports to the EU. However, it is expected that the exports’ growth rate would not be as great after signing the DCFTA agreement (21-26%) as it was after adopting GSP+ and PCA, because most of the goods with potential for export already benefit from the liberalized scheme within GSP+ and PCA;
- The Moldovan products with the highest share of exports to the EU are from the following groups: “textile materials and products”, “vegetable products”, “machinery, electrical equipment and parts”, “food and beverages, except alcohol, vinegar, tobacco”, “fats and vegetal and animal oils”, “furniture”, “medical and surgical furniture”, “lighting appliances and similar”, “prefabricated buildings”. These held about 80% of the overall Moldovan exports to the EU in 2010. Except for “vegetable products” and “food and beverages, except alcohol, vinegar, tobacco” groups, the rest will be more or less immune to the liberalization within the DCFTA. Instead, they will benefit from the abolition of the pricing quotas and the pricing and non-pricing barriers. This applies especially to those items using 100% granted tariff quotas;
- The first ten countries in the overall Moldovan exports to the EU are: Romania (33,8%), Italy (20,2%), Great Britain (11,3%), Germany (10,4%), Poland (6,4%), France (3,2%), Bulgaria (2,6%), Greece (2,4%), Lithuania (1,6%), Austria (1,5%). Once the DCFTA agreement will come into force the share of exports to “non-traditional” countries will increase, especially at the expense of foreign investments that come along with removing the international trade barriers. However, in the short term the main export destinations and goods will remain the traditional ones;
- The main product groups imported from the EU are those of: “machinery, electrical equipment and parts”, “mineral products”, “products of the chemical industry and its related industries”, “textile materials and products”, “vehicles, aircrafts, vessels and transport equipment”, “plastic materials and products, rubber and rubber products”, “food and beverages, except alcohol, vinegar, tobacco”, “common metals and articles of common metal”. Removing tariff and non-tariff barriers within the DCFTA will

not dramatically affect the import of goods from most of these categories, because they are not produced in the Republic of Moldova and will still be imported, no matter if the tariff barriers are kept or not;

- The most susceptible goods when it comes to the liberalization of imports from the EU will be the ones from the “food and beverages, except alcohol, vinegar, tobacco” group (especially beverages, sugar and food) which come with competitive advantages in price and quality compared to the local products. In the short term, their import will increase following the DCFTA agreement’s adoption. However, the impact will not be dramatic, as the food and alcoholic beverages already hold a high and continuously growing share in the domestic consumption (their import has increased with 78% for the last 4 years, while the export has decreased with 23%). In the long term this will bring many benefits, as a result of enhancing the Moldovan goods’ competitiveness and the inflow of FDI;
- The main trade partners of the Republic of Moldova, relative to the total imports from the EU in 2010, are: Romania (22,7%), Germany (17,3%), Italy (15,9%), Poland (6,2%), Greece (5,5%), France (4,0%), Hungary (3,8%), Austria (3,5%), Great Britain (3,1%), Bulgaria (2,9%). Following the signing of the DCFTA Agreement the imports are expected to increase, especially the ones from the neighbouring countries: Romania, Bulgaria, Hungary, and Poland. This means the increasing imports of alcoholic beverages and food from these countries will substitute the ones from the further away countries (especially Russia and CIS states), which, at the moment, hold free trade agreements with the Republic of Moldova.

The *third chapter* looks at the performance of the Republic of Moldova regarding the Autonomous Trade Preferences (ATP) over the last three years. In this respect, the main conclusion is that the Republic of Moldova has been increasingly capitalizing on the ATP, marching to 100% in 2010.

Chapter four deals with the institutional arrangement for preparing the DCFTA, institutional responsibilities and capacity building for the administration in order to implement this type of agreement. It also evaluates the progress and actions on each of the 13 points recommended in the Action Plan, coordinated by the Minister of Economy and Trade.

The actions within the plan differ from each other in terms of nature, complexity, difficulty and impact. Therefore, in order to achieve an overview of the preparations carried on by the Republic of Moldova in terms of harmonizing legislation with the EU acquis, we chose a quantitative approach of the answers, instead of a qualitative one. Given the wide range of areas which could be evaluated – as each field could get a comprehensive assessment of its own – a qualitative approach would have scaled the present study beyond its goals and proportions. This does not mean that we did not look carefully to each area in order to make relevant assessments. Information of a qualitative nature can be found within the findings regarding each of the analyzed fields, and are detailed in this chapter.

The most important findings of the qualitative analysis (on the negotiation topics set by the Action Plan) are the following:

1. Overall coordination and administrative capacity building

- The institutional framework required in order to start negotiations has been set up.
- The Ministry of Economy has created a Working Group for the technical coordination of the DCFTA negotiations. The group is comprehensive (including representatives of all relevant institutions in terms of the DCFTA acquis adoption) and is divided into four working groups, according to the negotiation process: (1) Market access and customs management, (2) Actions and trade barriers, (3) Financial services and the competitive environment, (4) Private sector and NGOs consultations.
- The Ministry of Economy (as coordinator), has been benefiting from technical assistance programs aimed at increasing the administrative capacity. These are mainly funded by UNDP. However, these support programs had no real impact within the Ministry, especially at the technical level, where specific expertise is essential. This is due to the burdensome bureaucratic procedures that delay engaging relevant experts. The role of these experts (local consultants) is to assist in developing feasibility studies in the field of: market access, technical barriers hindering trade, sanitary and phytosanitary actions, customs and law.
- The Ministry of Economy needs mainly local experts (or international experts with a good knowledge of Moldovan law and the national context). In terms of human resources, the Ministry of Economy does not have enough staff – compared to the workload – available to exclusively pursue the DCFTA negotiations. The General Directorate for Trade Policy has duties and competencies in implementing many other agreements, such as CEFTA, CIS, Turkey, etc.
- In the absence of local feasibility studies to support the negotiations with the EC, the Republic of Moldova sets its position based on several existing macroeconomic indicators and on the (mainly theoretical) experience of the working groups' members.
- In the following period it is recommended to institutionally strengthen the General Directorate for Trade Policy, by increasing the number of people responsible with DCFTA negotiations coordination. Currently there are only two people in charge with this vast agreement, covering many topics.

2. Market access for goods/Trade statistics

- In this respect, one can notice the vague character of the EU's first recommendation. However, the Moldovan authorities translated it into equally vague measures within the Action Plan: "Harmonization of legislation with the EU acquis on statistics". Such wordings favour the party with the greater negotiation power (in this case the EC), allowing it to make additional requirements.

3. Tariff and non-tariff barriers (NTBs)

- In order to meet the EU recommendation, the Republic of Moldova carried out an assessment on tariff and non-tariff trade barriers (as it arises from the WTO commitments on market access). The study identified tariff and non-tariff barriers of legislative, institutional and procedural nature. Several regulations impeding the development of import transactions were identified and specific review recommendations were made accordingly.
- The Republic of Moldova's commitment within the WTO helps keeping the custom tariffs very low – amongst the lowest in the world. This is already an advantage for the country: it doesn't have much to lose, given the low impact on the state budget.
- In 2010, the tariff quotas were used at full capacity (100%) in the case of goods eligible for export in the EU. Currently, animal origin products cannot be exported to EU Member States because of sanitary and phytosanitary requirements (SPS).

4. Technical barriers hindering trade (TBT)

- Overall, the Republic of Moldova fulfilled the EU recommendations in this regard. Moreover, it recorded further progress, expected at the level of 2012.
- The Republic of Moldova adopted a significant number of Romanian standards (over 2000), which were considered European standards and applied as such. The disadvantage is that the standards were developed and are owned by The Romanian Standardization Association (ASRO), which charges high annual fees. So far the standards have been purchased with the World Bank support.
- The legal framework for this area is emerging and the process of transposing EU directives into the Moldovan law is in progress. Unfortunately, they fail to be implemented at the level of economic agents because many fields where standards are adopted lack economic agents to put them into practice.

5. Sanitary and phytosanitary measures (SPS)

- As far as this chapter is concerned, most recommendations have deadlines which stretch beyond the current reporting period. Nevertheless (according to the second Progress Report), the Republic of Moldova has already undertaken measures aimed at meeting the recommendation on time or even before the deadline.
- The main problem concerning this chapter is the lack of technically well equipped laboratories, to ensure an efficient sanitary and phytosanitary control. The State Inspectorate for Market Supervision, Metrology and Consumer Protection functions as a sole inspectorate for the supervision of economic agents. It doesn't have sufficient technical capacities and human resources to perform an efficient

control of a significant number of economic agents (in May, there were only 8 staff members with attributions in this respect).

- As for metrology, the Metrology Inspectorate has been included into the customer protection sphere. While Republic of Moldova is fairly good at testing foodstuff products (thanks to several projects financed by the World Bank), there is a completely different situation when it comes to industrial products. There are no technical capacities for the re-evaluation of medical and pharmaceutical products.

6. Commerce and border administration facilitation

- The Government has been permanently trying to ensure a homogenous implementation of commercial and border administration throughout the territory of Republic of Moldova. Nevertheless, no substantial progress has been recorded so far, as concerning the amendment and implementation of the legal framework regulating import taxes on transactions with Transnistria economic agents.
- An essential aspect is the implementation of the ethics policy, as a first step towards better border security. Still, these measures don't fully cater for the need to effectively and efficiently tackle customs corruption, a phenomenon plaguing not only Moldova, but all the states in the region. A more efficient measure has been revising and perfecting the customs clerks' alternation system, for those occupying sensitive positions.

7. Rules of Origin

- Both the European Commission recommendations, as well as the actions proposed by the Republic of Moldova are rather vague and unquantifiable. Over time, the border between the Republic of Moldova and Transnistria has proven quite permeable. There have been documented cases of goods coming from outside the Republic of Moldova and afterwards receiving local certificates of origin, only to be sent further on to the European market.
- The measures comprised by the Action Plan primarily aim at developing the administrative capacity and strengthening the Customs Audit function, which verifies the rules of origin. Without minimizing their importance, they must be doubled by large scale anticorruption measures, an attribute of the judiciary police.

8. Competition

- The Republic of Moldova's internal market is very small, making monopolies very hard to justify. A distinction must be made between the „de facto” monopolies, imposed by certain economic agents, and cartels, which were formed over time. (In the Republic of Moldova cartels were established in several economic fields, such as, for example, the meat industry and oil products trade).
- The National Agency for the Protection of Competition (ANPC) is a new

institution (it was established two years ago), which currently does not have the capacity to effectively protect competition. Moreover, ANPC is undergoing an administrative capacity development process.

It is interesting that the Chisinau authorities chose to boost the acquis adoption process from the very beginning. However, this approach has two edges: the implementation process is difficult and expensive (for the business environment as well) and, at the same time, the various barriers cannot be broken in the short time available, mainly because the Republic of Moldova has the same governance problem as the other countries in the region, namely a poor capacity of inter-ministerial coordination. On the other hand, if the issues related to the implementation are tackled quickly, the political rewards will come earlier. This is very important for the ruling European Integration Alliance. Although we are in the second quarter of 2011, and the last deadline for implementation is 2014, most of the recommendations (63%) reached term in the first part of the first year of adopting the acquis. This does not automatically mean that the acquis benefited from measures which led to the fulfilment of its 63%, but only that they were early programmed.

As far as the implementation - according to the action plan - is concerned, we noticed that in the second quarter of 2011 there were completed or almost completed actions on the vast majority of the European Commission's recommendations. Thus, our conclusion supports the official statement of the Moldovan Minister of the Economy who claimed that *"the Republic of Moldova has, in general terms, met the commitments for the second quarter"*.

Overall, the findings of the present report state that:

- A great part of the European Commission's recommendations are very vaguely formulated, comprising phrases such as: "adequate consolidation"/appropriate strengthening, "continued efforts to...", "to give greater priority". These phrases do not include clearly-worded indicators and leave room for a subjective interpretation, up to the more powerful entity – in this case the European Commission. In the event of redefining the Action Plan (perhaps with the beginning of the negotiations), the recommendations (the EU requests) should be expressed more clearly.
- By comparing the EU GDP (9422 billion EUR) with the GDP of the Republic of Moldova (3,6 billion EUR), one can clearly see the unbalance between the two trading partners – in favour of the larger one, the EU. Since the Union uses DCFFTA as a tool within the Neighbourhood Policy in order to help the smaller, underdeveloped countries to grow both economically and institutionally, the Commission should not negotiate measures which harm the economic growth of the Republic of Moldova, but to aim at protecting it. The Union will not be truly affected by signing a free trade agreement with the Republic of Moldova. In fact, the agreement has a rather political ground, namely to encourage (and reward) the State for carrying out reforms.

CAPITOLUL I. CONTEXT

PARTENERIATUL ESTIC

În contextul participării la Parteneriatul Estic și în cadrul Acordului de Asociere cu UE, Republica Moldova intenționează să înceapă negocierile pentru încheierea unui acord privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare (ZLSAC) în toamna anului 2011.

Parteneriatul Estic a fost creat în anul 2008 cu scopul întăririi dimensiunii estice a Politicii Europene de Vecinătate (PEV) cu șase țări din vecinătatea estică a UE, printre care și Republica Moldova.

Parteneriatul Estic finanțează programe de construcție instituțională și programe de dezvoltare regională. Programele de construcție instituțională cuprinzătoare au drept obiectiv sprijinirea eforturilor guvernului de a implementa reformele convenite cu UE. Deși a confirmat participarea la Parteneriatul Estic, guvernul comunist din 2008 a arătat puțin entuziasm față de această inițiativă (CRPE 2009), cerând în schimb o perspectivă mai clară de aderare. Schimbarea politică din anul 2009 a adus o deschidere mult mai mare a țării față de UE, fiind demarate reforme care să compatibilizeze mai mult Republica Moldova cu UE, chiar și în lipsa unei perspective clare de aderare. De fapt, Alianța pentru Integrare Europeană (unu și doi) se comportă pe plan intern ca și cum perspectiva aderării ar exista¹.

ACORDUL DE ASOCIERE

Republica Moldova a început negocierile privind Acordul de Asociere cu UE în data de 12 ianuarie 2010. Componente majore ale acestui acord sunt acordul politic, de liber schimb și regimul liberalizat de vize (mobilitate), alături de un al patrulea domeniu agregat, de cooperare în domeniile: educație, cultură, știință, cooperare regională, schimb de experiență între societatea civilă din Moldova și UE.

Negocierile Acordului de Asociere se desfășoară dinamic, în aprilie a.c. fiind semnat cel de-al doilea raport de progres, după cel din 15 martie 2011. În cadrul ultimei runde de negocieri a Acordului de Asociere între Republica Moldova și UE, desfășurată în aprilie 2011, s-a negociat textul Preambulului, al Obiectivelor și Principiilor Generale, precum și elemente ale capitolului Prevederi Instituționale, Generale și Finale.

Subiectele legate de Dialogul Politic și Reforme, Cooperare în domeniul Politicii Externe și de Securitate au fost închise provizoriu, iar Capitolul Justiție, Libertate și Securitate este, la fel, aproape de un acord provizoriu. În ceea ce privește domeniul Cooperare Economică, Sectorială și Financiară, din cele 24 de capitole negociate, 21 au fost închise provizoriu. Domeniile care urmează a mai fi discutate sunt: Mediu,

¹ Cristian Ghinea, Paul Ivan și Dragoș Dinu, „Cum am folosit fereastra de oportunitate, bilanțul unui an de la relansarea relațiilor România – Republica Moldova”, CRPE 2010.

Impozite și Transport. La conferința de presă care a încheiat cea de-a șasea rundă de negocieri, Vice-Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, doamna Natalia Gherman a apreciat că aceste ultime capitole par a fi cel mai simplu de rezolvat, ”având un caracter pur tehnic”, miza pentru Republica Moldova constând în negocierile pe baza ZLSAC.²

POLITICA COMERCIALĂ A UNIUNII EUROPENE

Politica comercială a UE are implicații directe asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor Uniunii și nu numai. De modul în care comerțul este reglementat la nivel mondial, și mai ales comunitar depinde calitatea produselor de care beneficiază cetățenii europeni, prețul acestora și diversitatea ofertei de produse de pe piață. Evident, politica comercială nu are implicații doar la nivelul consumatorului individual, ci și asupra ramurilor economice din perspectiva competitivității, volumului schimburilor, creării/menținerii locurilor de muncă sau a unor politici protecționiste.

Împreună, cele 27 de state europene realizează 19% din importurile și exporturile pe plan mondial³, încheind acorduri economice la nivel global, prin intermediul Comisiei Europene. Dinamica comercială a Uniunii a avut de suferit în contextul crizei economice, care a temperat rata de creștere a schimburilor intra și extracomunitare și a accentuat deplasarea focus-ului economic asupra noilor economii emergente. 90% din noua creștere economică din următorii 5 ani va avea loc în afara UE, ceea ce nu poate reprezenta decât un semnal pentru o schimbare de paradigmă.⁴

Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare (ca parte a politicii comerciale) este folosită de către Uniunea Europeană ca instrument pentru obiective de dezvoltare și în cadrul politicii de vecinătate.

Deschiderea economică nu este privită astăzi ca o simplă ajustare a tarifelor, ci se referă mai degrabă la barierele non-tarifare, căutându-se noi surse de creștere economică: investiții, competiție, servicii, etc.

Actuala politică de acorduri privind instituirea zonelor de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare, așa cum este cea promovată astăzi de către UE, are și criticii ei. Într-un studiu recent⁵, think-tank-ul Center for European Policy and Studies (Bruxelles) atrage atenția că UE nu deține o definiție operațională cu privire la natura (ce ar trebui să fie / care ar trebui să fie rostul) ZLSAC. Această situație duce la decizii care sunt resimțite de către partenerii UE ca fiind arbitrare și incorecte, ceea ce ridică o problemă fundamentală: regulatorul (cel care impune legislația respectivă) nu-și asumă și responsabilitățile ce decurg din impunerea regulilor sale. Pe de altă parte, modelul (de succes) economic

2 <http://unimedia.md/?mod=news&cid=32461>

3 <http://ec.europa.eu/trade/about/>

4 Lucian Cernat, PhD, Economist Șef DG Trade, „*Noua Strategie Comercială Europeană: comerț, creștere economică și politici globale*”, 2011

5 CEPS, „*An appraisal of the EU's Trade Policy towards its Eastern neighbours: the case of Georgia*”, 2011

european se bazează pe astfel de reguli ce au dus la creșterea competitivității unor State Membre pe plan mondial.

În acest context, CEPS propune o definiție a politicii ZLSAC ca un instrument de sprijin pentru partenerii estici ai UE mai degrabă decât o piedică: o politică ZLSAC orientată spre creștere trebuie să confere Uniunii o reputație de ancoră (economică și politică) atractivă.

Această abordare poate fi rezumată astfel: partenerul ar trebui să aibă câștiguri economice, Uniunea trebuie să vizeze câștiguri politice. Este evident, propunerea celor de la CEPS nu poate avea în vedere decât state similare acelor din cadrul Parteneriatului Estic, state care au nevoie de reforme și de modernizare.

IMPORTANȚA ACORDULUI DE LIBER SCHIMB

Acordul de liber schimb (ZLSAC) constituie parte a acordului de Asociere și, ca atare, Acordul de Asociere nu va fi semnat până ce acordul de liber schimb nu va fi finalizat.

Importanța semnării acordului de liber schimb se manifestă în două dimensiuni:

(1) *dimensiunea politică* – de progresul negocierilor va depinde data la care va fi semnat Acordul de Asociere. Acordul ZLSAC va fi privit ca un indicator important pentru stimularea Guvernului de la Chișinău de a realiza reforme structurale, care în timp pot aduce Republica Moldova în zona mult dorită de aceasta, cea a discuțiilor legate de extinderea UE;

(2) *dimensiunea economică* – UE reprezintă deja principalul partener comercial al Republicii Moldova. Acordul ZLSAC va favoriza o integrare sporită a țării în zona economică europeană, cu acces direct (aprofundat și cuprinzător) la Piața Unică, ceea ce va duce la creștere economică și la stimularea competitivității economice.

Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare între Republica Moldova și UE (ZLSAC) presupune liberalizarea graduală (în decurs de până la 10 ani din momentul semnării) a comerțului cu bunuri și servicii, libera circulație a forței de muncă, reducerea taxelor vamale, barierele tehnice și netarifare, abolirea restricțiilor cantitative și armonizarea legislației Republicii Moldova la *acquis-ul UE*.

Spre deosebire de regimul comercial actual, bazat pe Preferințe Comerciale Autonome (PCA), care este un regim unilateral acordat de UE pe un termen limitat, viitorul acord va fi încheiat pe o perioadă nelimitată. Este evident că viitorul regim comercial va oferi beneficii la export mai mari decât PCA și o mai mare previzibilitate pe termen lung pentru afaceri și investiții ceea ce va duce, per ansamblu, la o mai bună dezvoltare economică a Republicii Moldova.

Rezumând, **principalele avantaje** pentru Republica Moldova se pot concretiza în următoarele:

- accesul la o piață însemnată (piața comună a UE) pentru produsele moldovenești;
- atragerea unor noi investiții (prin creșterea încrederii unor noi investitori);
- optimizarea cadrului instituțional și legislativ;
- îmbunătățirea mediului de afaceri;
- creșterea competitivității reale a sectoarelor economice.

CONTEXTUL MULTILATERAL AL REPUBLICII MOLDOVA. ACORDURI EXISTENTE LA MOMENTUL ACTUAL

Republica Moldova este membră cu drepturi depline a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) din anul 2001. De asemenea, Republica Moldova este membră a Comunității Statelor Independente (CSI) din anul 1994. Cu toate că CSI nu deține competențe supranaționale, acordurile din cadrul său pot avea implicații asupra acordului de liber schimb. În acest sens, Republica Moldova are instituită o zonă de liber schimb cu statele CSI. Totalizând acordurile cu țările CSI și țările din cadrul Pactului de Stabilitate din Sud-Estul Europei, Republica Moldova deține 16 astfel de acorduri.

De asemenea, Republica Moldova este membră din anul 2007, alături de Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Muntenegru, Croația, Serbia și UNMIK Kosovo a Acordului de Liber Schimb Central-European (CEFTA 2006).

CEFTA 2006 prevede anularea tuturor taxelor vamale la import și export, a restricțiilor cantitative și a altor taxe cu efect echivalent în comerțul cu produse industriale și majoritatea produselor agroindustriale. Acordul conține prevederi extinse privind comerțul cu servicii, achiziții guvernamentale, administrarea vamală și reguli de origine preferențiale, procedura și condițiile de aplicare a măsurilor de salvagardare și a instrumentelor de apărare comercială. Republica Moldova a deținut președinția CEFTA pe parcursul anului 2008. De notat faptul că CEFTA este văzut ca un instrument de pregătire a statelor participante pentru aderarea la UE.

TRANSNISTRIA

Transnistria reprezintă unul dintre principalele impedimente pentru integrarea europeană a Republicii Moldova, iar nesoluționarea acestui conflict înghețat are implicații directe asupra ZLSAC: Transnistria este un teritoriu al Republicii Moldova, dar nu este controlat de către autoritățile de stat ale acesteia, ceea ce imprimă un grad sporit de instabilitate și risc pentru partenerii externi. (Din cauza acestui conflict, întreaga țară este văzută ca fiind instabilă și prezentând astfel un risc important)⁶.

Unul dintre dezavantajele impuse de situația din Transnistria (teritoriu separatist de 20 de ani) este acela că această entitate politică a avut timp să dezvolte elemente specifice

⁶ Paul Ivan, „Evoluții recente privind conflictul din Transnistria”, CRPE 2010

separării: guvern, granițe, armată și forțe polițienești, un sistem judiciar, monedă proprie și așa mai departe.

În negocierile pentru ZLSAC, Transnistria reprezintă o „nucă tare” pentru Republica Moldova în contextul în care contrabanda cu produse alimentare, alcool, țigări și alte produse reprezintă afaceri profitabile (într-un mediu nereglementat) în care sunt implicați „oameni de afaceri” ruși, ucrainenii și moldovenii. Bunuri importate ilegal din Transnistria ajung în Republica Moldova fără a se plăti taxe specifice importului. Acestea ajung pe piața moldovenească sau sunt reexportate⁷.

PROCESUL INSTITUIRII ZLSAC. SCURT ISTORIC. UNDE NE AFLĂM

Diferența dintre un acord de liber schimb clasic și unul cuprinzător și aprofundat se referă la transpunerea cuprinzătoare și aprofundată a acquis-ului comunitar al UE în legislația națională, ca o condiție de semnare a acordului. Astfel, se depășesc aspecte tradiționale (precum bariere tarifare sau netarifare) și se trece către aspecte ce țin de guvernarea economică internă. Teoretic, se pleacă de la premisa că o guvernare economică bine reglementată duce la creștere economică (și la democratizare), însă în plan practic o supra-reglementare de tip șablon, neadaptată, aplicată unor state nedezvoltate la nivelul UE poate inhiba creșterea economică.

Înainte de începerea propriu-zisă a negocierilor, un stat partener trebuie să îndeplinească următoarele condiții (să parcurgă următorii pași):

- să fie membru al OMC ;
- să aibă acces la Sistemul Generalizat de Preferințe (facilități acordate de către UE statelor în curs de dezvoltare în comerțul cu Uniunea);
- să fi făcut un studiu independent de fezabilitate;
- manifestarea interesului statului partener de a avea un acord de liber schimb cu UE (solicitarea unui mandat din partea Comisiei pentru negocierea unui viitor acord);
- desemnarea de către statul partener a instituțiilor și responsabilităților în cadrul unui mandat de negociere cu UE;
- o evaluare de impact ex-ante (plus discuții cu societatea civilă și agenții economici) pentru a se demonstra sustenabilitatea acordului;
- lansarea negocierilor.

Misiunea de evaluare a Comisiei Europene privind ZLSAC s-a derulat în iunie 2010, iar experții Comisiei au prezentat recomandările oficiale în luna octombrie 2010. În luna

---

⁷ Institute of World Policy (Ukraine), “*Scenarios for the Development of the Transnistria Conflict: Challenges to European Security*”, 2011

decembrie 2010, Guvernul Republicii Moldova a dat o hotărâre prin care a fost adoptat un Plan de Acțiuni (HG 1125/2010) care să vină în întâmpinarea recomandărilor Comisiei.

Republica Moldova a început deja să implementeze (conform calendarului prestabilit) o bună parte din recomandările făcute de Comisia Europeană. În luna iulie, luna redactării prezentului studiu, Ministerul Economiei Republicii Moldova raportase deja acțiunile întreprinse în primele două trimestre ale anului 2011. Inițial negocierile pe marginea ZLSAC erau așteptate să demareze în luna mai a.c., dar termenul a fost decalat, prima rundă de negocieri fiind acum așteptată să demareze în perioada septembrie-octombrie 2011.

Cu toate că Republica Moldova a început adoptarea acquis-ului european în domeniul comerțului, negocierile nu pot demara în lipsa unei evaluări temeinice ce va fi derulată de către Comisia Europeană, pe baza căreia se va recomanda momentul începerii negocierilor.

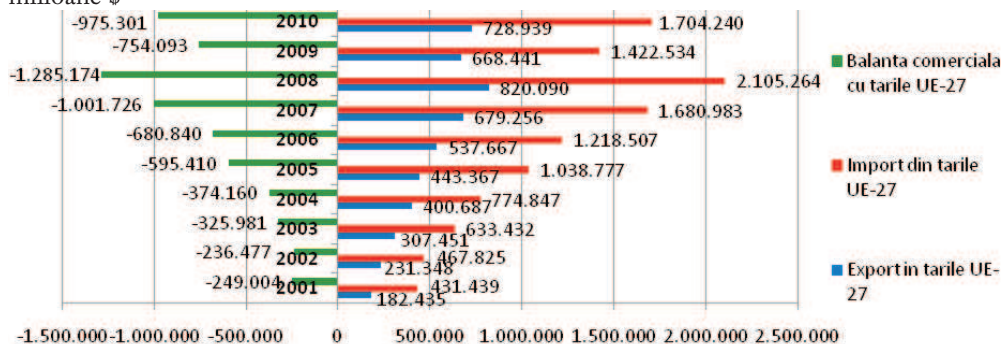
Chiar dacă se pleacă de la percepția că economia UE este mai deschisă comerțului decât cea a Republicii Moldova, este interesant de văzut că lucrurile nu stau chiar așa. Conform datelor oferite de către Organizația Mondială a Comerțului, în ceea ce privește protecția la frontiere la nivelul anului 2009, pentru trei indicatori cheie importanți Republica Moldova stă mai bine decât UE 27. Vezi tabelul de mai jos:

	Tarife aplicate		
	Toate bunurile	Produse agricole	Produse industriale
Uniunea Europeană	5,9	13,5	4,6
Republica Moldova	4,6	10,7	3,7

CAPITOLUL II. EVALUAREA IMPORTURILOR ȘI EXPORTURILOR REPUBLICII MOLDOVA CU UNIUNEA EUROPEANĂ

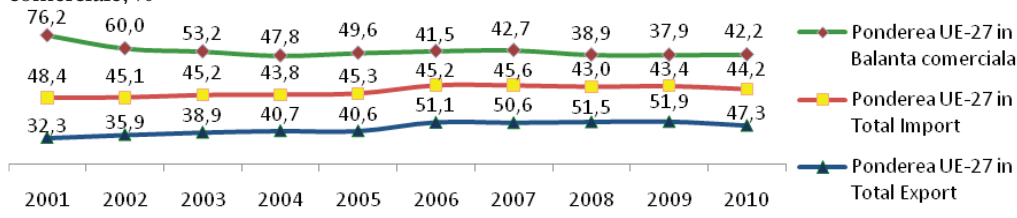
Schimburile comerciale ale Republicii Moldova cu UE au cunoscut în ultimul deceniu o creștere impresionantă. Atât importurile, cât și exporturile s-au majorat de 4 ori: de la 182,4 și 431,4 mil. \$ în 2001, până la 728,9 și, corespunzător, 1704,2 mil. \$ în 2010 (figura 1). Majorarea exporturilor spre statele UE a constituit 56% din creșterea totală de 976 mil. \$ a exporturilor țării în această perioadă. Creșterea importurilor din UE a condiționat 43% din creșterile totale de 2963 mil. \$ a importurilor în ultimii 10 ani. Balanța comercială în raport cu țările UE, ca și balanța comercială totală a țării este profund deficitară pe parcursul ultimilor 10 ani.

Figura 1: Exporturile, importurile și balanța comercială cu țările UE-27 în anii 2001-2010, milioane \$

În contextul creșterii mai accentuate a exporturilor spre țările UE, ponderea acestora în totalul exporturilor moldovenești s-a majorat de la 32% în 2001 până la 47% în 2010, ajungând până la 52% în anii 2008 și 2009 (figura 2). În anul 2010, însă, exporturile spre UE au crescut într-un ritm mai lent decât au crescut exporturile spre alte destinații, ceea ce a determinat reducerea ponderii UE în totalul exporturilor moldovenești. Această situație poate fi explicată, în mare parte, prin restabilirea mai lentă a economiilor țărilor UE în urma crizei, în comparație cu celelalte țări partenere, aceasta determinând și o creștere a cererii de produse moldovenești pe piața respectivă într-un ritm mai mic decât cea provenită de la celelalte destinații. Importurile, din contră, s-au diminuat ca pondere pe parcursul ultimilor 10 ani, de la 48% în 2001, până la 44% în 2010.

Figura 2: Ponderea schimburilor comerciale cu țările UE-27 în totalul schimburilor comerciale, %

Exporturile RM către UE au primit un stimulent în plus după intrarea în vigoare, la 1 ianuarie 2006, a sistemului generalizat de preferințe (GSP+). Acestea s-au majorat cu 94,3 mil. \$ față de anul 2005, iar ponderea lor în totalul exporturilor a crescut cu 10,5 p.p., de la 40,6% până la 51,1%. Nu ar fi corect, însă, să atribuim integral această creștere sistemului GSP+, anul 2006 fiind marcat de reducerea exporturilor spre CSI, din cauza embargo-ului impus produselor de origine animală, vegetală și băuturilor alcoolice moldovenești de către Federația Rusă. Însă și în următorii 2 ani exporturile spre UE au crescut cu cca. 141 mil. \$ anual, ceea ce ne îndreptățește să punem o mare parte din creșterea lor pe seama liberalizării în cadrul GSP+.

În exportul spre țările UE predomină materialele textile și articolele din acestea (28,7% în 2010). Acestea dețin întâietatea și pe parcursul ultimilor 5 ani, deși ponderea lor s-a redus cu 5,3 p. p. față de anul 2006 și cu 1,6-2,1 p. p. față de 2008-2009. În valoare absolută, însă, acestea au crescut, cu excepția anului „de criză” 2009, de la 182,7 mil. \$ până la 209,4 mil. \$ (Tabelul 1). În ultimii cinci ani, în componența grupei respective de mărfuri au predominat „Articolele și accesoriile de îmbrăcăminte, altele decât cele tricotate sau croșetate”, cu ponderi cuprinse între 16,8% și 21,3% din totalul exporturilor și „Îmbrăcămintea și accesoriile de îmbrăcăminte tricotate sau croșetate”, cu ponderi între 10,0% și 10,8%.

Tabel 1: Exporturile în UE pe grupuri principale de mărfuri, 2006-2010

Grupe de mărfuri	2006		2007		2008		2009		2010	
	Mil. \$	%	Mil. \$	%	Mil. \$	%	Mil. \$	%	Mil. \$	%
Total	537.667	100,0	679.256	100,0	820.090	100,0	668.441	100,0	728.939	100,0
Materiale textile și articole din acestea	182.695	34,0	221.277	32,6	248.439	30,3	205.694	30,8	209.426	28,7
Produse vegetale	67.344	12,5	70.168	10,3	84.874	10,3	108.383	16,2	127.936	17,6
Mașini și aparate, echipamente electrice, părți ale acestora	16.283	3,0	34.873	5,1	115.498	14,1	111.178	16,6	120.742	16,6
Produse alimentare; băut. alcool., fără alcool, oțet; tutun	72.352	13,5	77.535	11,4	68.259	8,3	67.441	10,1	55.575	7,6
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală	21.899	4,1	31.646	4,7	34.032	4,1	23.010	3,4	34.170	4,7
Mărfuri și produse diverse	12.908	2,4	21.291	3,1	27.349	3,3	21.384	3,2	33.733	4,6

Produsele vegetale ocupă poziția a doua ca pondere în totalul exporturilor. Acestea au crescut de la 67,3 mil. \$ în 2006 până la 127,9 mil. \$ (17,6%) în 2010. Această grupă a avut creșterea cea mai mare în comparație cu 2009 și chiar cu 2008, iar după creșterea din ultimii 5 ani cedează doar grupului „Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile”. În componența grupului respectiv cea mai mare pondere o au „Fructele comestibile și nucile” – în creștere de la 37,9 mil. \$ în 2006 până la 49,2 mil. \$ (6,7%) în 2010; „Cerealele” – de la 14,6 la 39,0 mil. \$ (5,4%); „Semințe și fructe oleaginoase; semințe și fructe diverse; plante industriale și medicinale; paie și furaje” – de la 12,4 la 37,6 mil. \$ (5,2%). Asupra

evoluției acestora și-au lăsat amprenta mai mulți factori de natură extraeconomică, care au avut în general un efect de limitare a potențialului lor de export. Este vorba de condițiile climaterice nefavorabile (în special în 2007), barierele necomerciale și netarifare (interzicerea periodică a exporturilor de cereale de către autoritățile RM; măsurile de monopolizare a comerțului extern prin acordarea dreptului de export a unor produse doar anumitor companii, etc.)

A treia grupă de mărfuri ca pondere în exporturi în 2010 au constituit-o mașinile, aparatele și echipamentele electrice și părțile acestora, cu 16,6%. Acestea au avut creșterea cea mai mare în ultimii 5 ani (cu cca. 104,5 mil. \$), până la 120,7 mil. \$, mai ales după deschiderea la Bălți în anul 2007 a uzinei Draexlmaier pentru producerea cablajului electric pentru industria automobilistică. Este de așteptat ca în continuare ponderea acestei grupe să crească și mai mult, după deschiderea în mai, anul curent, a celei de-a doua uzine Draexlmaier. Respectiv, în componența acestei grupe cea mai mare pondere a avut-o poziția „Mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imagini de televiziune”, cu 14,5% din exporturi în 2010 și creșteri de 96 mil. \$ în ultimii 5 ani. A patra grupă de mărfuri ca pondere în exporturile în UE o constituie produsele alimentare, băuturile alcoolice și nealcoolice, oțeturile, tutunul. Acestea au fost în scădere continuă, de la 77,5 mil. \$ în 2007, până la 55,6 mil. \$ (7,6%) în 2010.

În componența acestei grupe cea mai mare pondere o dețin „Băuturile alcoolice, fără alcool și oțeturile” – în scădere de la 37,8 mil. \$ în 2006 până la 21,9 mil. \$ (3,0%) în 2010; „Preparatele din legume, fructe sau din alte părți de plante” – de la 45,9 mil. \$ în 2007 la 17,6 mil. \$ (2,4%) în 2010. Următoarele poziții ca pondere în totalul exporturilor sunt deținute de grupul „Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de origine animală sau vegetală” – 34,2 mil. \$ (4,7%) în 2010, în creștere de la 23,0 mil. \$ în 2009 și 34,0 mil. \$ în 2008; „Mărfuri și produse diverse” – în creștere continuă (cu excepția anului 2009) de la 12,9 mil. \$ în 2006 la 33,7 mil. \$ (4,6%) în 2010, (alcătuite în principal din „Mobilă; mobilier medico-chirurgical; aparate de iluminat și articole similare; construcții prefabricate – în creștere de peste 3 ori în ultimii 5 ani, până la 25,6 mil. \$ sau 3,5% din exporturi. Primele 6 grupe de mărfuri ca pondere dețin cca. 80% din exporturile totale în UE.

Importurile din UE sunt dominate de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, care au crescut până la cca. 300 mil. \$ (17,6% din importuri) în 2010, de la 243,6 mil. \$ în 2009, dar mai puțin decât în 2008 (421,9 mil. \$) sau chiar 2007 – 304,3 mil. \$ (Tabelul 2).

Tabel 2: Importurile în UE pe grupuri principale de mărfuri, 2006-2010

Grupe de mărfuri	2006		2007		2008		2009		2010	
	Mil. \$	%	Mil. \$	%	Mil. \$	%	Mil. \$	%	Mil. \$	%
Total	1.218.507	100,0	1.680.983	100,0	2.105.264	100,0	1.422.534	100,0	1.704.240	100,0
Mașini și aparate, echip. electrice, părți ale lor	202.528	16,6	304.293	18,1	421.899	20,0	243.575	17,1	299.982,8	17,6

Produse minerale	196.200	16,1	240.481	14,3	349.197	16,6	215.243	15,1	273.092,2	16,0
Produse ale ind. chimice sau ind. conexe	131.634	10,8	177.471	10,6	221.115	10,5	222.789	15,7	233.940,6	13,7
Materiale textile si articole din acestea	140.583	11,5	157.224	9,4	169.924	8,1	131.703	9,3	148.414,0	8,7
Vehicule, aeronave, vase și echip. de transport	92.734	7,6	172.326	10,3	208.469	9,9	93.547	6,6	121.735,8	7,1
Materiale plastice si cauciuc, articole din ele	89.119	7,3	115.920	6,9	132.907	6,3	91.998	6,5	110.344,0	6,5
Produse aliment.; băut. alcool., fără alc., etc	52.821	4,3	65.741	3,9	88.865	4,2	76.862	5,4	93.950,0	5,5
Metale comune si articole din ele	89.556	7,3	146.579	8,7	126.140	6,0	67.640	4,8	90.780,3	5,3

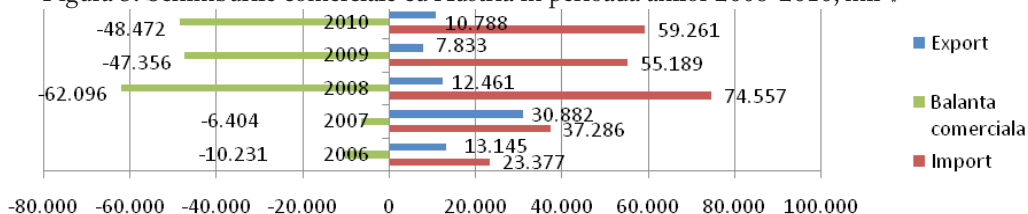
Importul de produse minerale a variat de la 15,1% până la 16,6% din importuri în ultimii 5 ani (273,1 mil. \$ sau 16,0% în 2010). Acestea sunt alcătuite aproape în totalitate din poziția „Combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora; materiale bituminoase; ceara minerală”. A treia grupă ca pondere în importuri sunt produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe, în creștere continuă ca valoare, până la 233,9 mil. \$ (13,7%) în 2010, de la 131,6 mil. \$ în 2006. Acestea sunt alcătuite în proporție de circa jumătate din „Produsele farmaceutice” - 109,3 mil. \$ (6,4%) în 2010, față de 47,4 mil. \$ în 2006. Urmează materialele textile și articolele din acestea - 148,4 mil. \$ sau 8,7% în 2010, la fel în creștere ca valoare, cu excepția anului 2009, dar mai puțin în comparație cu 2008 și chiar 2007, situație caracteristică, cu mici excepții, tuturor importurilor. Acestea repetă cu exactitate evoluția exporturilor grupei respective de mărfuri, deoarece constau în cea mai mare parte din materie primă pentru confecționarea articolelor textile, care ulterior se exportă. Grupul respectiv este urmat de „Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport”, alcătuite aproape în totalitate din vehicule terestre și părți ale acestora, în creștere accentuată până în 2008 (până la 208,5 mil. \$), urmate de o reducere dramatică în 2009 (până la 93,5 mil. \$ sau 6,6% din importuri) și majorări ulterioare în 2010, până la 121,7 mil. \$ (7,1%). „Materialele plastice și articolele din acestea, cauciucul și articolele din el” precum și „Produsele alimentare; băuturile alcoolice, fără alcool oțetul; tutunul” au urmat aceleași tendințe: creșteri până în 2008, urmate de reduceri în 2009 și majorări ulterioare în 2010 (până la 110,3 mil. \$ sau 6,5% și, respectiv, 93,9 mil. \$ sau 5,5%). Acestea erau urmate de metale și articole din metale - 90,8 mil. \$ (5,3%) în 2010, cu cca. 1/3 mai mult decât în 2009, dar cu 28% și 38% mai puțin decât în 2008 și respectiv, 2007. Primele 8 grupe de mărfuri, nominalizate, dețin 80,4% din totalul importurilor din UE.

SCHIMBURILE COMERCIALE CU AUSTRIA

Schimburile comerciale cu Austria s-au cifrat la 70,1 mil. \$ în anul 2010, cu 11% mai mult decât în 2009, această țară situându-se pe locul 9 după valoarea schimburilor comerciale dintre cele 27 de țări ale UE. Exporturile spre această țară dețineau 1,5% din exporturile în UE în 2010, iar importurile - 3,5%. Atât variația anuală a exporturilor, cât

și cea a importurilor pe parcursul ultimului deceniu a fost destul de mare. Schimburile comerciale în ultimii 5 ani s-au majorat cu 92%, însă această creștere s-a datorat exclusiv majorării importurilor, care au crescut cu 154%, până la 59,3 mil. \$, în timp ce exporturile spre această destinație s-au redus cu 18%, până la 10,8 mil. \$ (figura 3). Și gradul de acoperire al importurilor cu exporturi s-a redus, de la 56% în 2006 până la doar 18% în 2010.

Figura 3: Schimburile comerciale cu Austria în perioada anilor 2006-2010, mii \$

Principalele produse exportate în Austria sunt produsele alimentare: preparatele din legume și fructe – 3,8 mil. \$ (48,7%) în 2009, ceva mai mult ca în 2008, dar de cca. 6 ori mai puțin ca în 2007 și de aproape 2 ori mai puțin decât în 2006 și 2005. Acestea au fost urmate de produsele vegetale: fructe și nuci, cu 2,7 mil. \$ (34,5%) în 2009, la fel, în scădere de la 4,3 mil. \$ în 2008, 3,4 mil. \$ în 2007 și 3,2 mil. \$ în 2006 (Tabelul 3). Grupele respective de produse au deținut în ultimii 5 ani de la 65% până la 83% din totalul exporturilor în Austria.

Acestea au fost urmate la mare distanță de metale și articole din metale – 508 mii \$ (6,5%) în 2009, în cădere de la 3 până la 6 ori față de precedenții 4 ani. Exportul de materiale textile și articole din textile a fost de 351 mii \$ (4,5%) în 2009, de cca. 4 ori mai puțin ca în 2008 și de 3 ori mai puțin ca în 2007. Grăsimile și uleiurile de origine animală și vegetală au căzut de la 1,6 mil. \$ în 2008, până la 207 mii \$ (2,6%) în 2009. Părțile și accesoriile pentru vehicule alcătuiau 131mii \$ (1,7% din exporturi), în creștere, dar limitate ca valoare, deocamdată.

Tabel 3: Exporturile în Austria, după mărfuri și grupe de mărfuri, 2005-2009

Mărfuri și grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	11.685	100%	13.145	100%	30.882	100%	12.461	100%	7.833	100%
Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	2.583	22,1%	3.162	24,1%	3.370	10,9%	4.341	34,8%	2.703	34,5%
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală; ceară de origine animală sau vegetală	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1.599	12,8%	207	2,6%
Preparate din legume, fructe sau alte părți de plante	6.444	55,1%	7.070	53,8%	21.743	70,4%	3.691	29,6%	3.814	48,7%
Materiale textile și articole din aceste materiale	200	1,7%	381	2,9%	1.081	3,5%	1.209	9,7%	351	4,5%

Metale comune și articole din metale comune	2.008	17,2%	2.096	15,9%	3.179	10,3%	1.412	11,3%	508	6,5%
Vehicule terestre, altele decât material rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora	1	0,0%	39,0	0,3%	15,5	0,1%	2,6	0,0%	131	1,7%

Importurile din Austria sunt dominate de grupul „Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile” cu 32,9 mil. \$ (59,6%) în 2009, cu cca. ¼ mai puțin decât în 2008, dar de la 3 până la 5 ori mai mult decât în anii 2005-2007 (Tabelul 4). Acestea au fost urmate de produsele industriei chimice și industriilor conexe (alcătuite, în principal, din produse farmaceutice, săpunuri, detergenți, preparate lubrifiante), cu 6,5 mil. \$ (11,8%) în 2009, la fel în scădere de la 7,6 mil. \$ în 2008. Importul de metale și articole din metale a fost în creștere față de anii precedenți, până la cca. 3,1 mil. \$ (5,6%) în 2009 (2,2 mil. \$ în 2008). Tot în creștere au fost importurile de materiale plastice, cauciuc și articole din acestea - de la 1,8 mil. \$ în 2008 la 2,2 mil. \$ (3,9%) în 2009, instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora - de la 390 mii \$ la 1,9 mil. \$ (3,6%). Produsele alimentare, băuturile alcoolice și fără alcool s-au redus de la 2,6 mil. \$ în 2008 până la 1,7 mil. \$ (3,0% din importuri) în 2007-2009. Toate grupele de produse nominalizate mai sus alcătuiau cca. 88% din importurile totale din Austria în 2009.

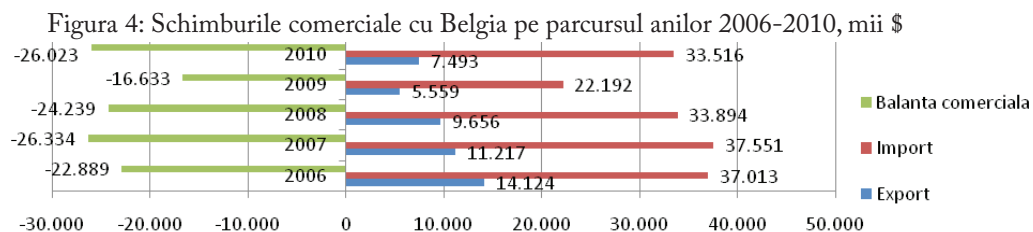
Tabel 4: Importurile din Austria după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	21.835	100%	23.377	100%	37.286	100%	74.557	100%	55.189	100%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	819	3,8%	1.298	5,6%	1.749	4,7%	2.614	3,5%	1.681	3,0%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	5.761	26,4%	3.682	15,8%	5.244	14,1%	7.583	10,2%	6.525	11,8%
Materiale plastice și articole din ele; cauciuc și art. din cauc.	442	2,0%	1.151	4,9%	892	2,4%	1.755	2,4%	2.148	3,9%
Metale comune și articole din metale comune	835	3,8%	2.078	8,9%	1.584	4,2%	2.197	2,9%	3.079	5,6%
Mașini și aparate, echip. electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	9.565	43,8%	6.488	27,8%	11.415	30,6%	42.548	57,1%	32.891	59,6%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematogr., medico-chirurgicale; părți și accesorii ale lor	196	0,9%	344	1,5%	642	1,7%	390	0,5%	1.976	3,6%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU BELGIA

Belgia se situa pe locul 13 după valoarea schimburilor comerciale ale Republicii Moldova cu statele UE, cu 41 mil. \$ în 2010. Exporturile au alcătuit cca. 7,5 mil. \$, ceea

ce reprezintă doar 1,0% din exporturile totale ale Republicii Moldova în țările UE, în timp ce importurile au fost de cca. 33,5 milioane dolari SUA – 2,0% din importurile totale din UE (Figura 4). În anul 2010 exporturile s-au majorat cu 35%, în timp ce importurile au crescut cu 51%. Ca și în cazul Austriei, soldul balanței comerciale a fost permanent negativ, pe parcursul ultimilor 5 ani acesta s-a majorat cu 14%, pe fundalul reducerii exporturilor cu 47%, în timp ce importurile s-au redus doar cu 9%. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi s-a redus continuu și a constituit doar 22% în 2010, iar media pentru ultimii 5 ani a fost de 29%.

Exporturile moldovenești în Belgia sunt dominate de vehicule terestre, părți și accesoriile acestora. Acestea au crescut mai ales în anii 2008-2009, deși în ultimul an exportul lor s-a redus până la 1,7 mil. \$ (30,1%), de la 2,7 mil. \$ în 2008 (Tabelul 5). Exportul de materiale textile și articolele din acestea a constituit 1,6 mil. \$ (28,0%) în 2009, în scădere de la 3,7-10,4 mil. \$ (38-71%) în precedenții 4 ani. Mobila și mobilierul din grupul mărfurilor diverse au avut în Belgia, la fel, o destinație relativ importantă – 994 mii \$ (17,9%) în 2009, deși inclusiv acestea au fost în scădere semnificativă față de cei 4 ani precedenți (de la 1,2-2,3 mil. \$). Exportul de mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imagini de televiziune s-a redus în 2009 până la 516 mii \$ (9,3%), de la cca. 1 mil. \$ în 2005-2006 și 827-763 mii \$ în 2007-2008. Alte grupe de mărfuri cu o pondere mai însemnată spre această destinație au fost reprezentate de metale și articolele din metale (în special fonta, fierul, oțelul și articolele din ele) și fructele și nucile - respectiv 269 mii \$ (4,8%) și 200 mii \$ (3,6%) în 2009. Grupe de mărfuri menționate alcătuiau 94% din exporturile totale în Belgia în anul 2009.

Tabel 5: Exporturile în Belgia, după mărfuri și grupe de mărfuri, 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	14.564	100%	14.124	100%	11.217	100%	9.656	100%	5.559	100%
Fructe comestibile și nuci	363	2,5%	404	2,9%	496	4,4%	272	2,8%	200	3,6%
Materiale textile și articole din aceste materiale	10.365	71,2%	8.225	58,2%	6.861	61,2%	3.660	37,9%	1.556	28,0%
Metale comune și articole din metale comune	46	0,3%	23	0,2%	80	0,7%	313	3,2%	269	4,8%
Mașini și aparate, echip. electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunete și imagini	986	6,8%	1.093	7,7%	827	7,4%	763	7,9%	516	9,3%

Vehicule terestre, părți și accesorii ale acestora	471	3,2%	1.488	10,5%	769	6,9%	2.660	27,6%	1.676	30,1%
Mobilă; mobilier medico-chirurgical; aparate de iluminat și articole similare; construcții prefabricate	1.946	13,4%	2.280	16,1%	1.807	16,1%	1.208	12,5%	994	17,9%

În importurile din Belgia predomină materialele textile și articolele din acestea, cu 5,2 mil. \$ (23,3%) în 2009 (Tabelul 6). Ca și în cazul exporturilor, importul lor s-a redus față de anii 2005-2007 (de cca. 2,5-3 ori). Acestea sunt urmate de produsele industriei chimice și cele ale industriilor conexe (în special produse farmaceutice, uleiuri eterice și rezinoide, produse de parfumerie, preparate de toaletă și preparate cosmetice, produse diverse), cu 3,9 mil. \$ (17,4%) în 2009, în scădere de la 4,7 mil. \$ în 2008. Pe locul al treilea ca pondere se situează materialele plastice și articole din acestea, cauciucul și articolele din cauciuc – 2,6 mil. \$ (11,7%), față de 3,8-4,0 mil. \$ în 2006-2008. Importul de mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imagini de televiziune alcătuia 2,3 mil. \$ (10,5%) în 2009, de cca. 2,6 ori mai puțin decât în 2008. La fel s-a redus importul de vehiculele terestre, părți și accesorii ale acestora, până la 1,9 mil. \$ (8,6%). Metalele și articolele din ele au însumat 1,8-1,9 mil. \$ în 2008-2009. Împreună aceste 6 grupuri alcătuiau 80% din importurile din Belgia în 2009.

Tabel 6: Importurile din Belgia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

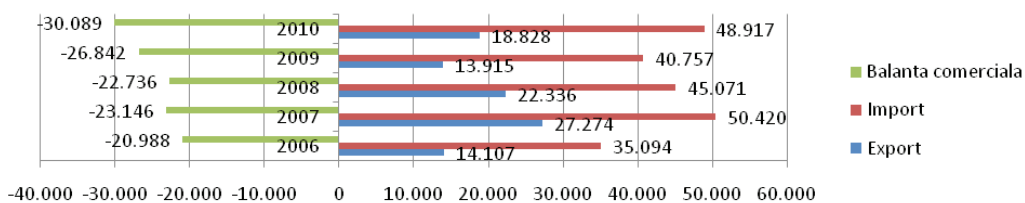
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	30.101	100%	37.013	100%	37.551	100%	33.894	100%	22.192	100%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	2.895	9,6%	2.966	8,0%	3.002	8,0%	4.742	14,0%	3.860	17,4%
Materiale plastice și cauciuc, articole din acestea	2.725	9,1%	3.816	10,3%	3.889	10,4%	4.035	11,9%	2.593	11,7%
Materiale textile și articole din aceste materiale	13.609	45,2%	15.237	41,2%	15.276	40,7%	9.136	27,0%	5.172	23,3%
Metale comune și articole din metale comune	860	2,9%	1.605	4,3%	1.192	3,2%	1.886	5,6%	1.820	8,2%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	4.435	14,7%	8.623	23,3%	3.960	10,5%	6.092	18,0%	2.330	10,5%
Vehicule terestre, altele decât materialul rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora	643	2,1%	683	1,8%	4.461	11,9%	3.099	9,1%	1.906	8,6%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU BULGARIA

Schimburile comerciale cu Bulgaria sunt destul de limitate, în pofida proximității geografice a celor două țări. Acestea alcătuiau circa 67,7 mil. \$ în 2010, din care 72% (48,9 mil. \$) le reprezentau importurile (figura 5). Exporturile au crescut anul trecut cu 35%, iar importurile – cu 20%. După volumul schimburilor comerciale cu Republica

Moldova, Bulgaria se situa pe locul 10 printre țările UE. Exporturile în această țară constituiau 2,6% din totalul exporturilor în UE, în timp ce importurile – 2,9%. Ca și în cazul primelor două țări de mai sus, soldul balanței comerciale a fost negativ pe tot parcursul ultimului deceniu. Totuși, gradul de acoperire al importurilor cu exporturi s-a majorat în ultimii 5 ani, fiind, în medie, de 43%, în timp ce în 2001–2005 – doar 20%. Aceasta se datorează creșterii exporturilor într-un ritm mai mare, decât au crescut importurile (creșterea medie anuală a exporturilor în ultimii 5 ani a fost de 31,5%, cea a importurilor – de 12,9%).

Figura 5: Schimburile comerciale cu Bulgaria pe parcursul anilor 2006–2010, mii \$

În componența exporturilor în Bulgaria predomină grăsimile și uleiuri de origine animală sau vegetală și produsele disocierii lor, grăsimile alimentare prelucrate. Acestea s-au majorat mai ales în 2009, până la 3,8 mil. \$ (27,4% din total), de la 117 mii \$ în 2008 și 2,6 mil. \$ în 2007 (Tabelul 7). Produsele minerale (în cea mai mare parte combustibilii și uleiurile minerale, produsele rezultate din distilarea acestora, materialele bituminoase, dar și grupul „Sarea, sulful, pământuri și pietre, ipsos, var și ciment”) au însumat cca. 3,7 mil. \$ (26,3%) în 2009, în scădere de la 6,9 mil. \$ în 2008. Locul al treilea ca pondere a fost deținut de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, cu 1,2 mil. \$ (8,5%), în creștere de la 457 mii \$ în 2008, dar cu 1,9–3,1 mil. \$ mai puțin decât în 2005 – 2007. Exportul de mobilă, mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat și alte articole similare, construcții prefabricate a constituit 1,1 mil. \$ (7,9%) în 2009, ceva mai puțin decât în 2008 (1,3 mil. \$). Scăderea activității în industrie, în special în cea extractivă în 2009 s-a reflectat și în reducerea drastică a exporturilor din grupul „Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă” – doar 966 mii \$ (6,9%) în 2009, de la 6,1 și 6,6 mil. \$ în precedenții 2 ani. Exportul produselor vegetale (în special din grupul „Semințe și fructe oleaginoase, semințe și fructe diverse; plante industriale și medicinale; paie și furaje”, precum și fructe și nuci) la fel s-a redus în 2009, până la 827 mii \$ (5,9%), de la 1,3 și 1,1 mil. \$ în 2008 și 2007. Toate aceste produse alcătuiau 83% din exporturile în Bulgaria în 2009.

Tabel 7: Exporturile în Bulgaria după grupe de mărfuri, anii 2005–2009

Grupuri de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	7.639	100%	14.107	100%	27.274	100%	22.336	100%	13.915	100%
Produse vegetale	806	10,5%	694	4,9%	1.103	4,0%	1.272	5,7%	827	5,9%

Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală, produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate	114	1,5%	292	2,1%	2.616	9,6%	117	0,5%	3.808	27,4%
Produse minerale	980	12,8%	2.293	16,3%	3.551	13,0%	6.949	31,1%	3.662	26,3%
Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare; produse ceramice; sticlă și articole din ea	141	1,8%	1.709	12,1%	6.577	24,1%	6.093	27,3%	966	6,9%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	2.999	39,3%	3.252	23,1%	4.324	15,9%	457	2,0%	1.181	8,5%
Mobilă; mobilier medico-chirurgical; aparate de iluminat, și articole similare; construcții prefabricate	0	0,0%	11	0,1%	2,0	0,0%	1.271	5,7%	1.099	7,9%

Importurile din Bulgaria sunt dominate de produsele industriei chimice și ale industriilor conexe – 9,6 mil. \$ (23,5%) în 2009, în creștere de la 8,2 și 8,6 mil. \$ în 2008 și 2007, urmate de produsele minerale (aproape în totalitate alcătuite din combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora, materiale bituminoase, ceară minerală). Importul acestora, din contră, s-a redus începând cu 2007 – de la 12,5 mil. \$ până la 8,8 mil. \$ (21,6%). Materialele plastice și articolele din acestea, cauciucul și articole din cauciuc s-au majorat de 6-7 ori ca pondere și ca valoare din importuri în ultimii 5 ani analizați, de la 837 mii \$ până la 6,3 mil. \$ (15,4%). De cca. 2 ori mai mică era contribuția altor 3 grupuri de mărfuri în importurile din Bulgaria în 2009: mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile – 3,2 mil. \$ (7,8%), față de 10,0 și 6,0 mil. \$ în precedenții 2 ani; articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare, produse ceramice, sticlă și articole din sticlă (în cea mai mare parte sticlă și articole din sticlă) – 3,1 mil. \$ (7,7%), de la 4,3-3,8 mil. \$; produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool oțet, tutun (în special tutun și înlocuitori de tutun prelucrați) – 2,9 mil. \$ (7,2%) (Tabelul 8). Împreună, grupurile respective de mărfuri alcătuiau 89% din importurile totale din Bulgaria în anul 2009.

Tabel 8: Importurile din Bulgaria după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

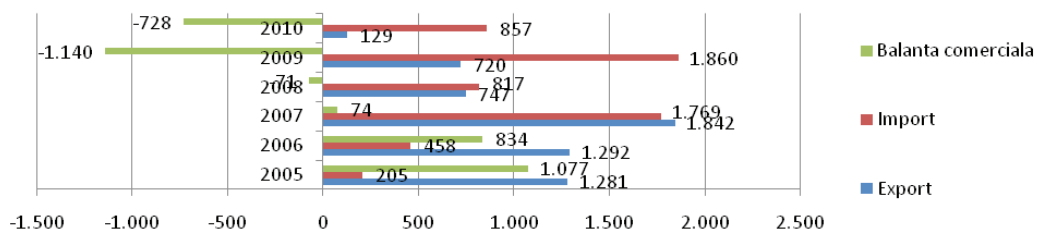
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	28.978	100%	35.094	100%	50.420	100%	45.071	100%	40.757	100%
Produse aliment.; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	2.827	9,8%	1835	5,2%	2.142	4,2%	2.003	4,4%	2.951	7,2%
Produse minerale	1.201	4,1%	11.807	33,6%	12.501	24,8%	10.191	22,6%	8.792	21,6%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	7.070	24,4%	7.755	22,1%	8.555	17,0%	8.178	18,1%	9.587	23,5%
Materiale plastice și articole din acestea; cauciuc și articole din el	837	2,9%	1.122	3,2%	4.172	8,3%	5.499	12,2%	6.264	15,4%

Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare; produse ceramice; sticlă și articole din ea	4.533	15,6%	2.995	8,5%	4.329	8,6%	3.758	8,3%	3.147	7,7%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	5.024	17,3%	4.133	11,8%	10.018	19,9%	6.010	13,3%	3.196	7,8%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU CIPRU

Schimburile comerciale cu Cipru se situau în anul 2010 pe ultimul loc ca pondere printre cele 27 state ale UE. Exporturile au însumat doar 129 mii \$, iar importurile – 857 mii \$ (figura 6). În general, exporturile spre această țară nu au depășit 0,02%-0,3% din exporturile Republicii Moldova în UE în ultimul deceniu, iar importurile au variat de la 0,02% până la 0,1% din importuri. Din cauza valorii reduse a importurilor, Cipru este una din puținele țări din UE cu care Moldova a înregistrat excedent al balanței comerciale în anumiți ani. De fapt, până în anul 2007 soldul balanței comerciale cu Cipru a fost pozitiv, însă începând cu 2008 exporturile s-au redus în medie cu 48% anual, în timp ce importurile s-au diminuat mai puțin sau au crescut, mai ales în 2009.

Figura 6: Schimburile comerciale cu Cipru pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Cipru sunt alcătuite, în principal, din 2 grupuri de produse, în ultimii 2 ani. Primul constă din produse vegetale (cereale, fructe și nuci), cu 73,8% din exporturi în 2009, 75,1% în 2008, 19,6% în 2006 și 14,3% în 2005. Din cauza secetei din 2007, în anul respectiv nu au fost înregistrate exporturi de produse vegetale în această țară. Al doilea îl constituie produsele alimentare, băuturile alcoolice, fără alcool, oțeturile, tutunul (în majoritate absolută băuturi alcoolice), cu 25,8% în 2009, 21,0% în 2008, 5,5% în 2007 (Tabelul 9).

Tabel 9: Exporturile în Cipru după mărfuri și grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	1.281	100%	1.292	100%	1.842	100%	747	100%	720	100%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	59	4,6%	67	5,2%	102	5,5%	157	21,0%	186	25,8%
Produse vegetale, inclusiv:	184	14,3%	253	19,6%	0	0,0%	561	75,1%	532	73,8%
<i>Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni</i>	184	14,3%	253	19,6%	0	0,0%	135	18,1%	124	17,2%
<i>Cereale</i>	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	426	57,0%	408	56,7%

Importurile din Cipru sunt alcătuite din 3 grupe principale: vehicule aeriene, părți ale acestora - 72,5% din total în 2009; produse farmaceutice – 19,2% în 2009, 70,4% în 2008 și 40,0% în 2007; materiale plastice și articole din acestea – respectiv 6,4%, 15,2% și 5,8% (Tabelul 10).

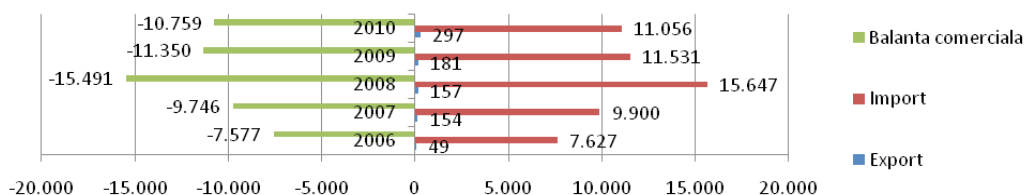
Tabel 10: Importurile din Cipru după mărfuri și grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	205	100%	458	100%	1.769	100%	817	100%	1.860	100%
Produse farmaceutice	198	96,6%	361	78,8%	708	40,0%	576	70,4%	358	19,2%
Materiale plastice și articole din acestea	0	0,0%	3	0,6%	102	5,8%	124	15,2%	119	6,4%
Vehicule aeriene, nave spațiale și părți ale acestora	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,1%	1.348	72,5%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU DANEMARCA

Comerțul extern cu Danemarca este unul destul de redus ca valoare. Schimburile comerciale au alcătuit anul trecut 11,3 mil. \$ (locul 20 printre țările UE), din care mai mult de 97% l-au constituit importurile. În general, în ultimul deceniu ponderea importurilor în schimburile comerciale a fost una covârșitoare: de la 93% până la 99,7%. Respectiv, și gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a variat de la 0,3% până la 2,7%, fiind unul dintre cele mai joase în raport cu țările UE. Exporturile în ultimii 5 ani au variat de la 49 mii \$ în 2006 până la 297 mii \$ în 2010, iar importurile – de la 7,6 mil. \$ (2006) până la 15,6 mil. \$ (2008) (figura 7).

Figura 7: Schimburile comerciale cu Danemarca pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Danemarca sunt dominate de băuturile alcoolice, fără alcool, oțeturi – 69,3% în 2009 și 69,8% în 2008 (Tabelul 11). În valoare absolută, însă, acestea au alcătuit doar cca. 126 și, respectiv, 109 mii \$, iar în 2007 și 2006 au lipsit cu desăvârșire. Acestea au fost urmate în 2009 de materialele textile și articolele din acestea – 20,5 mii \$ (11,3%), care au lipsit din exporturi în anii precedenți sau au avut o pondere redusă. Lemnul, cărbunele din lemn și articolele din lemn au scăzut până la 7,4% din exporturi în 2009, de la 13,4% în 2008 și 40,3% în 2007. Cazanele, mașinile, aparatele și dispozitivele mecanice, părțile acestora, precum și materialele plastice și articolele din acestea au deținut 4,8-4,2% din exporturi în 2009, având valori limitate și în trecut.

Tabel 11: Exporturile în Danemarca după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	24,4	100%	49,3	100%	154,0	100%	156,5	100%	181,4	100%
Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	15,2	62,3%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	109,2	69,8%	125,8	69,3%
Materiale plastice și articole din acestea	8,7	35,7%	3,5	7,1%	9,9	6,4%	2,2	1,4%	7,7	4,2%
Lemn, cărbune de lemn și articole din lemn	0,0	0,0%	27,7	56,2%	62,1	40,3%	20,9	13,4%	13,5	7,4%
Materiale textile și articole din aceste materiale	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	2,5	1,6%	20,5	11,3%
Reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	2,0	1,3%	8,7	4,8%

Importurile din Danemarca sunt dominate de produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (din care mai mult de jumătate produse farmaceutice) – 3,0 mil. \$ (26,2%) în 2009 în reducere ușoară față de 2008 (3,3 mil. \$). Acestea sunt urmate de grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor, grăsimi alimentare prelucrate, ceară de origine animală sau vegetală – 2,1 mil. \$ (17,8%), în scădere de la cca. 2,3 mil. \$ în 2007 și 2008. Animalele vii și produsele animale ocupă locul 3 ca pondere în importuri în 2009, cu 1,8 mil. \$ (15,8%), față de 1,4 mil. \$ (9,1%) în 2008. Importul de produse alimentare (în cea mai mare parte reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare, nutrețuri pentru animale) la fel au crescut, de la 883 mii în 2008 la 1,3 mil. \$ (11,2%) în 2009. Importul de instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora s-au redus ușor de la cca. 1,3 mil. \$ în 2008 până la 1,0 mil. \$ în 2009. Cel mai mult au scăzut în importuri mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile acestora, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile – de la 4,6 mil. \$ (29,7%) în 2008 până la 968 mii \$ (8,4%) în 2009 (Tabelul 12). Cele 6 grupe de mărfuri formau 88% din importurile totale din Danemarca în anul 2009.

Tabel 12: Importurile din Danemarca după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

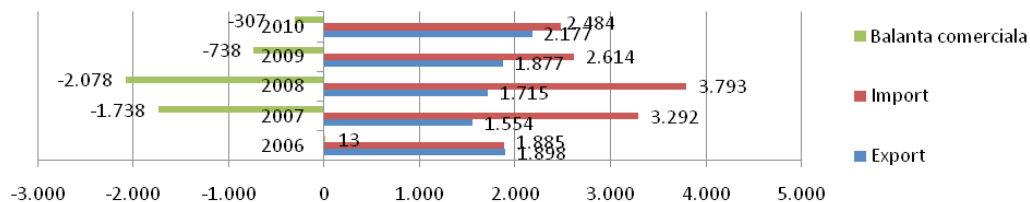
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	7.588	100%	7.627	100%	9.900	100%	15.647	100%	11.531	100%
Animale vii și produse animale	280	3,7%	594	7,8%	644	6,5%	1.418	9,1%	1.817	15,8%
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate	1.381	18,2%	717	9,4%	2.347	23,7%	2.294	14,7%	2.057	17,8%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	402	5,3%	432	5,7%	505	5,1%	883	5,6%	1.286	11,2%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	2.737	36,1%	2.252	29,5%	1.983	20,0%	3.296	21,1%	3.017	26,2%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	1.842	24,3%	2.324	30,5%	2.154	21,8%	4.649	29,7%	968	8,4%

Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	266	3,5%	619	8,1%	921	9,3%	1.274	8,1%	1.048	9,1%
--	-----	------	-----	------	-----	------	-------	------	-------	------

SCHIMBURILE COMERCIALE CU ESTONIA

Comerțul extern cu Estonia s-a ridicat în anul 2010 la aproape 4,7 mil. \$ (locul 24 printre țările UE: 17 după volumul exporturilor și 24 după cel al importurilor). Exporturile în această țară alcătuiau, în 2010, 0,3% din exporturile totale în UE, iar importurile – 0,1%. Cu excepția anilor 2005 și 2006, soldul balanței comerciale a fost în permanență negativ în ultimul deceniu, însă gradul de acoperire al importurilor cu exporturi este mai înalt decât în cazul țărilor analizate mai sus, de 88% în 2010 și 71% media pentru ultimii 5 ani. Aceasta se datorează, într-o oarecare măsură, păstrării relațiilor comerciale din perioada trecutului comun sovietic, precum și unui grad mai înalt de recunoaștere a mărfurilor moldovenești în Estonia, datorat aceluiași fapt.

Figura 8: Schimburile comerciale cu Estonia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

În cadrul exporturilor în Estonia predomină produsele alimentare și băuturile alcoolice (în special băuturile alcoolice, produsele pe bază de cereale, făină, produsele de patiserie, zahărul și produsele zaharoase). După o creștere de până la cca. 1,2 mil. \$ (70,3%-79,5% din exporturi) în 2007 și 2008, acestea au revenit la nivelul anilor 2005 - 2006 – ceva mai mult de 1 mil. \$ (53,8%) în 2009. Exportul de instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora a fost în continuă creștere în ultimii 5 ani, până la 337 mii \$ (18,0%) în 2009. Mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile acestora, aparatele de înregistrat sau de reproduș sunetul și imaginile au căzut în exporturi în 2006-2008, ca să crească din nou în 2009 până la 208 mii \$ (11,1%), cca. 1/3 din nivelul anului 2005. Urmează produsele vegetale (în special legumele, plantele, rădăcinile și tuberculiile alimentare, fructele și nucile), în creștere ușoară în ultimii 3 ani analizați, dar cu valori încă destul de neînsemnate (176 mii \$ sau 9,4% din exporturi în 2009). Restul produselor exportate în Estonia - materialele textile (covoarele) și articolele din metale au avut valori infime în ultimii 3 ani (29-84 mii \$) (Tabelul 13).

Tabel 13: Exporturile în Estonia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	1.854	100%	1.898	100%	1.554	100%	1.715	100%	1.877	100%
Produse vegetale	123	6,6%	87	4,6%	114	7,3%	151	8,8%	176	9,4%

Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	1.003	54,1%	1.097	57,8%	1.236	79,5%	1.206	70,3%	1.009	53,8%
Materiale textile și articole din aceste materiale	0	0,0%	0	0,0%	30	2,0%	80	4,6%	29	1,5%
Articole diverse din metale comune	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	84	4,5%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	644	34,7%	126	6,6%	63	4,1%	29	1,7%	208	11,1%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	11	0,6%	14	0,7%	111	7,1%	250	14,6%	337	18,0%

Importurile din Estonia sunt dominate de produsele industriei chimice și ale industriilor conexe, cu 33,6% în 2009, 27,7% în 2008 și 32,5% în 2007. Acestea erau alcătuite în proporție de 2/3 din produsele din grupa „Extracte tanante sau colorante, tanini și derivați ai lor, pigmenți și alte substanțe colorante; vopsele și lacuri; mastică; cerneală” și circa 1/3 din produse farmaceutice. Urmează animalele vii și produsele animale (cu excepția anului 2009 alcătuite exclusiv din pește și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatic) – cu 26,8% în 2009, 19,7% în 2008 și 12,5% în 2007. În 2009 s-au înregistrat importuri și la poziția „Animale vii”, cu 7,9% din total. Importurile de preparate din carne, pește sau crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatic, din grupul produselor alimentare, au alcătuit ceva mai mult de 500 mii \$ în 2008-2009 (13,5%-20,1%). Alte 3 grupe de mărfuri: materialele plastice și articolele din acestea; hârtia și cartonul, articolele din pastă de celuloză, hârtie sau carton; perlele naturale sau de cultură, pietrele prețioase sau semiprețioase, metalele placate sau dublate cu metale prețioase și articole din aceste materiale, imitațiile de bijuterii au deținut de la 4,0 – 4,5% din importuri în 2009 (Tabelul 14).

Tabel 14: Importurile din Estonia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

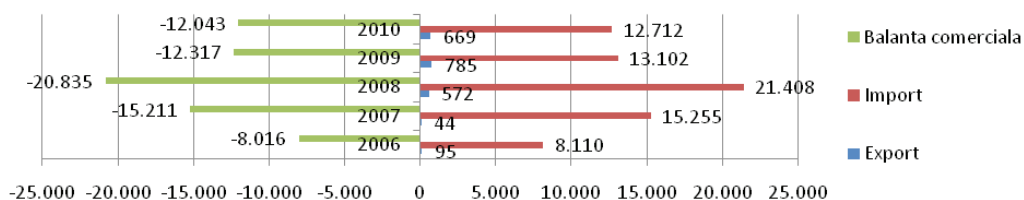
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	1.789	100%	1.885	100%	3.292	100%	3.793	100%	2.614	100%
Animale vii și produse animale	118	6,6%	320	17,0%	410	12,5%	748	19,7%	700	26,8%
Preparate din carne, din pește sau din crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatic	468	26,1%	428	22,7%	379	11,5%	512	13,5%	525	20,1%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	594	33,2%	801	42,5%	1.069	32,5%	1.049	27,7%	880	33,6%
Materiale plastice și articole din acestea	241	13,5%	85	4,5%	275	8,3%	311	8,2%	117	4,5%
Hârtie și carton; articole din ele și din pastă de celuloză	1	0,0%	2	0,1%	5	0,2%	107	2,8%	108	4,1%
Perle naturale sau de cultura, pietre prețioase sau semiprețioase, metale placate sau dublate cu metale prețioase și articole din ele; imitații de bijuterii	61	3,4%	26	1,4%	62	1,9%	50	1,3%	104	4,0%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU FINLANDA

Schimburile comerciale cu Finlanda au constituit cca. 13,4 mil. \$ în 2010, însă erau alcătuite aproape în totalitate din importuri. Pe parcursul ultimului deceniu ponderea importurilor în schimburile comerciale a variat de la 94,3% până la 100%. Exporturile spre această țară nu au depășit niciodată 785 mii \$ (2009), sau 0,1% din exporturile totale spre UE, în timp ce importurile au variat de la 0,7 – 1,5% din importurile din UE, înregistrând valoarea maximă de 21,4 mil. \$ în 2008. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a variat de la 0% în 2001 și 2002 până la maximum 6% în 2009 (5,3% în 2010). În anul 2010 exporturile au constituit 669 mii \$, iar importurile – 12,7 mil. \$ (figura 9).

Figura 9: Schimburile comerciale cu Finlanda pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Finlanda din ultimii 2 ani au constat în majoritate absolută din instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora – 63,9% (501,5 mii \$) în 2009 și 36,0% (206,1 mii \$) în 2008, precum și din mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imagini TV, ponderea căroră a fost proporțional inversă: 32,2% (252,7 mii \$) în 2009 și 53,6% (306,7 mii \$) în 2008 (Tabelul 15). Spre deosebire de primul grup, care nu a înregistrat deloc exporturi în 2006-2007, cele din urmă au fost prezente în fiecare din ultimii 5 ani, deși foarte limitate ca valoare. Destul de neînsemnate au fost exporturile de cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice, părți ale acestora, precum și cele ale articolelor textile confecționate, seturilor.

Tabel 15: Exporturile în Finlanda după mărfuri și grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	50,3	100%	94,6	100%	44,3	100%	572,3	100%	784,7	100%
Alte articole textile confecționate; seturi; îmbrăcăminte și articole textile purtate sau uzate; zdrențe	16,5	32,8%	19,4	20,5%	0	0,0%	2,3	0,4%	11,4	1,5%
Reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	57,2	10,0%	18,9	2,4%
Mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imagini de TV	9,4	18,7%	17,8	18,8%	15,8	35,7%	306,7	53,6%	252,7	32,2%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale lor	18,0	35,8%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	206,1	36,0%	501,5	63,9%

Importurile din Finlanda sunt dominate de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile cu 4,2 mil. \$ (31,8%) în 2009, în scădere de la 9,5 mil. \$ în 2008 și 7,5 mil. \$ în 2007, urmate de hârtie și carton, articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton – 2,8 mil. \$ (21,4%) în 2009, la fel în scădere față de 2008 (4,4 mil. \$). Produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (alcătuite, în special, din produse farmaceutice și extracte tanante sau colorante, tanini și derivații lor, pigmenți și alte substanțe colorante, vopsele și lacuri, mastică, cerneală) s-au redus la 2,1 mil. \$ (15,9%), de la 2,3 mil. \$ în 2008. Importul de metale și articole din metal a crescut mai ales în ultimii 2 ani, până la 1,6 mil. \$ în 2008 și 1,4 mil. \$ în 2009 (10,4%), cel de materiale plastice și articole din acestea, cauciuc și articole din cauciuc s-a redus de la 1,6 mil. \$ în 2008 până la 919 mii \$ (7,0%) în 2009. În total aceste 5 grupe de mărfuri alcătuiau cca. 87% din importurile din Finlanda în 2009.

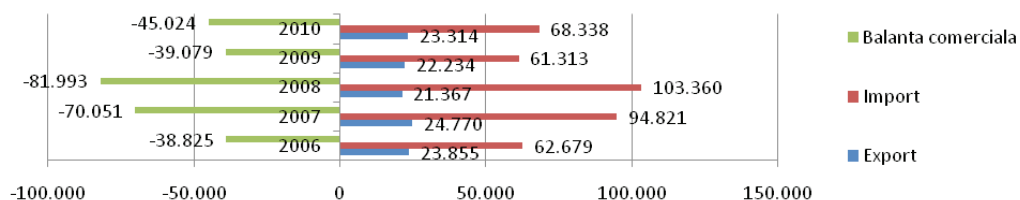
Tabel 16: Importurile din Finlanda după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	9.850	100%	8.110	100%	15.255	100%	21.408	100%	13.102	100%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	945	9,6%	1.015	12,5%	1.497	9,8%	2.253	10,5%	2.083	15,9%
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	1.011	10,3%	1.214	15,0%	1.450	9,5%	1.620	7,6%	919	7,0%
Hârtie și carton; articole din ele și din pastă de celuloză	2.703	27,4%	1.916	23,6%	2.553	16,7%	4.368	20,4%	2.810	21,4%
Metale comune și articole din metale comune	952	9,7%	861	10,6%	807	5,3%	1.618	7,6%	1.362	10,4%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	3.300	33,5%	1.789	22,1%	7.487	49,1%	9.472	44,2%	4.161	31,8%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU FRANȚA

Schimburile comerciale cu Franța s-au cifrat la 91,6 mil. \$ în 2010, (locul 7 printre partenerii comerciali ai Republicii Moldova din UE). Exporturile în Franța au alcătuit anul trecut 23,3 mil. \$ (3,2% din exporturile totale către UE), iar importurile - 68,3 mil. \$ (4,0%). Schimburile comerciale au crescut continuu pe parcursul ultimului deceniu, cu excepția anului 2009, însă ritmul de creștere al importurilor a fost mai mare – în medie cu 17% anual, față de 13% cel al exporturilor. Ponderea medie a importurilor în schimburile comerciale a fost de 77% în ultimii 5-10 ani. Gradul mediu de acoperire al importurilor cu exporturi pentru aceleași perioade a constituit 31% (34% în 2010). Deficitul balanței comerciale a crescut în ultimii 5 ani cu 16%, până la -45 mil. \$ (figura 10).

Figura 10: Schimburile comerciale cu Franța pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Principalele produse exportate în Franța sunt fructele și nucile: exportul lor a variat de la 13,2 până la 19,0 mil. \$ în ultimii 5 ani, sau 66 - 80% din totalul exporturilor (17,6 mil. \$ sau 79,2% în 2010) (Tabelul 17). Acestea constau în cea mai mare parte din miez de nucă, care este obținut din nuci întregi importate, în majoritate tot din Franța. În ultimii 5 ani s-a majorat constant exportul materialelor plastice: de la 500 mii \$ (3,0%) în 2005 până la 1,8 mil. \$ (8,2%) în 2009. La fel ca și exportul de lemn, cărbune de lemn și articole din lemn, care a crescut până la 1,5 mil. \$ în 2008, ca apoi să cadă la 956 mii \$ (4,3%) în 2009. În scădere, de la cca. 2 mil. \$ în 2006 până la 623 mii \$ (2,8%) în 2009 sunt și exporturile de materiale textile și articole din acestea, la fel ca și mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile lor, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile - de la 1,2 mil. \$ (5,6%) în 2008 până la 400 mii \$ (1,8%) în 2009.

Tabel 17: Exporturile în Franța după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	16.492	100%	23.855	100%	24.770	100%	21.367	100%	22.234	100%
Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	13.181	79,9%	16.936	71,0%	19.012	76,8%	14.118	66,1%	17.618	79,2%
Materiale plastice și articole din acestea	500	3,0%	1.117	4,7%	1.204	4,9%	1.236	5,8%	1.821	8,2%
Lemn, cărbune de lemn și articole din lemn	27	0,2%	40	0,2%	723	2,9%	1.521	7,1%	956	4,3%
Materiale textile și articole din acestea	386	2,3%	3.178	13,3%	1.999	8,1%	1.395	6,5%	623	2,8%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	1.084	6,6%	1.325	5,6%	400	1,6%	1.190	5,6%	400	1,8%

În componența importurilor din Franța predomină produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (produse farmaceutice, parfumerie, cosmetice, uleiuri eterice, diverse) - 21,5 mil. \$ sau 35,1% din total în 2009, de la 24,8 mil. \$ în 2008 și 22,1 mil. \$ în 2007, urmate de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile - 12,8 mil. \$ (20,9%), la fel în scădere de 30,0 mil. \$ în 2008 și 28,9 mil. \$ în 2007. Și importul de produse vegetale (în special nuci) s-a redus până la 5,7 mil. \$ (9,4%), de la 9,2 mil. \$ în 2008 și 10,0 mil. \$ în 2007. Acestea erau urmate de produsele alimentare, băuturile alcoolice, fără alcool, oțeturi - 5,4 mil. \$ (8,8%), în scădere de peste 2 ori față de 2008. Importul de vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport s-a redus de la 12,8 mil. \$ în 2007

și 11,3 mil. \$ în 2008 până la 3,7 mil. \$ (6,0%). În creștere de două ori au fost doar importurile de instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, aparate medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora – de la 1,4 mil. \$ în 2008 până la 2,8 mil. \$ (4,6%) în 2009 (Tabelul 18).

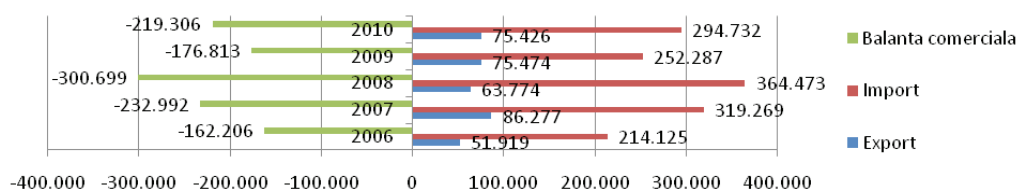
Tabel 18: Importurile din Franța după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	64.425	100%	62.679	100%	94.821	100%	103.360	100%	61.313	100%
Produse vegetale	6.329	9,8%	8.053	12,8%	10.023	10,6%	9.248	8,9%	5.735	9,4%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	7.888	12,2%	4.393	7,0%	7.195	7,6%	13.198	12,8%	5.379	8,8%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	18.104	28,1%	15.024	24,0%	22.148	23,4%	24.856	24,0%	21.547	35,1%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părțile lor; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	17.505	27,2%	19.044	30,4%	28.916	30,5%	30.038	29,1%	12.802	20,9%
Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport	5.679	8,8%	5.208	8,3%	12.830	13,5%	11.277	10,9%	3.672	6,0%
Instrumente și aparate optice, foto sau cinematografice, aparate medico-chirurgicale; părți și accesorii ale lor	585	0,9%	1.059	1,7%	1.121	1,2%	1.418	1,4%	2.803	4,6%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU GERMANIA

Comerțul extern cu Germania s-a cifrat la 370,2 mil. \$ în 2010, însă 80% din acesta îl constituiau importurile. După valoarea schimburilor comerciale Germania este al treilea partener comercial al Republicii Moldova, ca mărime, din cadrul UE (al doilea la importuri și al patrulea la exporturi). Importurile au crescut anul trecut cu 17%, în timp ce exporturile au rămas la nivelul anului 2009 (figura 11). Dacă e să analizăm însă situația pe parcursul ultimilor 5 ani, exporturile au crescut cu 45% (în mediu cu 14% anual), în timp ce importurile – cu 38% (12% pe an). Tendința este ușor pozitivă comparând și cu situația din prima jumătate a deceniului trecut: astfel, ritmul de creștere al exporturilor în perioada 2001-2005 a fost de doar 8% anual, în timp ce al importurilor a fost de 19% pe an. Cu toate acestea, gradul de acoperire al importurilor cu exporturi este încă unul destul de redus: 25% media pentru ultimii 5 ani (26% în 2010). Soldul balanței comerciale cu Germania a fost mereu negativ și a crescut cu 24% în 2010, sau în medie cu 14% pe an în ultimii 5 ani.

Figura 11: Schimburile comerciale cu Germania pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Germania sunt dominate de materialele textile și articolele din ele, însă acestea au scăzut atât ca pondere, cât și ca valoare în ultimii 3 ani analizați: de la peste 27 mil. \$ în 2007 (48,8%) și 2008 (32,2%), până la 21,9 mil. \$ (29,1%) în 2009. Acestea sunt urmate de produsele vegetale (în special cereale, semințe și fructe oleaginoase, semințe și fructe diverse, fructe și nuci), livrările cărora, din contră, s-au majorat: de la 5,9-5,5 mil. \$ în 2007 și 2008 până la 18,6 mil. \$ (24,7%) în 2009. O altă poziție importantă în exporturile în Germania o constituie produsele alimentare (în special preparatele din legume și fructe) și băuturile alcoolice, care reprezintă cca. 16 - 20% din exporturile totale spre această destinație în ultimii 4 ani. Exportul metalelor și articolelor din metale s-a redus mai mult de 3 ori față de anul 2007 și de 2 ori față de 2008, până la cca. 7 mil. \$ (9,3%) în 2009. În 2009 s-au majorat livrările la pozițiile „Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport” (în special părți pentru vehicule terestre), până la aproape 5,6 mil. \$ (7,4%) și „Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile - până la cca. 2 mil. \$ (2,6%) (Tabelul 19).

Tabel 19: Exporturile în Germania după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	47.425	100%	51.919	100%	86.277	100%	63.774	100%	75.474	100%
Produse vegetale	6.601	13,9%	4.036	7,8%	5.882	6,8%	5.496	8,6%	18.644	24,7%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	6.287	13,3%	8.058	15,5%	17.737	20,6%	10.126	15,9%	14.499	19,2%
Materiale textile și articole din aceste materiale	25.175	53,1%	25.316	48,8%	27.888	32,3%	27.324	42,8%	21.930	29,1%
Metale comune și articole din metale comune	6.795	14,3%	10.464	20,2%	22.907	26,6%	15.277	24,0%	7.039	9,3%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	606	1,3%	1.082	2,1%	1.276	1,5%	1.176	1,8%	1.989	2,6%
Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport	0	0,0%	669	1,3%	661	0,8%	336	0,5%	5.569	7,4%

Importurile din Germania sunt dominate de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, cu 65,5 mil. \$ (25,9%) în 2009, în scădere cu cca. 1/3 față de 2008. Acestea sunt urmate de vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport, la fel în scădere cu cca. jumătate față de 2008, până la 44,9 mil. \$ (17,8%). Importurile produselor industriei chimice și industriilor conexe au scăzut într-un ritm mai mic – cu 15% față de 2008, până la nivelul anului 2007, respectiv 42,3 mil. \$ (16,8%). Materialele plastice și articolele din acestea, cauciucul și articolele din cauciuc s-au redus cu 20%, până la 20,9 mil. \$ (8,3%). Importul materialelor textile a scăzut de la mai mult de 19 mil. \$ în precedenții 3 ani până la cca. 16 mil. \$ (6,3%) în 2009. Cele de metale și articole din metale s-au diminuat în 2008 și 2009 până la 16,9 și respectiv 13,9 mil. \$ (5,5%), de la 43,3 mil. \$ în 2007

(Tabelul 20). Împreună aceste produse formau 81% din importurile totale din Germania în 2009.

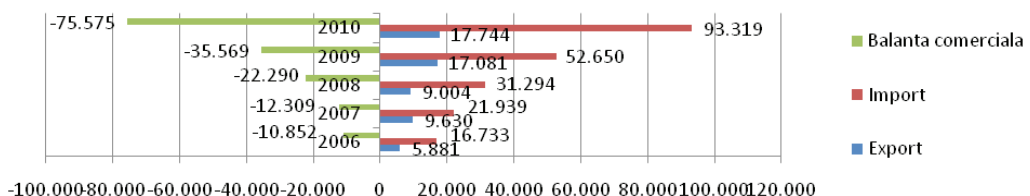
Tabel 20: Importurile din Germania după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	191.061	100%	214.125	100%	319.269	100%	364.473	100%	252.287	100%
Produse ale industr. chimice sau ale ind. conexe	34.051	17,8%	26.564	12,4%	41.768	13,1%	49.882	13,7%	42.290	16,8%
Materiale plastice și articole din acestea; cauciuc și articole din cauciuc	15.746	8,2%	19.686	9,2%	22.772	7,1%	26.088	7,2%	20.948	8,3%
Materiale textile și articole din aceste materiale	23.219	12,2%	19.134	8,9%	19.057	6,0%	19.563	5,4%	16.012	6,3%
Metale comune și articole din metale comune	11.337	5,9%	14.498	6,8%	43.278	13,6%	16.945	4,6%	13.931	5,5%
Mașini și aparate, echip. electrice și părți ale lor; ap-te de înregis. sau de reproduc. sunetului și imag.	39.603	20,7%	48.145	22,5%	67.968	21,3%	99.252	27,2%	65.451	25,9%
Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport	38.063	19,9%	54.968	25,7%	76.409	23,9%	91.569	25,1%	44.897	17,8%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU GRECIA

Grecia se situa în anul 2010 pe locul 6 în schimburile comerciale ale Republicii Moldova cu țările UE (5 la importuri și 8 la exporturi), cu o valoare totală de 111 milioane \$, din care importurile alcătuiau cca. 84%, cel mai înalt nivel din ultimul deceniu. Exporturile moldovenești către această țară au variat de la 1,1% până la 2,6% din exporturile totale spre UE în ultimii 5 ani (2,4% în 2010), în timp ce importurile – de la 1,3% (2007) până la 5,5% (2010). Schimburile comerciale au crescut cel mai mult în ultimii 5 ani – de aproape 5 ori. Față de anul 2006 exporturile au crescut cu 202% (în mediu cu 35% pe an), iar importurile – cu 458% (56% anual). În rezultat, deficitul balanței comerciale a crescut de la 5,5 mil. \$ în 2006 până la 75,6 mil. \$ în 2010 (figura 12). Ca urmare a creșterii mai accentuate a importurilor, gradul de acoperire al importurilor cu exporturi s-a redus de la 44% în 2006 până la 19% în 2010, cel mai redus nivel din ultimii 10 ani.

Figura 12: Schimburile comerciale cu Grecia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Grecia în proporție de cca. 78% au fost asigurate de produsele vegetale: fructe și nuci – 7,7 mil. \$ (45,3%) și cereale – 5,5 mil. \$ (32,2%) în anul 2009. Ultimele au lipsit din exporturi până în anul 2009, iar fructele și nucile constituiau 85-88% din exporturile totale înainte de acest an. La fel grăsimile și uleiurile de origine animală sau vegetală și produsele disocierii lor, grăsimile alimentare prelucrate, ceara de origine animală sau vegetală au apărut în exporturile spre Grecia în 2009, cu cca. 2 mil. \$ (11,7% din total). Mult mai mici, dar în creștere continuă sunt exporturile de tutun și înlocuitori de tutun prelucrați, până la 678 mii \$ (4,0%) în 2009. La fel în creștere, ca valoare, dar încă destul de limitate sunt exporturile de sticlă și articole din sticlă (295 mii \$ sau 1,7%) și băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi (244 mii \$ sau 1,4%) în 2009 (Tabelul 21).

Tabel 21: Exporturile în Grecia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	4.831	100%	5.881	100%	9.630	100%	9.004	100%	17.081	100%
Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	4.121	85,3%	5.093	86,6%	8.510	88,4%	7.627	84,7%	7.736	45,3%
Cereale	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	5.494	32,2%
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate; ceară de aceeași origine	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1.991	11,7%
Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	101	2,1%	92	1,6%	113	1,2%	164	1,8%	244	1,4%
Tutun și înlocuitori de tutun prelucrați	22	0,4%	76	1,3%	127	1,3%	365	4,1%	678	4,0%
Sticlă și articole din sticlă	0	0,0%	0	0,0%	67	0,7%	76	0,8%	295	1,7%

În componența importurilor din Grecia predomină combustibilii minerali, uleiurile minerale și produsele rezultate din distilarea acestora, materiale bituminoase, ceara minerală – 24,5 mil. \$ (46,5%) în 2009, în creștere de 2,5 ori față de 2008. Urmează fructele și nucile – 10,0 mil. \$ (19,1%), la fel în creștere de 2,5-7 ori față de precedenții 3 ani. Importul de produse alimentare, băuturi alcoolice, tutun (în special tutun și înlocuitori de tutun prelucrați, precum și preparate din fructe și legume) au crescut ca valoare de 2,3 ori în ultimii 5 ani, până la 6,6 mil. \$ (12,6%) în 2009. Cel de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile s-a diminuat atât ca pondere cât și în valoare în ultimii 3 ani, de la 6,2 mil. \$ (28,4%) în 2007 până la 4,9 mil. \$ (9,3%) în 2009. La fel și importul de metale și articole din metale - de la 3,1-3,7 mil. \$ (12-14%) în 2007-2008 până la 2,2 mil. \$ (4,1%) în 2009 (Tabelul 22). Împreună toate aceste produse formează 92% din importurile din Grecia în 2009.

Tabel 22: Importurile în Grecia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

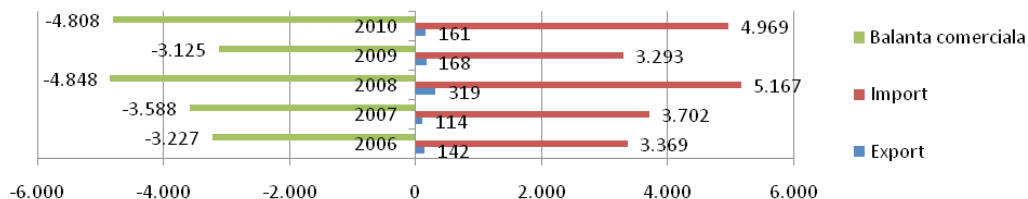
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	10.306	100%	16.733	100%	21.939	100%	31.294	100%	52.650	100%
Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	768	7,5%	3.745	22,4%	3.987	18,2%	1.405	4,5%	10.039	19,1%

Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	2.849	27,6%	3.312	19,8%	4.850	22,1%	5.796	18,5%	6.617	12,6%
Combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea lor; materiale bituminoase; ceară minerală	0	0,0%	0	0,0%	1	0,0%	9.643	30,8%	24.469	46,5%
Metale comune și articole din metale comune	1.710	16,6%	1.994	11,9%	3.140	14,3%	3.744	12,0%	2.158	4,1%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	3.687	35,8%	5.365	32,1%	6.234	28,4%	5.136	16,4%	4.919	9,3%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU IRLANDA

Schimburile comerciale cu Irlanda au constituit 5,1 mil. \$ în 2010, 97% din acestea fiind importuri. Situația respectivă a fost una tipică încă de la stabilirea relațiilor comerciale cu această țară. Din cauza valorii reduse și a caracterului instabil al exporturilor, cu greu se poate vorbi despre anumite tendințe în evoluția acestora. Exporturile alcătuiau în 2010 doar 0,02% (locul 23 printre țările UE) din exporturile totale în UE, iar importurile – 0,3% (22). Importurile pe parcursul ultimilor 5 ani au crescut cu 47%, mai accentuat în 2008 și 2010, după o reducere în 2009. Gradul de acoperire al importurilor cu exporturi în ultimii 5 ani a variat de la 3,1% (2007) până la 6,2% (2008), fiind de 3,2% în 2010, în condițiile în care exporturile au fost de doar 161 mii \$, iar importurile – de aproape 5 mil. \$ (figura 13).

Figura 13: Schimburile comerciale cu Irlanda pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Irlanda au fost dominate în anul 2009 de produsele vegetale (alcătuite în totalitate din semințe și fructe oleaginoase, semințe și fructe diverse, plante industriale și medicinale, paie și furaje), cu 124,4 mii \$ (74,0% din total) și ponderi neînsemnate în anii precedenți. Acestea au fost urmate de băuturile alcoolice, cu 37,4 mii \$ (22,3%), în scădere de la 76,6 mii \$ (24,0%) în 2008 și 97-135 mii \$ (85-95%) în 2007-2006. Mult mai limitate sunt livrările de instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora, precum și cele de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (Tabelul 23).

Tabel 23: Exporturile în Irlanda după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	48,7	100%	142,4	100%	114,0	100%	318,6	100%	168,0	100%
Produse vegetale	1,2	2,5%	1,1	0,8%	2,4	2,1%	0,0	0,0%	124,4	74,0%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	45,3	93,0%	134,8	94,7%	96,5	84,6%	76,6	24,0%	37,4	22,3%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	0,0	0,0%	1,6	1,1%	3,2	2,8%	35,1	11,0%	2,3	1,4%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale lor	0,0	0,0%	0,0	0,0%	3,9	3,4%	3,2	1,0%	3,3	2,0%

În importurile din Irlanda au predominat în 2009 produsele industriei poligrafice – 975 mii \$ sau 29,6% din total, care au avut un salt brusc față de anii precedenți (0,1-1%), urmate de produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe – cca. 21 % din importuri pe parcursul anilor 2007-2009 (702 mii \$ în 2009). Importul de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile s-a redus cu 60-80% față de precedenții 4 ani, până la 552 mii \$ (16,8%) în 2009. La fel în scădere cu 63% față de 2008 au fost instrumentele și aparatele optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părțile și accesoriile acestora, până la 409 mii \$ (12,4%). În creștere continuă (cu excepția anului 2008), deși cu valori încă destul de mici au fost importurile de pește și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice – până la 330 mii \$ (10,0%) în 2009 (Tabelul 24). Împreună aceste grupe de mărfuri alcătuiau 91% din importurile totale din Irlanda în 2009.

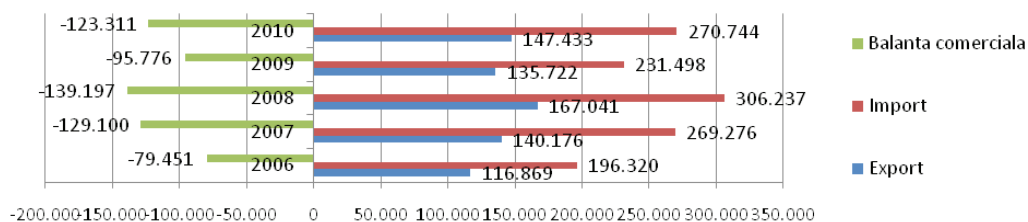
Tabel 24: Exporturile în Irlanda după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	3.187	100%	3.369	100%	3.702	100%	5.167	100%	3.293	100%
Pește și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice	44	1,4%	173	5,1%	239	6,4%	464	9,0%	330	10,0%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	209	6,5%	332	9,9%	792	21,4%	1.122	21,7%	702	21,3%
Cărți, ziare, ilustrate imprimare și alte produse ale industriei poligrafice; manuscrise, texte dactilografate și planuri	30	1,0%	3	0,1%	3	0,1%	44	0,8%	975	29,6%
Mașini și aparate, echip. electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	2.583	81,1%	2.382	70,7%	2.024	54,7%	1.424	27,6%	552	16,8%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale lor	91	2,9%	293	8,7%	204	5,5%	1.112	21,5%	409	12,4%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU ITALIA

Italia este al doilea partener comercial ca mărime din cadrul UE. Schimburile comerciale cu această țară au constituit în 2010 cca. 418,2 mil. \$. Exporturile au alcătuit 20% din exporturile totale ale Republicii Moldova către UE (locul 2), iar importurile – 16% (3). Exporturile au crescut anul trecut cu 9%, însă au fost cu 12% mai mici decât în 2008, când s-a înregistrat cel mai înalt nivel al acestora. Importurile au crescut cu 17%, însă la fel, au fost cu 12% mai mici decât maximum înregistrat în 2008. Ponderea importurilor în schimburile comerciale a variat de la 63% până la 66% în ultimii 5 ani (65% în 2010). Ca urmare a creșterii importurilor într-un ritm mai mare decât cel al exporturilor, gradul de acoperire al importurilor cu exporturi s-a redus în 2010 până la 54%, de la 59% în 2009. Soldul balanței comerciale a fost în permanență negativ pe parcursul ultimului deceniu, cu excepția anului 2004, când s-a înregistrat un excedent de 4,8 mil. \$.

Figura 14: Schimburile comerciale cu Italia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Ponderea cea mai mare în structura exporturilor în Italia o dețin materialele textile și articolele din acestea, care au alcătuit 90 mil. \$ (66,3%) în 2009, în scădere de la 97 și 112 mil. \$ în precedenții doi ani. Acestea erau urmate de cele de piei brute, tăbăcite, blănuri naturale și produse din ele, la fel în scădere, de la 20,7 mil. \$ în 2008 până la 15,1 mil. \$ (11,1%) în 2009. Exportul de încălțăminte, ghetre și articole similare, părți ale acestora a fost de 11,2 mil. \$ (8,3%), față de 12,6-13,2 mil. \$ în 2007-2008. Cu cca. 70%, în schimb, față de 2008 a crescut exportul de produse vegetale (fructe și nuci, cereale), până la 4,7 mil. \$ (3,5%). Mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile acestora, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile s-au redus ca valoare cu 1/3 și față de 2008, până la 3,9 mil. \$ (2,9%). În anul 2009 lista celor mai importante produse exportate în Italia a fost completată de grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor, grăsimi alimentare prelucrate, ceară de origine animală sau vegetală, cu 3,1 mil. \$ (2,3% în total) (Tabelul 25).

Tabel 25: Exporturile în Italia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	133.440	100%	116.869	100%	140.176	100%	167.041	100%	135.722	100%
Produse vegetale	1.697	1,3%	1.662	1,4%	2.438	1,7%	2.799	1,7%	4.730	3,5%
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produsele lor; grăsimi alimentare prelucrate	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3.140	2,3%

Piei brute, tăbăcite, blănuri natur și produse din ele	54.966	41,2%	11.594	9,9%	15.036	10,7%	20.761	12,4%	15.102	11,1%
Materiale textile și articole din aceste materiale	61.027	45,7%	82.963	71,0%	97.036	69,2%	112.094	67,1%	90.043	66,3%
Încălțăminte; ghetre și articole similare; părți ale lor	8.229	6,2%	10.878	9,3%	12.614	9,0%	13.218	7,9%	11.201	8,3%
Mașini și aparate, echip. electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	1.065	0,8%	2.269	1,9%	4.895	3,5%	6.002	3,6%	3.961	2,9%

Importurile, ca și exporturile sunt dominate de materialele textile și articolele din ele, reprezentate, în cea mai mare parte, de materia primă textilă, din care sunt confecționate și apoi exportate articolele textile. Similar exporturilor, acestea au fost în creștere continuă, până la 81,2 mil. \$ în 2008, urmată de o scădere până la 62,6 mil. \$ (27,1%) în 2009 (Tabelul 26). Mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile acestora, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile au scăzut atât ca valoare, cât și ca pondere în ultimii 3 ani analizați, până la 42,6 mil. \$ (18,4% din importuri). Produsele industriei chimice și ale industriilor conexe (în cea mai mare parte produse farmaceutice), din contră, au crescut de la 15,6 și 21,9 mil. \$ în 2007 și 2008 până la 37,3 mil. \$ (16,1%) în 2009. Importul de mărfuri și produse diverse (jucării, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport; mobila, mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat, construcții prefabricate) s-a redus ușor până la 18,8 mil. \$ (8,1%), la fel ca și cel de piei brute, tăbăcite, blănuri naturale și articole din acestea – 15,3 mil. \$ (6,6%). Importul de metale și articole din metale a scăzut mai mult de 3 ori față de 2007 și de 2 ori față de 2008, până la 10,6 mil. \$ (4,6%). Toate aceste produse alcătuiau 81% din importurile din Italia în 2009.

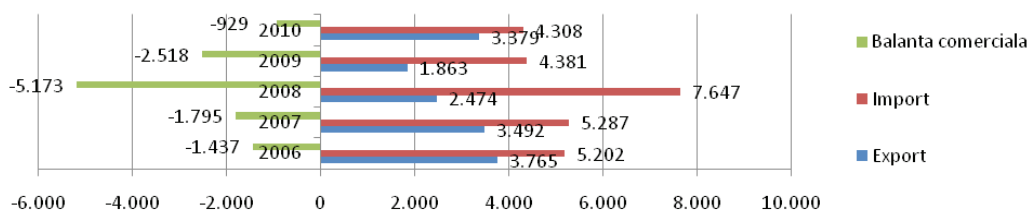
Tabel 26: Importurile în Italia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	151.959	100%	196.320	100%	269.276	100%	306.237	100%	231.498	100%
Produse ale industriei chimice sau ale ind. conexe	9.762	6,4%	13.278	6,8%	15.600	5,8%	21.873	7,1%	37.294	16,1%
Piei brute, tăbăcite, blănuri naturale și produse din ele	8.080	5,3%	12.373	6,3%	16.930	6,3%	20.780	6,8%	15.272	6,6%
Materiale textile și articole din aceste materiale	52.525	34,6%	66.714	34,0%	77.139	28,6%	81.175	26,5%	62.637	27,1%
Metale comune și articole din metale comune	15.716	10,3%	22.526	11,5%	35.988	13,4%	21.283	6,9%	10.577	4,6%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale lor; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	34.928	23,0%	42.528	21,7%	64.307	23,9%	77.505	25,3%	42.633	18,4%
Mărfuri și produse diverse	5.513	3,6%	8.546	4,4%	12.015	4,5%	19.270	6,3%	18.842	8,1%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU LETONIA

Schimburile comerciale cu Letonia s-au cifrat la cca. 7,7 mil. \$ în 2010. Exporturile au avut o evoluție descendentă începând cu 2007 reducându-se, în medie, cu 20% anual, ca să crească din nou, cu 81% în 2010, până aproape de nivelul anului 2007. Creșterea importurilor, începând cu anul 2005 s-a oprit doar odată cu criza economică, care a afectat economia Republicii Moldova în 2009. Importurile s-au redus atunci cu 43% și au rămas aproximativ la același nivel și în 2010. Balanța comercială a fost, în general, una echilibrată în prima jumătate a deceniului trecut, însă, începând cu anul 2006 a devenit deficitară, ajungând la mai mult de jumătate din valoarea schimburilor comerciale în 2008 (figura 15). Reducerea importurilor în ultimii 2 ani, cuplată cu creșterea exporturilor în 2010 a redus acest deficit până la 12%. Gradul de acoperire al importurilor cu exporturi a fost, în medie, de 104% în 2001-2005 și de 58% în 2006-2010 (78% în 2010).

Figura 15: Schimburile comerciale cu Letonia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

În cadrul exporturilor în Letonia predomină produsele alimentare și băuturile alcoolice (în special băuturile alcoolice și zahărul). Acestea s-au redus, însă, în 2009 cu 29% față de precedenții 2 ani, până la cca. 1,2 mil. \$ (61,9%). Urmează fructele și nucile, în scădere în ultimii 3 ani de la 1,1 mil. \$ până la 348 mii \$ (18,7%). Mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile acestora, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, precum și instrumentele și aparatele optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părțile și accesoriile acestora au crescut în schimb în 2009, până la respectiv 104mii \$ (5,6%) și 95 mii \$ (5,1%). Exportul de mobilă, mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat și articole similare, construcții prefabricate a scăzut de la 235 mii \$ în 2008 până la 64 mii \$ (3,4%) în 2009 (Tabelul 27).

Tabel 27: Exporturile în Letonia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	3.077	100%	3.765	100%	3.492	100%	2.474	100%	1.863	100%
Fructe comestibile și nuci; coji de citrice și de pepeni	800	26,0%	197	5,2%	1.081	30,9%	393	15,9%	348	18,7%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	1.275	41,4%	1.548	41,1%	1.631	46,7%	1.621	65,5%	1.154	61,9%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	34	1,1%	61	1,6%	32	0,9%	2	0,1%	104	5,6%

Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	55	1,8%	41	1,1%	18	0,5%	35	1,4%	95	5,1%
Mobilă; mobilier medico-chirurgical; aparate de iluminat și articole similare; construcții prefabricate	86	2,8%	68	1,8%	272	7,8%	235	9,5%	64	3,4%

În componența importurilor din Letonia predomină produsele alimentare: preparatele din carne, pește sau crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatice, cu valori cuprinse între 1,7 și 2,7 mil. \$ în ultimii 5 ani (1,8 mil. \$ sau 40,6% în 2009). Produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (în majoritate absolută produse farmaceutice) au crescut ca valoare pe parcursul ultimilor 3 ani, până la circa 1,2 mil. \$ anual (26,8% din total în 2009). Importul de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile a scăzut de la 1,7 și 1,6 mil. \$ (33,5% și respectiv 20,4%) în anii 2006 și 2008, până la 327 mii \$ (7,5%) în 2009. În ușoară scădere ca valoare în 2009 au fost materialele textile și articolele din acestea, până la 311 mii \$ (7,1%). În creștere în ultimii 2 ani au fost importurile de mărfuri și produse diverse (în majoritate jucării, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport, părți și accesorii ale acestora), până la 310 mii \$ (7,1%) (Tabelul 28).

Tabel 28: Importurile din Letonia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

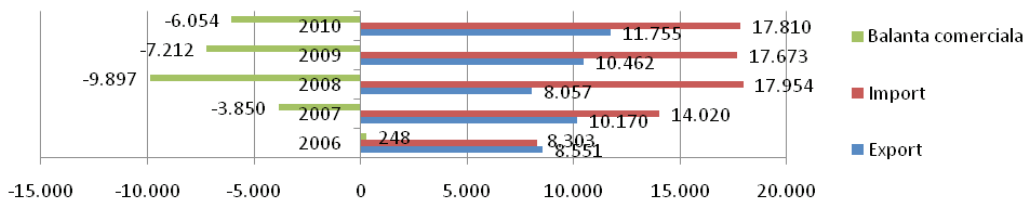
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	2.939	100%	5.202	100%	5.287	100%	7.647	100%	4.381	100%
Preparate din carne, din pește sau din crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatice	1.732	58,9%	2.063	39,7%	2.234	42,3%	2.704	35,4%	1.780	40,6%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	577	19,6%	763	14,7%	1.164	22,0%	1.208	15,8%	1.175	26,8%
Materiale textile și articole din aceste materiale	22	0,7%	35	0,7%	146	2,8%	349	4,6%	311	7,1%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	267	9,1%	1.741	33,5%	819	15,5%	1.559	20,4%	327	7,5%
Mărfuri și produse diverse	37	1,2%	50	1,0%	10	0,2%	38	0,5%	310	7,1%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU LITUANIA

Lituania este al doilea partener comercial, după Grecia, printre țările analizate până acum, cu care schimburile comerciale au crescut continuu pe parcursul ultimilor 5 ani, chiar și în anul de criză 2009. Acestea au atins anul trecut valoarea de 29,6 mil. \$, 60% fiind importuri. Aceasta a fost și ponderea medie a importurilor în schimburile comerciale pe parcursul ultimilor 10 ani. După valoarea schimburilor comerciale Lituania se situează pe locul 14 între partenerii comerciali din UE ai Republicii Moldova (locul 9 la export și 16 la import). Ponderea exporturilor către această țară în exporturile totale în UE constituia anul trecut 1,6%, iar a importurilor – 1%. În ultimii 5 ani exporturile au crescut, în medie, cu 15% pe an, iar importurile cu 20%. Soldul balanței comerciale a atins valoarea cea mai

mică în 2008 (-9,9 mil. \$), însă în ultimii 2 ani a crescut până la circa -6 mil. \$, determinată de creșterea exporturilor cu 46% și reducerea cu 1% a importurilor (figura 16).

Figură 16: Schimburile comerciale cu Lituania pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Lituania sunt dominate de produse alimentare și băuturi alcoolice (în special zahăr și băuturi alcoolice, dar și reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare, nutrețuri pentru animale), în creștere de aproape două ori în ultimii 3 ani (de la cca. 1,8 mil. \$ până la cca.3,4 mil. \$, sau 32,2% din exporturi). Produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (în majoritate produse farmaceutice, uleiuri eterice și rezinoide, produse de parfumerie, preparate de toaletă și cosmetice) la fel au fost în creștere – de la 393 mii \$ în 2007 la 2,0 mil. \$ (19,4%) în 2009. Exportul de metale și articole din metale, din contră, s-a redus de la peste 2 mil. \$ (20-32%) în 2005-2007, până la 1,5 mil. \$ (14,1%) în 2009. În creștere, mai ales în 2009 au fost și exporturile altor 3 grupe de produse: hârtie și carton, articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton – până la 835 mii \$ (8,0% din exporturi); sticlă și articole din sticlă – până la 653 mii \$ (6,2%); grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor, grăsimi alimentare prelucrate, ceară de origine animală sau vegetală – până la 582 mii \$ (5,6%) (Tabelul 29).

Tabel 29: Exporturile în Lituania după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	6.322	100%	8.551	100%	10.170	100%	8.057	100%	10.462	100%
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate	0	0,0%	0	0,0%	338	3,3%	63	0,8%	582	5,6%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	1.078	17,0%	1.517	17,7%	1.765	17,4%	2.109	26,2%	3.369	32,2%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	804	12,7%	203	2,4%	393	3,9%	925	11,5%	2.029	19,4%
Hârtie și carton; articole din acestea și din pastă de celuloză	295	4,7%	43	0,5%	671	6,6%	584	7,2%	835	8,0%
Sticlă și articole din sticlă	0	0,0%	0	0,0%	1	0,0%	0	0,0%	653	6,2%
Metale comune și articole din metale comune	2.008	31,8%	2.070	24,2%	2.023	19,9%	1.124	14,0%	1.480	14,1%

Importurile din Lituania au constat în majoritatea absolută în ultimii 2 ani din combustibili: 12,2 mil. \$ (68,2%) în 2008 și 12,8 mil. \$ (72,4%) în 2009. Importurile de materiale plastice și articole din acestea, cauciuc și articolele din cauciuc au avut

variații mari în ultimii 3 ani analizați: de la 2,5 mil. \$ în 2007 până la 510 mii \$ în 2008 și 1,4 mil. \$ (7,9%) în 2009. Importurile de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile au fost în scădere – de la 3,7 mil. \$ în 2007 și 2,6 mil. \$ în 2008 până la 1,2 mil. \$ (6,8%) în 2009. Alte 3 grupe de mărfuri au fost în ușoară creștere: materialele textile și articolele din acestea – de la 734 mii \$ în 2008 la 890 mii \$ (5,0%) în 2009; produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe și produsele alimentare și tutunul – până la 427 mii și respectiv 420 mii \$ (câte 2,4% din importuri). Toate aceste grupuri alcătuiau 97% din importurile din Lituania în 2009 (Tabelul 30).

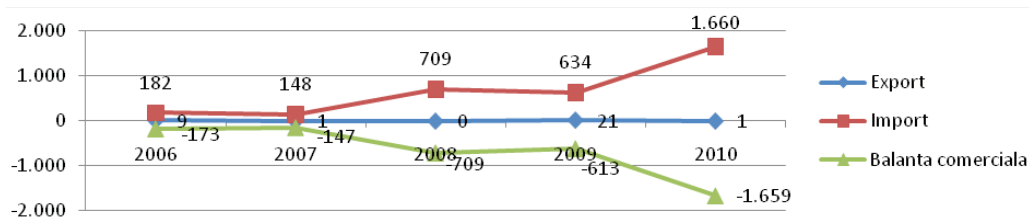
Tabel 30: Importurile din Lituania după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	8.130	100%	8.303	100%	14.020	100%	17.954	100%	17.673	100%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	167	2,1%	131	1,6%	157	1,1%	182	1,0%	420	2,4%
Combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea lor; materiale bituminoase; ceară minerală	5.270	64,8%	4.365	52,6%	5.232	37,3%	12.240	68,2%	12.792	72,4%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	143	1,8%	116	1,4%	204	1,5%	412	2,3%	427	2,4%
Materiale plastice și articole din acesta; cauciuc și articole din el	75	0,9%	272	3,3%	2.515	17,9%	510	2,8%	1.398	7,9%
Materiale textile și articole din aceste materiale	103	1,3%	190	2,3%	167	1,2%	734	4,1%	890	5,0%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	1.546	19,0%	2.377	28,6%	3.732	26,6%	2.558	14,2%	1.194	6,8%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU LUXEMBURG

Schimburile comerciale cu Luxemburg constau aproape exclusiv din importuri. Doar în 2006 și 2009 s-au înregistrat exporturi în această țară, de 9 și respectiv 21 mii \$, în ultimii 5 ani, în rest acestea au fost virtual inexistente. Și importurile au avut mai mult un caracter ocazional, doar în ultimii 3 ani acestea au fost ceva mai consistente (figura 17), când au crescut de 2,6 ori până la cca. 1,6 mil. \$ (cca. 0,1% din importurile totale din UE, poziția 25 printre partenerii comerciali la import).

Figura 17: Schimburile comerciale cu Luxemburg pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Luxemburg în 2009 au constat din sticlă și articole din sticlă (18,3 mii \$), precum și din materiale plastice și articole din acestea (2,5 mii \$). În 2007 s-au înregistrat doar exporturi de materiale plastice și articole din acestea (1,4 mii \$), iar în 2006 – de materiale plastice și articole din acestea (4,5 mii \$) și produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe (4,2 mii \$).

În 2009, importurile din Luxemburg au constat în principal în produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe (în majoritate produse farmaceutice) – 311 mii \$ (49,0%), metale și articole din metale – 176 mii \$ (27,8%), hârtie și carton, articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton – 81 mii \$ (12,7%); în 2008 - din mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, cu 421 mii \$ (59,3%), produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe – 153 mii \$ (21,5%) și materiale plastice și articole din acestea – 92 mii \$ (12,9%) (Tabelul 31).

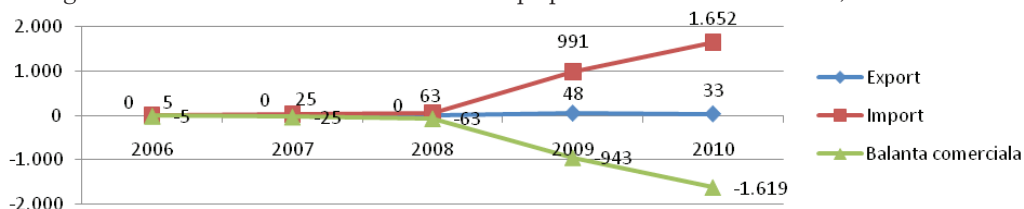
Tabel 31: Importurile din Luxemburg după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	155	100%	182	100%	148	100%	709	100%	634	100%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	10	6,2%	15	8,4%	36	24,1%	153	21,5%	311	49,0%
Mat-le plastice și articole din acestea; cauciuc și articole din el	49	31,9%	37	20,0%	67	45,0%	92	12,9%	37	5,8%
Hârtie și carton; articole din acestea și din pastă de celuloză	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	10	1,5%	81	12,7%
Metale comune și articole din metale comune	66	42,4%	94	51,4%	1	0,5%	17	2,4%	176	27,8%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	18	11,8%	7	3,9%	8	5,3%	421	59,3%	1	0,1%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU MALTA

Schimburile comerciale cu Malta, ca și în cazul Luxemburgului sunt alcătuite aproape exclusiv din importuri. De fapt, în ultimul deceniu doar în 2009 și 2010 s-au înregistrat exporturi în această țară, de 48 și respectiv 33 mii \$. Importurile, la fel, au crescut mai ales în ultimii 2 ani: 991 mii \$ în 2009 și 1,65 mil. \$ în 2010. În precedenții 3 ani valoarea importurilor a variat între 5 și 63 mii \$, iar din 2001 până în 2005 media anuală a importurilor a fost de doar 34 mii \$.

Figura 18: Schimburile comerciale cu Malta pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

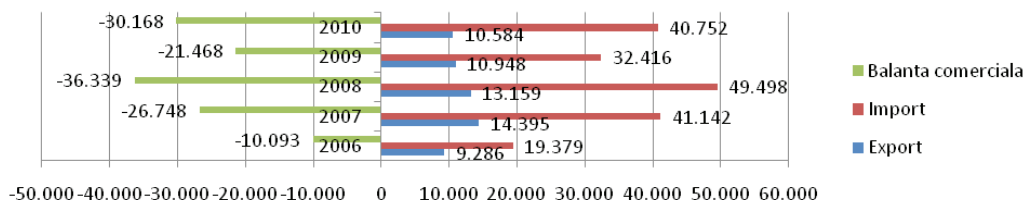

Exporturile în Malta în 2009 au constat exclusiv în produse alimentare (cacao și produse din cacao). Importurile din Malta în 2009 au constat în principal din produse ale industriei poligrafice (972 mii \$) și articole din piele (14 mii \$). În ceilalți ani precedenți au avut loc doar importuri ocazionale de materiale plastice și articole din acestea (41,5 mii \$ în 2008 și 6,5 mii \$ în 2007) articole din piele (18,4 mii \$ în 2008), articole și accesorii de îmbrăcăminte (7,9 mii \$ în 2007 și 4,1 mii \$ în 2005), mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imagini de televiziune (6,5 mii \$ în 2007).

SCHIMBURILE COMERCIALE CU OLANDA

Schimburile comerciale cu Olanda s-au cifrat la 51,3 mil. \$ în 2010, această țară fiind al 11-lea partener comercial, ca mărime, al Republicii Moldova din cadrul UE (locul 11 după volumul exportului și 12 după cel al importului). Exporturile în 2010 s-au redus cu 3% în comparație cu 2009, fiind mai mici și cu 20% față de 2008. Importurile, în schimb, au crescut cu 26%, fiind însă mai mici cu 18% față de cele din 2008. Importurile au constituit 79% din schimburile comerciale în 2010, media ultimilor 5 ani fiind de 75%. Pe parcursul întregului deceniu trecut, în relația cu Olanda s-a înregistrat un deficit permanent al balanței comerciale. Acesta s-a majorat de 3 ori în ultimii 5 ani (figura 19). Gradul de acoperire al importurilor cu exporturi a fost de 26% în 2010, fiind în scădere față de cel din 2009 precum și de media pentru ultimii 5 ani (34%).

Figura 19: Schimburile comerciale cu Olanda pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

În componența exporturilor în Olanda în anul 2009 au predominat produsele vegetale (în majoritate absolută semințe și fructe oleaginoase, semințe și fructe diverse, plante industriale și medicinale, paie și furaje), care au crescut continuu pe parcursul ultimilor cinci ani, până la 3,8 mil. \$ (34,6%) în 2009. La fel, au crescut exporturile de mobilă, mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat, și articole similare, construcții prefabricate, până la cca. 2 mil. \$ (18,3%). Exporturile de textile și articole din acestea, în schimb, s-au redus de la cca. 7,2 mil. \$ (50,3%) în 2007 până la aproape 1,9 mil. \$ (17,0%) în 2009. Uleiurile eterice și rezinoide, produsele de parfumerie, preparatele de toaletă și cosmetice au scăzut mai mult de 2 ori față de 2008, până la cca. 1,8 mil. \$ (16,2%). Exporturile de metale și articole din metale s-au redus cu cca. 1/3 față de 2008 și cu 73% față de 2007, până la 726 mii \$ (6,6%) în 2009, iar cele de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile - cu respectiv 68% și 43%, până la 584 mii \$ (5,3% din total) (Tabelul 32).

Tabel 32: Exporturile în Olanda după mărfuri și grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	6.525	100%	9.286	100%	14.395	100%	13.159	100%	10.948	100%
Produse vegetale	162	2,5%	650	7,0%	1.196	8,3%	2.366	18,0%	3.792	34,6%
Uleiuri eterice și rezinoide; produse de parfumerie, preparate de toaletă și preparate cosmetice	1.219	18,7%	1.193	12,8%	1.018	7,1%	3.602	27,4%	1.773	16,2%
Materiale textile și articole din aceste materiale	4.355	66,8%	6.937	74,7%	7.242	50,3%	3.017	22,9%	1.866	17,0%
Metale comune și articole din metale comune	0	0,0%	0	0,0%	2.710	18,8%	1.059	8,1%	726	6,6%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	493	7,6%	214	2,3%	1.025	7,1%	1.807	13,7%	584	5,3%
Mobilă; mobilier medico-chirurgical; aparate de iluminat, și articole similare; construcții prefabricate	207	3,2%	183	2,0%	606	4,2%	932	7,1%	1.999	18,3%

Importurile din Olanda au fost dominate în 2009 în principal de 3 grupe de mărfuri: produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (în special produse farmaceutice), care au scăzut cu aproape 1 mil. \$ față de 2008, până la cca. 6 mil. \$ (18,4%); produsele vegetale (în cea mai mare parte plante vii și produse de horticultură, tuberculi, rădăcini și alte părți similare de plante, flori retezate și alte verdețuri decorative floricole precum și legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentari), în scădere ușoară față de 2008 (cu 327 mii \$), până la 5,4 mil. \$ (16,7%); animale vii și produse animale (în majoritate animale vii, carne și organe comestibile) – în creștere cu ¼ față de 2008 și de 2,4 ori față de 2007, până la 5,2 mil. \$ (16,1%) în 2009. Materialele textile și articolele din acestea au variat în intervalul 3,8-4,0 mil. \$ în ultimii 3 ani (3,9 mil. \$, sau 12,0% în 2009). Importurile de vehicule terestre, părți și accesorii ale acestora s-au redus de la cca. 17,1 mil. \$ și 15 mil. \$ în 2007 și 2008 până la 2,9 mil. \$ (9,0%) în 2009. Cele de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile - respectiv de la 2,7 și 5,5 mil. \$ până la 2,3 mil. \$ (7,0%) (Tabelul 33).

Tabel 33: Importurile din Olanda după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

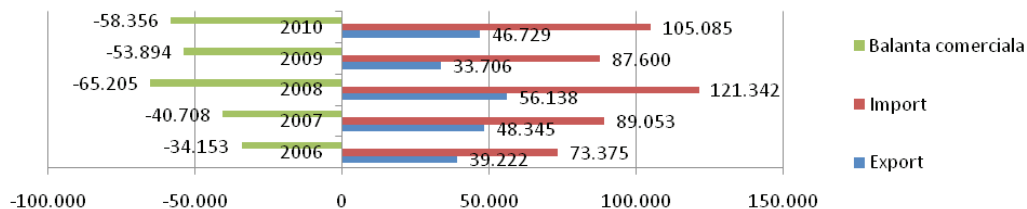
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	31.036	100%	19.379	100%	41.142	100%	49.498	100%	32.416	100%
Animale vii și produse animale	3.641	11,7%	2.358	12,2%	2.164	5,3%	4.242	8,6%	5.215	16,1%
Produse vegetale	1.939	6,2%	2.515	13,0%	3.874	9,4%	5.744	11,6%	5.417	16,7%
Produse ale industriei chimice sau ale ind. conexe	4.010	12,9%	3.740	19,3%	5.260	12,8%	6.920	14,0%	5.975	18,4%
Materiale textile și articole din aceste materiale	2.699	8,7%	3.326	17,2%	3.843	9,3%	4.019	8,1%	3.905	12,0%

Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	6.545	21,1%	1.529	7,9%	2.725	6,6%	5.481	11,1%	2.259	7,0%
Vehicule terestre, altele decât materialul rulant de cale ferată și tramvai; părți și accesorii ale acestora	1.684	5,4%	1.528	7,9%	17.081	41,5%	14.974	30,3%	2.933	9,0%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU POLONIA

Schimburile comerciale cu Polonia au crescut într-un ritm susținut în ultimul deceniu, în medie cu 35% anual, până în anul 2008. În 2010 acestea au constituit 151,8 milioane \$. După valoarea lor, Polonia se situa pe locul 4 printre partenerii comerciali ai Republicii Moldova din UE (5 după valoarea exporturilor și 4 după cea a importurilor). Importurile alcătuiau 69% din schimburile comerciale în 2010, aceasta fiind și media ultimilor 5 ani (86% în 2001-2005). Exporturile au crescut anul trecut cu 39%, însă au fost cu 17% mai mici decât în anul de pre-criză, 2008. Importurile s-au majorat cu 20%, dar au fost mai mici cu 13% decât în 2008. Soldul balanței comerciale a fost în permanență negativ în ultimul deceniu, înregistrând valoarea minimă în 2008 (-65,2 mil. \$, figura 20). Gradul de acoperire al importurilor cu exporturi a fost de 44% în 2010, în creștere față de 2009 (38%), dar mai mic decât media precedentilor 3 ani (51%).

Figura 20: Schimburile comerciale cu Polonia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Polonia sunt dominate, în principal, de 2 grupe de produse, ambele în creștere de 1,7 ori în ultimii 5 ani: materialele textile și articolele din acestea, cu 15 mil. \$ (44,6%) în 2009 și produsele alimentare și băuturile alcoolice, cu 12,5 mil. \$ (37,1%) . Exportul de produse vegetale (în cea mai mare parte semințe și fructe oleaginoase, semințe și fructe diverse, plante industriale și medicinale, paie și furaje) a crescut mai mult de 9 ori până în 2008, însă s-a redus aproape la jumătate în 2009, până la 3,8 mil. \$ (11,4% din total). Alte 3 grupuri de produse sunt mult mai limitate ca pondere: grăsimile și uleiurile de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor, grăsimile alimentare prelucrate, ceara de origine animală sau vegetală – 884 mii \$ (2,6%); mașinile și aparatele, echipamentele electrice și părțile acestora, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile – 507 mii \$ (1,5%); produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe (în cea mai mare parte uleiuri eterice și rezinoide, produse de parfumerie, preparate de toaletă și cosmetice, produse diverse) – 493 mii \$ (1,5%) (Tabelul 34).

Tabel 34: Exporturile în Polonia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	25.300	100%	39.222	100%	48.345	100%	56.138	100%	33.706	100%
Produse vegetale	737	2,9%	740	1,9%	1.426	3,0%	6.823	12,2%	3.842	11,4%
Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală și produse ale disocierii lor; grăsimi alimentare prelucrate	1	0,0%	6.150	15,7%	930	1,9%	547	1,0%	884	2,6%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	7.421	29,3%	5.313	13,5%	11.416	23,6%	12.236	21,8%	12.492	37,1%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	163	0,6%	100	0,3%	195	0,4%	408	0,7%	493	1,5%
Materiale textile și articole din aceste materiale	8.739	34,5%	10.405	26,5%	14.136	29,2%	13.243	23,6%	15.037	44,6%
Mașini și aparate, echipament electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	237	0,9%	201	0,5%	220	0,5%	272	0,5%	507	1,5%

Importurile din Polonia sunt mult mai omogene. Acestea sunt dominate de produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe, în scădere cu mai mult de 1 mil. \$ față de 2008, până la 14,8 mil. \$ (16,9%). Tot în scădere, cu cca. 8 mil. \$ (până la 10,7 mil. \$ sau 12,2% din total) au fost importurile de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile. Cele de materiale plastice și articole din acestea, cauciuc și articolele din cauciuc s-au redus cu cca. 3,7 mil. \$ și au constituit 10,4 mil. \$ (11,8%), importul de metale și articole din metale s-a diminuat cu cca. 8,2 mil. \$, până la 10,1 mil. \$ (11,5%). Tot în scădere în 2009 au fost și importurile de produse vegetale (în cea mai mare parte legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentari) – cu cca. 2,9 mil. \$, până la 7,2 mil. \$ (8,3%), lemn și articole din lemn – cu cca. 2,4 mil. \$ până la 5,7 mil. \$ (6,5%). Au crescut doar importurile de produse alimentare și băuturi alcoolice (din care mai mult de jumătate l-au constituit zahărul și produsele zaharoase) – cu cca. 3,2 mil. \$, până la 6,4 mil. \$ (7,3%) (Tabelul 35).

Tabel 35: Importurile din Polonia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

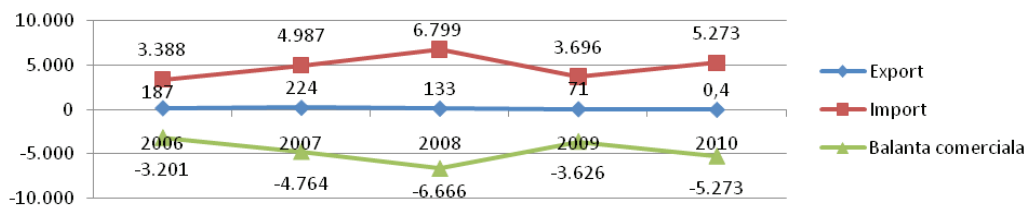
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	65.072	100%	73.375	100%	89.053	100%	121.342	100%	87.600	100%
Produse vegetale	8.290	12,7%	4.223	5,8%	4.939	5,5%	10.111	8,3%	7.239	8,3%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	3.546	5,4%	4.852	6,6%	3.534	4,0%	3.216	2,7%	6.369	7,3%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	8.399	12,9%	10.248	14,0%	13.076	14,7%	15.921	13,1%	14.846	16,9%
Materiale plastice și articole din ele; cauciuc și articole din el	8.244	12,7%	10.590	14,4%	11.821	13,3%	14.076	11,6%	10.367	11,8%

Lemn, cărbune de lemn și articole din lemn	5.459	8,4%	5.065	6,9%	8.330	9,4%	8.076	6,7%	5.665	6,5%
Metale comune și articole din metale comune	7.559	11,6%	9.808	13,4%	11.798	13,2%	18.279	15,1%	10.065	11,5%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	5.560	8,5%	8.022	10,9%	11.613	13,0%	18.637	15,4%	10.677	12,2%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU PORTUGALIA

Schimburile comerciale cu Portugalia în 2010 au constat aproape exclusiv din importuri, ca și pe parcursul întregii istorii a schimburilor comerciale cu această țară. Cu excepția anilor 2004–2008 exporturile nu au depășit 100 mii \$. În anul 2010 acestea au fost de doar 400 \$, mai mici decât în orice altă țară din UE. Nici importurile din Portugalia nu au fost stabile. Acestea au crescut la începutul deceniului trecut până să atingă cel mai înalt nivel înregistrat vreodată în 2005, 7,7 mil. \$, ca apoi să scadă la mai puțin de jumătate în anul 2006, urmate iarăși de o perioadă de creștere până la 6,8 mil. \$ în 2008, iar în 2009 situându-se din nou la aproape jumătate. Înscriindu-se perfect în tradițiile istorice, acestea au crescut din nou în 2010 cu 45%, până la cca. 5,3 mil. \$ (figura 21).

Figura 21: Schimburile comerciale cu Portugalia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile în Portugalia au avut, în general, un caracter ocazional. În 2009 acestea au constat aproape în totalitate din produse ale industriei chimice (uleiuri eterice și rezinoide, produse de parfumerie, preparate de toaletă și cosmetice) – 73,8% și instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale, părți și accesorii ale acestora – 25,6%. În 2008 s-au exportat în principal fructe și nuci – 70,1%, materiale plastice și articole din acestea – 18,6%. În 2007 acestea au constat din piei brute și piei tăbăcite – 42,0%, materiale plastice și articole din acestea – 29,6%, lemn, plută și articole din acestea – 25,6%. În 2006 au predominat fructele și nucile (63,2%), iar în 2005- materialele textile (49%).

Importurile din Portugalia sunt dominate de plută și articolele din plută, în special pentru industria vinicolă – de la 49,6% în 2007 până la 57,9% în 2009. Acestea sunt urmate de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, în scădere de la 27,4% în 2007 până la 16,1% în 2009. Alte 3 grupe de mărfuri: materialele plastice și articolele din acesta, cauciucul și articolele din acesta; produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe;

materialele textile și articole din acestea au avut ponderi mult mai mici: de 6,1%, 5,6% și respectiv 3,5% în 2009 și chiar mai mici în ceilalți ani (Tabelul 36).

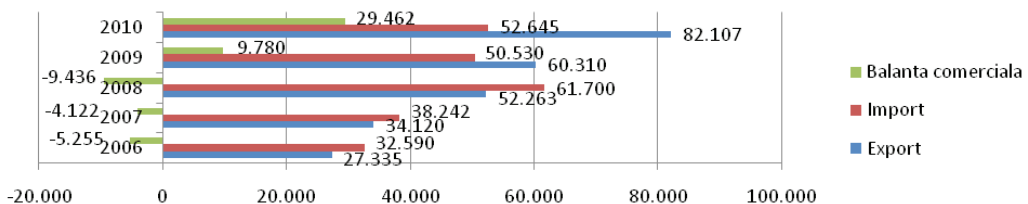
Tabel 36: Importurile din Portugalia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	7.713	100%	3.388	100%	4.987	100%	6.799	100%	3.696	100%
Produce ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	146	1,9%	110	3,2%	173	3,5%	225	3,3%	208	5,6%
Materiale plastice și articole din acestea; cauciuc și articole din el	91	1,2%	158	4,7%	159	3,2%	203	3,0%	226	6,1%
Plută și articole din plută	7.223	93,7%	2.306	68,1%	2.475	49,6%	3.816	56,1%	2.141	57,9%
Materiale textile și articole din aceste materiale	24	0,3%	64	1,9%	65	1,3%	230	3,4%	130	3,5%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reproduș sunetul și imaginile	78	1,0%	419	12,4%	1.367	27,4%	1.688	24,8%	596	16,1%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU MAREA BRITANIE

Marea Britanie este singurul partener comercial, dintre țările UE, cu care Republica Moldova a înregistrat sold pozitiv al balanței comerciale în ultimii 2 ani. Schimburile comerciale au atins 134,5 mil. \$ în 2010. După valoarea acestora, Marea Britanie este al 5-lea partener comercial al Republicii Moldova dintre țările UE (al 3-lea după valoarea exporturilor și al 9-lea după cea a importurilor). Exporturile au crescut cel mai mult în ultimii 5 ani, în medie cu 55% pe an, față de 19% în anii 2001-2005. În anul 2010 creșterea față de anul precedent a fost de 36%, acestea au crescut cu 15% chiar și în anul „de criză” 2009. Importurile s-au majorat într-un ritm mai moderat: în medie cu 15% pe an în 2001-2005 și 29% în 2006-2009. În 2010 acestea au crescut cu 4%, după o reducere de 18% în 2009. În rezultatul creșterii mai accentuate a exporturilor, soldul balanței comerciale s-a majorat de peste 3 ori față de anii precedenți, atât în 2009 cât și în 2010, până la respectiv 9,8 mil. \$ și 29,5 mil. \$ (figura 22).

Figura 22: Schimburile comerciale cu Marea Britanie pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exporturile moldovenești în Marea Britanie constau, în principal, din două grupe de mărfuri. Primul este reprezentat de materialele textile și articolele din aceste materiale (în special îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte), cu ponderi de la 74,0% (2009) până la 85,7% (2007) din exporturile totale în ultimii 5 ani analizați. În valoare absolută acestea au crescut constant, de la 8,4 mil. \$ în 2005 până la 44,6 mil. \$ în 2009. Al doilea

este alcătuit din produse vegetale (din grupul „semințe și fructe oleaginoase, semințe și fructe diverse, plante industriale și medicinale, paie și furaje”, precum și cereale), exportul cărora a crescut mai ales în 2008, până la 14,8 mil. \$ și 2009, până la 14,4 mil. \$ (23,9%). Exportul de băuturi alcoolice, în schimb, s-a redus de la 1,1-1,2 mil. \$ în precedenții doi ani până la 559 mii \$ (0,9%) în 2009. Cele de materiale plastice și articolele din acestea, deși s-au majorat continuu în ultimii 4 ani, dețin deocamdată o pondere neînsemnată în exportul în Marea Britanie - 0,7% (393 mii \$) în 2009 (Tabelul 37).

Tabel 37: Exporturile în Marea Britanie după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	11.137	100%	27.335	100%	34.120	100%	52.263	100%	60.310	100%
Produse vegetale	1.061	9,5%	3.770	13,8%	3.153	9,2%	14.864	28,4%	14.432	23,9%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	757	6,8%	843	3,1%	1.175	3,4%	1.066	2,0%	559	0,9%
Materiale plastice și articole din acestea	116	1,0%	109	0,4%	157	0,5%	205	0,4%	393	0,7%
Materiale textile și articole din aceste materiale	8.357	75,0%	22.113	80,9%	29.228	85,7%	34.642	66,3%	44.618	74,0%

Importurile din Marea Britanie sunt alcătuite în cea mai mare parte, ca și exporturile, din materiale textile. Importul acestora a crescut de la 9,7 mil. \$ și 12,8 mil. \$ în 2007 și 2008, până la 18,7 mil. \$ în 2009 (37,1%). Importurile de vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport (în special cele terestre și părți ale acestora) au scăzut, în schimb, în 2009 până la 9,2 mil. \$ (18,2%), de la 16,9 mil. \$ în 2008 și 9,6 mil. \$ în 2007. La fel au scăzut și importurile de produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe, de la 7,1 mil. \$ în 2008 la 5,9 mil. \$ (11,8%) în 2009, precum și cele de mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora, aparate de înregistrat sau de reproduș sunetul și imaginile, de la 11,5 mil. \$ la 5,9 mil. \$ (11,6%). Aproximativ la nivelul anului 2008 au rămas importurile de produse animale (în majoritate absolută pește și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice) - 4,5 mil. \$ (8,9% din total), ca și cele de materiale plastice, cauciuc și articole din acestea - 2,4 mil. \$ în 2008 și 2,2 mil. \$ (4,3%) în 2009 (Tabelul 38).

Tabel 38: Importurile din Marea Britanie după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	18.161	100%	32.590	100%	38.242	100%	61.700	100%	50.530	100%
Animale vii și produsele animale	1.164	6,4%	1.828	5,6%	2.825	7,4%	4.498	7,3%	4.482	8,9%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	3.948	21,7%	5.127	15,7%	5.374	14,1%	7.133	11,6%	5.953	11,8%
Materiale plastice și articole din ele; cauciuc și articole din el	1.059	5,8%	1.712	5,3%	2.058	5,4%	2.399	3,9%	2.153	4,3%
Materiale textile și articole din aceste materiale	5.459	30,1%	12.183	37,4%	9.703	25,4%	12.767	20,7%	18.751	37,1%

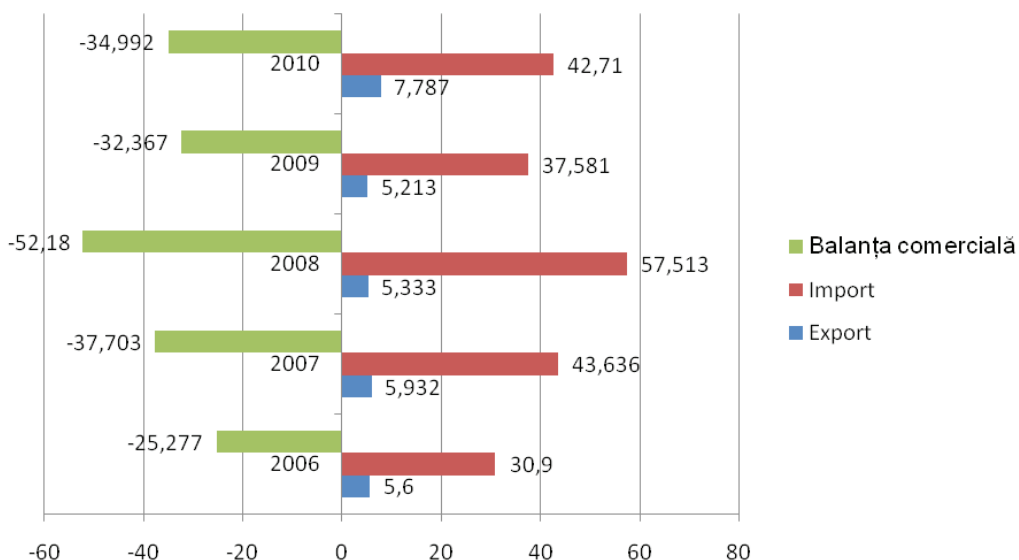
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	1.523	8,4%	3.149	9,7%	4.264	11,1%	11.508	18,7%	5.875	11,6%
Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport	2.699	14,9%	5.665	17,4%	9.589	25,1%	16.895	27,4%	9.191	18,2%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU REPUBLICA CEHĂ

În anul 2010, schimburile comerciale ale Republicii Moldova cu Republica Cehă au înregistrat o valoare de 50,49 milioane \$. După acest indicator, Cehia se situează pe locul 12 printre partenerii comerciali ai Republicii Moldova din UE. Exporturile în Republica Cehă în 2010 au înregistrat 7,8 milioane \$, ceea ce reprezintă o pondere de 0,51% din totalul exporturilor moldovenești. În același timp, importurile din această țară însumează 42,7 milioane \$, ceea ce reprezintă o pondere de numai 1,11% din valoarea totală a importurilor Republicii Moldova.

În ultimul deceniu se atestă o creștere a valorii exporturilor Republicii Moldova în această țară. Astfel, în perioada 2002-2005, exporturile au crescut cu aproximativ 50%. La fel, și importurile fluctuează pe parcursul acestui deceniu, prezentând o tendință de creștere până în anul 2009. Până în anul 2009, valoarea negativă a balanței comerciale era în creștere. În 2009, aceasta a regresat semnificativ, ca apoi să revină pe traiectoria de creștere. (figura 23).

Figura 23: Schimburile comerciale cu Republica Cehă în perioada 2006-2010, milioane \$

Principalele produse exportate în Republica Cehă sunt produsele regnului vegetal cum ar fi fructele comestibile și nucile, cojile de pepeni. Valoarea exporturilor acestor bunuri a fost în continuă creștere în perioada anilor 2005-2007. Astfel, din 2005 până în 2006, valoarea exporturilor s-a dublat, iar în 2007 a atins cota maximă de 0,498 milioane \$.

Din 2008, valoarea exportului de fructe a scăzut drastic. O creștere mult mai constantă a avut-o categoria de produse - preparate din legume, fructe sau din alte părți de plante. Din 2005, având o valoare de 0,473 milioane \$, aceasta a crescut pînă la 1,650 milioane \$ în 2007. Alte categorii de produse importante la export sunt: băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi; semințe și fructe oleaginoase; materiale plastice și articole din acestea (figura 24).

Tabel 39: Exporturile în Republica Cehă după grupe de mărfuri, perioada 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	4431,9	137,4%	5601,4	26,4%	5932,7	5,9%	5333,5	-10,1%	5213,6	-2,2%
Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	1257,9	28,38%	1449,3	25,87%	2275,9	38,35%	3017,3	56,57%	3492,0	66,9%
Materiale plastice și articole din acestea	20,2	0,45%	8,0	0,14%	37,1	0,62%	128,7	2,41%	-	-
Semințe și fructe oleaginoase	-	-	-	-	308,9	5,2	161,7	3,01%	305,3	5,8%
Fructele comestibile și nucile, cojile de pepeni	104,7	2,36%	446,5	7,9%	498,1	8,39%	83,1	1,5%	97,6	1,8%
Produse preparate din legume, fructe sau din alte părți de plante	473,6	10,67%	805,7	14,3%	1650,4	27,8%	1108,2	20,77%	712,8	13,65%

Principalele produse importate de Republica Moldova din Republica Cehă sunt următoarele: produse ale industriei morăritului: malț, amidon, inulina, gluten de grâu. Acestea au atins cota de 6,38 milioane \$ în anul 2007. La fel, o cotă mare în importurile moldovenești o au preparatele alimentare diverse. Totuși, deși ele reprezintă un procent semnificativ din totalul importurilor, se observă că variația importurilor acestui tip de produse este în scădere. O cotă extrem de importantă o au săpunurile și restul preparatelor de spălat. Variația acestora a crescut semnificativ de la 21,1% în 2006 la 63,4% în 2007. Alte categorii de produse frecvent importate de Republica Moldova sunt: hârtia și cartonul; cazanele, mașinile, aparatele dispozitive mecanice (Tabel 40).

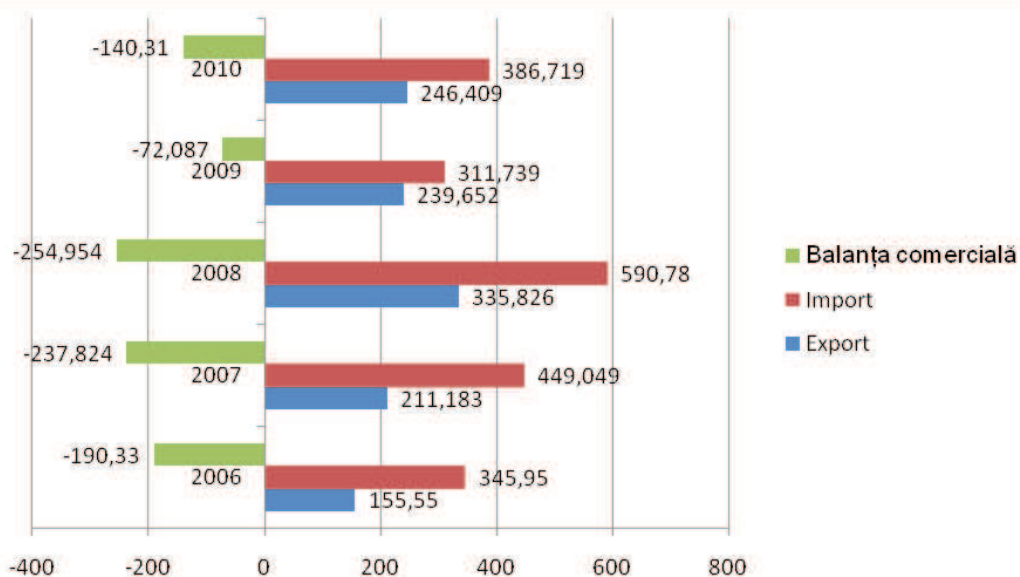
Tabel 40: Importurile din Cehia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	28752	100%	30878	100%	43636	100%	57513	100%	37581	100%
Produsele ale industriei morăritului: malț, amidon, inulina, gluten de grâu	2936,6	10,2%	3397,5	11%	6382,2	14,6%	5842,5	10,2%	281,6	0,74%
Preparatele alimentare diverse	280,1	0,9%	232,8	0,75%	348,2	0,79%	377,6	0,65%	311,5	0,82%
Săpunurile și restul preparatelor de spălat	2873	9,99%	3479	11,2%	5683	13,02%	5446,3	9,5%	2950,7	7,8%
Hîrtie și carton	613,2	2,13%	1255,7	4,06%	1670,3	3,8%	2897	5,03%	2775,8	7,38%
Cazane, mașini, aparate dispozitive mecanice	3275,8	11,4%	4896,4	15,9%	7387,4	16,9%	8993,9	15,6%	3732,0	9,9%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU ROMÂNIA

România se situează tradițional pe locul I printre partenerii comerciali din țările UE ai Republicii Moldova și pe locul doi în topul partenerilor comerciali ai Republicii Moldova. Schimburile comerciale cu România în anul 2010 au înregistrat 633,1 milioane \$. În 2010, exporturile în România au atins nivelul de 246,4 milioane \$, ceea ce reprezintă o pondere de 15,99% din totalul exporturilor moldovenești. În același timp, importurile din această țară însumează 386,7 milioane \$, ceea ce reprezintă o pondere de 10,03% din valoarea totală a importurilor Republicii Moldova. În ultimul deceniu se atestă o creștere a valorii exporturilor Republicii Moldova în această țară. Astfel în perioada 2006-2007, precum și în perioada 2007-2008, exporturile au crescut cu aproximativ 27% și respectiv 37%. Pe parcursul acestui deceniu, importurile au fluctuat prezentând o tendință de creștere până în anul 2008, când au ajuns la nivelul de 590 milioane \$. Până în 2008, valoarea negativă a balanței comerciale era în creștere. Însă, în anul 2009, valoarea negativă a balanței comerciale s-a redus până la -72,087 milioane \$, pentru ca mai apoi să recupereze din trendul ascendent. În anul 2010, soldul balanței comerciale s-a diminuat până la -140,31 milioane \$ (figura 24).

Figura 24: Schimburile comerciale cu România în perioada 2006-2010, milioane \$

Principalele produse exportate în România sunt băuturile alcoolice, fără alcool și oțeturi. Valoarea exporturilor acestor articole a fost în continuă creștere în perioada 2005-2006. Astfel în anii 2005 - 2006, valoarea exportului a atins cota maximă de 24,4 milioane \$. Din 2006, valoarea exportului de bunuri din această grupă a scăzut drastic. O creștere mult mai constantă a avut-o categoria de produse – sare, sulf, var și ciment. Din 2005 până-n 2008, exporturile de sare, sulf, var și ciment au crescut de 4 ori, înregistrând 13,401 milioane \$, în 2008. Alte categorii de produse de export importante sunt: obiectele din piele, articole de curelărie sau șelărie, sacoșe, articole de voiaj; îmbrăcăminte

și accesorii de îmbrăcăminte tricotate sau croșetate; hârtie și carton (Tabelul 41).

Tabelul 41: Exporturile în România după grupe de mărfuri, perioada 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	111666	100%	155558	100%	211183	100%	335826	100%	239652	100%
Îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte tricotate sau croșetate	6838,6	6,1%	8191,2	5,26%	11736,7	5,5%	19311,2	5,7%	8666,3	3,6%
Hîrtie și carton	1460,7	1,3%	3420,7	2,2%	6379,0	3%	4453,2	1,3%	1468,2	34,99%
Obiecte din piele, articole de curelărie sau șelărie, sacoșe, articole de voiaj	6648,5	5,9%	7678,1	4,9%	7722,6	3,6%	7580,5	2,25%	2494,0	0,6%
Sare; sulf; var și ciment	3460,6	3,09%	5348,7	3,43%	10291,6	4,8%	13401,7	3,9%	7488,7	3,1%
Bauturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	1631,9	1,46%	24418,7	15,69%	5321,0	2,5%	6138,9	1,8%	3735,8	1,5%

Principalele produse importate de agenții economici din Republica Moldova din România sunt băuturile alcoolice, fără alcool și oțeturi. Acestea au atins nivelul de 14,4 milioane \$ în anul 2008. La fel, o cotă mare în importurile moldovenești revine combustibililor minerali, uleiurilor minerale și produselor rezultate din distilarea acestora. Totuși, cu toate că ele reprezintă un procent semnificativ din totalul importurilor, se observă că variația importurilor acestui tip de produse este în scădere. O cotă extrem de importantă o au produsele farmaceutice. Variația acestora a crescut semnificativ de la -9% în 2006 la 39% în 2007. Alte categorii de produse des importate de Republica Moldova sunt: materialele plastice și articolele din acestea; lemn, cărbune de lemn și articole din lemn (Tabelul 42).

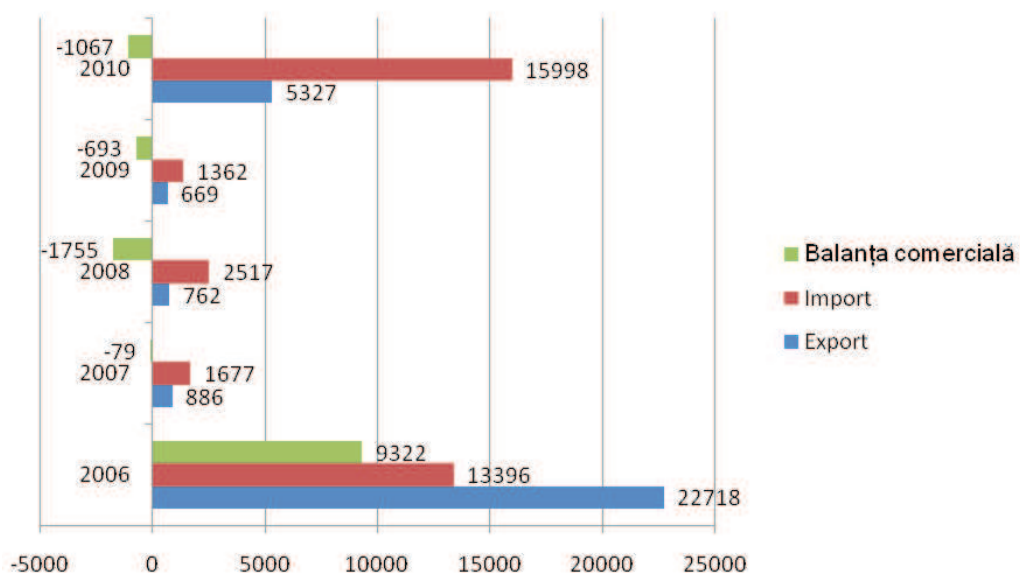
Tabelul 42: Importurile din România după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	257330	100%	345952	100%	449049	100%	590780	100%	311739	100%
Lemn, cărbune de lemn și articole din lemn	4126,5	1,6%	7176,8	2%	8090,9	1,8%	8774,8	1,5%	7003,8	2,2%
Materialele plastice și articolele din acestea	22349	8,6%	25775	7,4%	29080	6,4%	30133	5,1%	14315	17,1%
Produsele farmaceutice	2639,8	1,02%	2877	0,8%	4012,7	0,8%	4657,2	0,7%	3993	1,2
Combustibilii minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora	121372	47,16%	171386	49,5%	213265	47,5%	305131	51,6%	160296	51,4 %
Băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi	9849,4	3,82%	9932,1	2,8%	10833	2,4%	14448	2,4%	9356,3	3%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU SLOVACIA

Slovacia se situează pe locul 16 între partenerii comerciali ai Republicii Moldova, aparținând Uniunii Europene. Schimburile comerciale cu Slovacia în anul 2010 au înregistrat o valoare de 21,3 milioane \$, iar exporturile în Slovacia au atins nivelul de 5,32 milioane \$, ceea ce reprezintă o pondere de 0,35% din totalul exporturilor moldovenești. În același timp, importurile din această țară însumează 15,99 milioane \$, ceea ce reprezintă o pondere de 0,41% din valoarea totală a importurilor Republicii Moldova. În ultimul deceniu se atestă o descreștere a valorii exporturilor Republicii Moldova în această țară. Astfel în perioada 2006-2007 precum și în perioada 2008-2009, exporturile s-au micșorat cu aproximativ 60% și respectiv 13%. Importurile fluctuează pe parcursul acestui deceniu, prezentând o tendință de creștere până în anul 2009 și ajungând la un nivel de 25,17 milioane \$. Până în 2008, valoarea negativă a balanței comerciale era în creștere. În 2009, însă se atestă o micșorare a valorii negative până la - 6,93 milioane \$, pentru ca mai apoi să se revină la tendința de creștere (figura 25).

Figura 25: Schimburile comerciale cu Slovacia în perioada 2006-2010, mii dolari SUA

Principalele produse exportate în Slovacia sunt metalele comune și articolele din metale comune, cum ar fi cele din fontă, fier și oțel. Valoarea exporturilor acestor articole a fost în continuă creștere în perioada 2005-2006. Astfel, din 2005 până în 2006, valoarea exportului a atins nivelul maxim de 4,96 milioane \$. Din 2006, valoarea exportului acestor mărfuri a scăzut drastic, pentru ca în anul 2009 acesta să fie sistat integral.

O creștere considerabilă a înregistrat o altă categorie de produse: mobilierul medico-chirurgical; aparatele de iluminat, construcțiile prefabricate. Din 2005, având o valoare de 0,138 milioane \$, exportul de aceste bunuri a crescut până la 3,235 milioane \$ în 2008. Alte categorii de produse de export importante sunt: încălțăminte, ghetre și articole similare; tutun și înlocuitor de tutun prelucrați; fructe comestibile și nuci (Tabelul 43).

Tabelul 43: Exporturile în Slovacia după grupe de mărfuri, perioada 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	15061	100%	22718,5	100%	8865,9	100%	7619,3	100%	6689,2	100%
Fontă, fier și oțel	146,1	0,9%	4963,5	21,84%	1822,3	20,52%	1704,6	22,3%	-	-
Mobilier medico-chirurgical; aparate de iluminat, construcții prefabricate	138	0,9%	1127,7	4,96%	2924,5	32,9%	3235,3	42,45%	2340,3	34,99%
Tutun și înlocuitor de tutun prelucrați	29,3	0,19%	1282,8	5,6%	1356,1	15,29%	-	-	-	-
Fruitele comestibile și nucile, cojile de pepeni	65,2	0,4%	223,5	0,9%	82,1	0,9%	473,4	6,2%	0,9	0,01%
Încălțăminte, ghetre și articole similare	13101,6	86,9%	13225	85,2%	1673,3	18,8%	-	-	133,7	1,9%

Principalele produse importate de Republica Moldova din Slovacia sunt combustibilii minerali, uleiurile minerale și produsele rezultate din distilarea acestora. Acestea au atins un volum de 0,88 milioane \$ în anul 2006. La fel, o cotă mare în importurile moldovenești o au încălțăminte, ghetrele și alte articole similare. Totuși, cu toate că ele reprezintă o pondere semnificativă din totalul importurilor, se observă că variația importurilor de acest tip de produse este în scădere. O cotă extrem de importantă o au mașinile, aparatele și echipamentele electrice, și aparatele de televiziune. Variația acestora a crescut semnificativ de la -85,6% în 2006 la 384,8% în 2007. Alte categorii de produse des importate de agenții economici din Republica Moldova sunt: vehiculele terestre, altele decât materialul rulant și părți ale acestora; instrumentele și aparatele optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale (Tabelul 44).

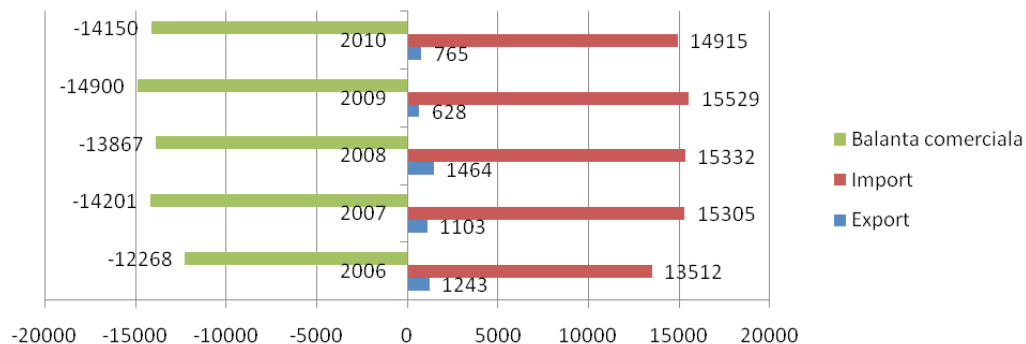
Tabelul 44: Importurile din Slovacia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009.

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	14910	100%	13396	100%	16772	100%	25170,4	100%	13620	100%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale	146,1	0,9%	4963,5	37,0%	1822,3	10,8%	1704,6	6,76%	-	-
Vehicule terestre, altele decât materialul rulant și părți ale acestora	138	0,9%	1127,7	8,4%	2924,5	17,4%	3235,3	12,8%	2340,3	17,1%
Mașinile, aparatele și echipamentele electrice, aparate de televiziune	29,3	0,19%	1282,8	9,57%	1356,1	8,08%	-	-	-	-
Încălțăminte, ghetre și articole similare	65,2	0,4%	223,5	1,6%	82,1	0,4%	473,4	1,8%	0,9	0,006%
Combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora	13101	87,8%	13225	98,1%	1673,3	9,9%	-	-	133,7	0,9%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU SLOVENIA

În comerțul exterior al Republicii Moldova cu Slovenia, este remarcată o balanță comercială negativă stabilă, care în anul 2010 a ajuns la -14150,0 mii \$. Statisticile comerciale din ultimii zece ani arată un decalaj clar între exporturi și importuri. În anul 2010, exporturile în Slovenia au înregistrat 765,3 mii \$, ceea ce reprezintă 0,05% per total. Importurile au înregistrat 14915,3 mii \$. Importurile au depășit exporturile de 19,5 ori (figura 26).

Figură 26: Schimburile comerciale cu Slovenia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

În 2005-2010, exporturile s-au redus aproape de două ori. În structura exporturilor moldovenești domină mașinile și aparatele electrice, care sunt solicitate în mod constant pe piața slovenă. Ponderea acestor mărfuri în anii 2005-2008 a fost de aproximativ 70% din totalul exporturilor moldovenești în statul european. Exporturile de produse vegetale sunt realizate într-un volum mai mic. O excepție o constituie anul 2007, când acestea nu au fost prezente pe piața slovenă. Mărfurile textile au fost exportate în Slovenia constant pe parcursul ultimilor cinci ani. Aceste produse și-au crescut ponderea la export, ajungând la o cotă de 21,5% în anul 2009. Cu toate acestea, suma încasărilor din realizarea mărfurilor textile pe piața slovenă rămâne una infimă, fiind estimată la 135,2 mii \$ în anul 2009.

Criza economică, care a fost resimțită după anul 2008 a afectat considerabil exportul Republicii Moldova în Slovenia. Competitivitatea redusă a exportatorilor naționali și lipsa unei diversificări strategice a produselor moldovenești au condus la o prăbușire a valorii exporturilor. Nivelul exporturilor în anul 2009 a scăzut drastic de peste două ori comparativ cu anul 2008 (Tabelul 45).

Tabel 45: Exporturile în Slovenia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	841	100%	1243,9	100%	1103,5	100%	1464,8	100%	628,9	100%
Produse ale regnului vegetal	117	13,9%	51,7	4,2%	0	0,0%	222,7	15,2%	75,3	12%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	0,0	0,0%	28,5	2,3%	55,5	5,0%	35,8	2,5%	33,2	5,2%

Metale comune și articole din metale comune	6,6	0,8%	42,7	3,43%	1,2	0,1%	0	0%	56,7	9%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	659,4	78,4%	959,9	77,16%	719,1	65,15%	998,6	68,1%	248,7	39,6%
Materiale textile și articole din acestea	38,3	4,5%	156,7	12,6%	232,8	21,0%	172,9	11,8%	135,2	21,5%
Alte mărfuri	19,7	2,4%	4	0,3%	94,9	8,85%	34,1	2,4%	80	12,5%

Importurile din Slovenia sunt dominate de două clase de mărfuri diferite, produsele industriei chimice și aparatele electrice cu funcție de reproducere a sunetului și a imaginii. Produsele chimice au înregistrat în anul 2009 o pondere în totalul importurilor de 47,2%, în timp ce aparatele electrice au înregistrat o cotă de 30,5% din totalul importurilor. Un trend crescător este observat la importul bunurilor alimentare, care din anul 2006 cunosc anual o creștere echivalentă cu 12%. Pentru importurile moldovenești este caracteristică stabilitatea fluxurilor comerciale stabilite în anii 2007-2009. În pofida recesiunii economice, acestea au crescut lent și au înregistrat în anul 2009 cel mai înalt nivel din ultimii 5 ani. Calitatea înaltă a bunurilor, canalele eficiente de distribuție și politicile economice din această țară au permis produselor slovene să ajungă în aceleași cantități pe piața moldovenească (Tabelul 46).

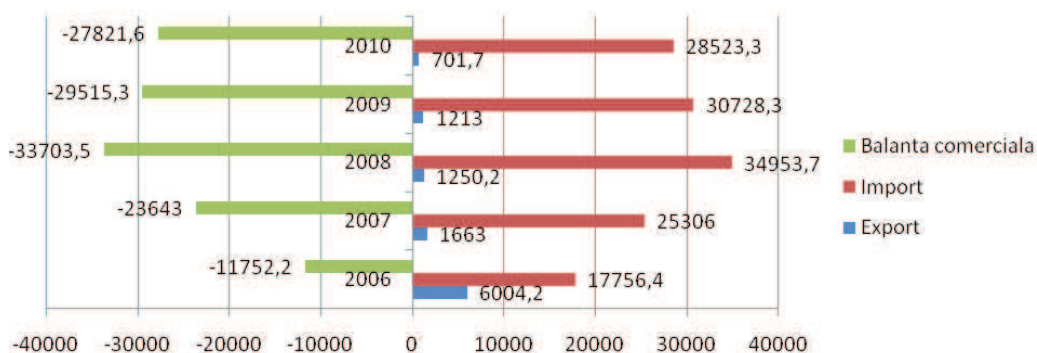
Tabel 46: Importurile din Slovenia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	10885	100%	13512	100%	15305	100%	15332	100%	15529	100%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	183,0	1,68%	165,8	1,23%	362,5	2,36%	402,2	2,63%	469,5	3%
Materiale plastice și articole din acestea; cauciuc și articole din cauciuc	699,4	6,45%	1138,1	8,42%	1077,9	7,04%	996,1	6,5%	748,0	4,81%
Pastă de lemn sau din alte materiale fibroase celulozice; hirtie și carton, reciclate din deșeuri și maculatură; hirtie, carton (maculatură și deșeuri) și articole din acestea	382,6	3,51%	131,3	1%	201,5	1,32%	222,2	1,5%	228,6	1,5%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	4407,5	40,5%	4235,4	31,3%	6016,2	39,3%	7150,4	46,7%	7325,1	47,2%
Metale comune și articole din metale comune	406,6	3,74%	1500,6	11,1%	2114,7	13,81%	544,5	3,6%	443,0	2,9%
Mașini și aparate, echip. electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	3344,7	30,7%	4262,4	31,6%	4160,8	27,2%	3643,0	23,8%	4730,6	30,5%
Instrumente și aparate optice, fotogr. sau cinematogr., medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	980,5	9%	510,2	3,8%	709,9	4,64%	1498,8	9,8%	1050,6	6,8%
Alte mărfuri	480,7	4,42%	1568,2	11,55%	662	4,33%	1236,8	5,47%	553,6	3,3%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU SPANIA

În ultimii cinci ani, schimburile comerciale dintre Republica Moldova și Spania s-au intensificat treptat, atingând nivelul maxim de 36204 mii \$ în anul 2008. Pe parcursul perioadei de timp 2006-2008, trendul exporturilor și importurilor era în defavoarea industriei producătoare moldovenești. În 2006, exporturile Republicii Moldova în Spania echivalau cu suma de 6004,2 mii \$. În 2008, acestea au căzut până la 1250,2 mii \$ și s-au redus până la 701,7 mii \$ în 2010. În ceea ce privește importurile din Spania, observăm o situație diametral opusă. Importurile din Spania au crescut până la 34953,7 mii dolari SUA la finele anului 2008, pentru ca mai apoi să descrească moderat. Pe fondul unei diferențe enorme între valorile exportului și importului Republicii Moldova cu Spania, balanța comercială între aceste două țări a fost accentuat negativă (figura 27).

Figura 27: Schimburile comerciale cu Spania pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exportul produselor vegetale în Spania a cunoscut un imbold simțitor după 2005 în contrast cu declinul comercial al altor mărfuri moldovenești. Exportului de fructe îi revine o pondere mare în totalul exporturilor de produse vegetale. Pe parcursul anilor 2005-2008, exporturile de fructe în Spania a constituit în jur de 80% din valoarea produselor vegetale. Cu toate acestea, în anul 2009, exporturile de fructe s-au redus cu 16% față de anul 2008, și au înregistrat numai 366 mii \$. Este important de subliniat, că în anul 2009, după o absență de aproximativ zece ani, cerealele și produsele morăritului din Republica Moldova au reapărut pe piața spaniolă. Valoarea acestora, a fost mai mult decât modestă și a constituit numai 428,3 mii \$. Apariția acestor produse pentru comercializare în Spania a adus la menținerea gradului de export per total la nivelul anului 2008. Situația exportului în Spania arată o înlocuire a mărfurilor industriale cu cele agricole. Spre exemplu, în 2005 exportul de metale comune constituia 43,9% din totalul exportului, pieile brute -28,6% și aparatele electrice -14,25%. Împreună acestea erau estimate la 3467,3 mii \$. În 2009 ele abia ajung împreună la o pondere de 6%, valorând doar 63,1 mii \$ (Tabelul 47).

Tabel 47: Exporturile în Spania după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	4068,3	100%	6004,2	100%	1663	100%	1250,2	100%	1213	100%
Produse ale regnului vegetal	579,9	14,25%	559,7	9,32%	633,1	38%	445,4	35,62%	809,7	66,75%
Piei brute (materie primă), piei tăbăcite, blănuri naturale și produse din acestea	1163,2	28,6%	740,6	12,3%	73,1	4,4%	0,2	0%	0,9	0,1%
Metale comune și articole din metale comune	1786,6	43,91	3410,4	56,8%	0,0	0,0%	3,5	0,3%	2,1	0,2%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	517,5	12,72	770,7	12,83%	683,8	41%	601,8	48,13%	60,1	5%
Materiale textile și articole din acestea	5,1	0,13%	95,9	1,6%	129,4	7,8%	21,9	1,75%	103,4	8,52%
Alte mărfuri	18,6	0,4%	427	7,15%	143,6	8,8%	177,4	14,72%	236,8	19,53%

Cea mai mare diferență între situațiile din export și import este factorul de dispersie a ponderii mărfurilor. În cazul exportului, se observă o tendință când un produs acumulează un procent de prezență foarte mare, în condițiile în care restul mărfurilor acumulează 0,2%, 5%, 8,52% etc. În legătură cu importul, se observă o tendință de diversificare foarte pronunțată. Majoritatea bunurilor importate sunt apropiate prin ponderea pe care o au din totalul importului. Acest fapt se explică prin atractivitatea pe care o au o serie de bunuri iberice și nu doar unul, cum este în cazul Republicii Moldova. Aceasta la rândul său a favorizat ascensiunea importului, care a crescut aproape dublu în anii 2006 și 2007. Cele mai importante bunuri, la nivel de procentaj al valorii importului, sunt aparatele și mașinile electrice cu scop industrial și casnic. Din 2005, acest tip de bunuri a fost importat în Republica Moldova în valoare de 288859 mii \$. Alte mărfuri cu însemnătate similară sunt produsele industriei chimice care în 2009 au valorat 4501 mii \$ și cele destinate construcțiilor care, în același an, au valorat 4434 mii \$. Alte preferințe de import sunt legate de aducerea în țară a autovehiculelor, aparatelor optice și fructelor de proveniență spaniolă.

Tabel 48: Importurile din Spania după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

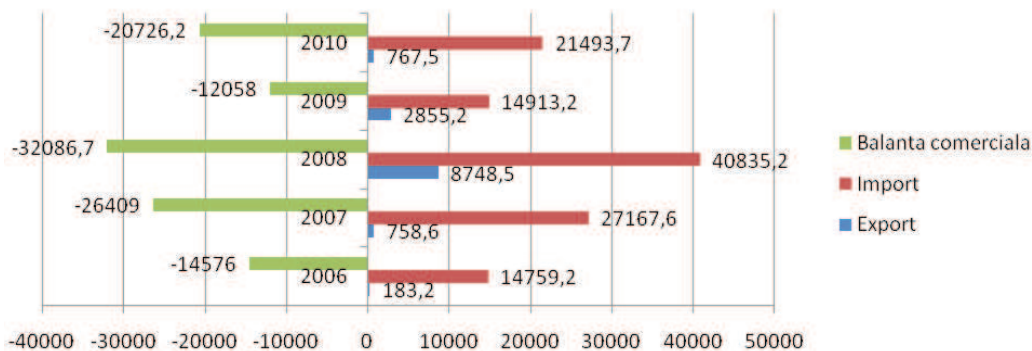
Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	18071	100%	17757	100%	25306	100%	34954	100%	30728	100%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	6360	35,2%	2967	16,7%	3904	15,42%	3635	10,4%	2417	8%
Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă	2260	12,5%	2563	14,4%	3571	14,11%	5546	15,9%	4434	14,4%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	1881	10,41%	1676	9,43%	2223	8,8%	3323	9,5%	4501	14,7%

Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport	1350	7,5%	1545	8,7%	2644	10,5%	3705	10,6%	1686	5,5%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetului și imaginile	1773	10%	4851	27,31%	6001	23,7%	8464	24,21%	7770	25,3%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora	1106	6,1%	403	2,3%	391	1,54%	772	2,2%	3450	11,3%
Alte mărfuri	3341	18,3%	3752	21,16%	6572	25,93%	9509	27,2%	6470	20,8%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU SUEZIA

Dinamica comerțului extern cu Suedia este foarte asemănătoare cu cea observată în cazul celorlalte state europene, aflate la o anumită depărtare de Republica Moldova. Exportul este infim, în timp ce importului îi revine 95% din valoarea schimburilor comerciale reciproce. Drept consecință, balanța comercială este stabil negativă. Ponderea exporturilor în Suedia este 0,05% din valoarea totală a comerțului exterior al Republicii Moldova, iar ponderea importului de 0,56%. Cu toate acestea, în anii 2006 - 2010 este remarcată intensificarea schimburilor economice dintre aceste două state. Constant, atât importurile cât și exporturile s-au intensificat în ultima perioadă. Deși, criza economică a lovit crunt în aceeași măsură exporturile și importurile, totuși în anul 2010 se observă o creștere cu 30% a valorii importului din Suedia.

Figura 28: Schimburile comerciale cu Suedia pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

O pondere mai mare la export revine produselor vegetale, aparatelor electrice și instrumentelor optice. Printre produsele agricole exportate în țara scandinavă se numără cerealele și plantele oleaginoase. Este important de remarcat faptul că exportul acestor produse nu este constant. Spre exemplu, în 2006, produsele vegetale moldovenești au lipsit cu desăvârșire de pe piața suedeză. Alt exemplu ar putea fi absența cerealelor din structura exporturilor în anii 2006, 2007 și 2009. O pondere semnificativă în totalul exportului în Suedia revine mașinilor și aparatelor electrice, care au menținut un trend mult mai stabil decât produsele vegetale. În 2009 valoarea mașinilor și aparatelor electrice exportate în Suedia s-a ridicat la 642,9 mii \$. Oricum această valoare este relativ infimă

în comparație cu importurile, când valoarea aceluiași tip de bunuri tranzacționate este de zece ori mai mare. Cu toate acestea anumite evenimente încurajatoare au avut loc în istoria ultimilor cinci ani. Spre exemplu, în anul 2008, exportul a trecut printr-un boom enorm de la valoarea de 758,6 mii \$ la 8748,5 mii \$, datorat exportului de aparate medico-chirurgicale. Valoarea acestora constituia 7527,3 mii \$ și reprezenta 86% din totalul exportului moldovenesc.

Tabel 49: Exporturile în Suedia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	444,2	100%	183,2	100%	758,6	100%	8748,5	100%	2855,2	100%
Produse ale regnului vegetal	111,5	25,1%	0,0	0,0%	323,1	42,6%	221,4	2,53%	6,9	0,24%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	227,2	51,14%	30,4	16,59%	56,6	7,5%	904,5	10,33%	642,9	22,5%
Instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, aparate medico-chirurgicale; ceasornicărie; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora	1,8	0,4%	4,1	2,23%	250,3	33%	7527,3	86%	2086,9	73,1%
Alte mărfuri	103,7	23,36%	148,7	81,18	128,6	16,9%	95,3	1,14%	118,5	4,16%

Importurile din Suedia în Republica Moldova au fost în mare parte concentrate în jurul a două secțiuni de bunuri, aparate electrice și vehicule. Acestora le-a revenit în jur de 80% din totalul importurilor din Suedia. Valoarea maximă a acestora a fost remarcată în anul 2008, când împreună au fost estimate la 37664 mii \$. Alte produse specifice importate din Suedia sunt articolele celulozice și metalele feroase. Ponderea acestora în totalul importului a fost mai modestă, de maximum 4% fiecare.

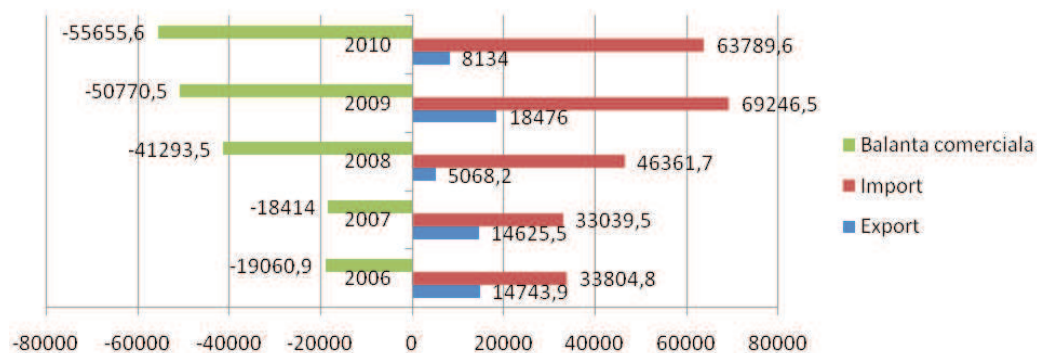
Tabel 50: Importurile din Suedia după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	20525	100%	14759	100%	27167	100%	40835	100%	14913	100%
Pastă de lemn sau din alte materiale fibroase celulozice; hîrtie și carton, reciclate din deșeuri și maculatură; hîrtie, carton (maculatură și deșeuri) și articole din acestea	563,8	2,76%	599,3	4%	914,6	3,36%	651,5	1,6%	219,9	1,5%
Metale comune și articole din metale comune	649,5	3,15%	544,7	3,7%	884,6	3,25%	617,8	1,5%	1013	6,8%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	12678	61,8%	8696	59%	9715	35,76%	20569	50,37%	6750	45,26%
Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport	5713	27,8%	3929	26,6%	14070	51,7%	17095	41,86%	4882	32,73%
Alte mărfuri	920,7	4,5%	990	6,7%	1582,8	5,93%	1901,7	4,67%	2048,1	13,73%

SCHIMBURILE COMERCIALE CU UNGARIA

Schimburile comerciale între Republica Moldova și Ungaria s-au intensificat pe parcursul ultimilor trei ani, înregistrând în anul 2010 - 71923,6 mii \$. Importul din Ungaria pe parcursul ultimilor cinci ani a fost în creștere, în timp ce exportul a înregistrat fluctuații majore. Aceasta a influențat sporirea negativă a balanței comerciale pînă la - 55655,6 mii \$. Fiind un stat aflat la o distanță mică de Republica Moldova, Ungaria reprezintă o economie atractivă pentru agenții economici moldovenești.

Figura 29: Schimburile comerciale cu Ungaria pe parcursul anilor 2006-2010, mii \$

Exportul bunurilor agricole moldovenești în Ungaria deține o cotă majoritară în totalul exporturilor în această țară. În anul 2009, valoarea însumată a cerealelor și produselor oleaginoase exportate în Ungaria a constituit 11736 mii \$, ceea ce reprezintă o pondere record de 88,83% din valoarea totală a exportului.

Comercializarea în Ungaria a produselor din cacao și a nutrețurilor pentru animale cu proveniență din Republica Moldova a cunoscut o creștere constantă pe parcursul ultimilor cinci ani. În anul 2009, exportul acestor bunuri a fost cu 73% mai mare decât în anul 2005, însumând o valoare de 328,2 mii \$. Exportul metalelor comune a înregistrat o creștere semnificativă în perioada anilor 2005-2008. Cu toate acestea, aceleași articole au fost exportate mai puțin în 2009, valoarea lor înregistrând o scădere de la 1256,2 mii \$ la 232,1 mii \$.

Tabel 51: Exporturile în Ungaria după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
EXPORT - total	14743,9	100%	14625,5	100%	5068,2	100%	18476,0	100%	13212,0	100%
Produse ale regnului vegetal	11963,2	81,14%	11273,6	77,1%	2377,8	46,91%	15522,6	84%	11736,3	88,83%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	74,7	0,5%	140,1	1%	241,2	4,76%	143,7	0,8%	328,2	2,5%
Metale comune și articole din metale comune	528,0	3,6%	1205,2	8,24%	1040,4	20,52%	1256,2	6,8%	232,1	1,76%
Alte mărfuri	2178	14,76%	2006,6	13,66%	1408,4	27,78%	1553,5	8,4%	915,4	6,91%

Mărfurile importate în Republica Moldova din Ungaria sunt grupate după mai multe categorii valorice. Cele mai însemnate ca pondere și valoare sunt produsele industriei chimice, care în anul 2009 s-au estimat la 19935 mii \$ și respectiv 38,2% din totalul importurilor. O altă categorie importantă de mărfuri este cea a produselor alimentare, care în 2009, a constituit 13,4% din totalul importurilor, valorând 7014 mii \$. Dintre acestea, importul de finețuri, care intră în aceeași categorie de mărfuri, a fost estimat la 4185,3 mii \$. A treia categorie de mărfuri ca pondere o reprezintă mașinile și aparatele electrice, care în 2009 au valorat 6147 mii \$. Alte mărfuri importate în Republica Moldova sunt animalele vii, metalele comune și materiale plastice.

Tabel 52: Importurile din Ungaria după grupe de mărfuri, anii 2005-2009

Grupe de mărfuri	2005		2006		2007		2008		2009	
	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%	Mii \$	%
IMPORT - total	33805	100%	33039	100%	46362	100%	69246	100%	52217	100%
Animale vii și produse ale regnului animal	2139	6,32%	1739	5,3%	2298	5%	4308	6,22%	4988	9,6%
Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool oțet; tutun	2728	8,1%	3252	9,8%	4175	9%	6956	10%	7014	13,4%
Materiale plastice și articole din acestea; cauciuc și articole din cauciuc	2792	8,3%	3664	11,1%	4692	10,1%	5872	8,5%	3720	7,12%
Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe	8260	24,4%	9265	28%	11983	25,9%	17323	25%	19935	38,2%
Metale comune și articole din metale comune	3077	9,1%	4804	14,5%	6286	13,6%	7456	10,8%	1824	3,5%
Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	6351	18,9%	2961	9%	6972	15%	12849	18,6%	6147	11,8%
Alte mărfuri	8458	24,9%	7354	22,3%	9956	21,4%	14482	20,88%	8589	16,38%

○ SERIE DE CONCLUZII:

- Schimburile comerciale cu țările UE au crescut într-un ritm sporit (de cca. 4 ori) pe parcursul ultimului deceniu (cu excepția anului „de criză” 2009), UE devenind datorită acestui fapt principalul partener comercial al Republicii Moldova, începând cu anul 2005 (după valoarea totală a schimburilor comerciale). Până la această dată UE deținea întâietatea doar la capitolul „Importuri”;
- Începând cu anul 2006, UE a devenit principalul partener comercial al Republicii Moldova și la capitolul „Exporturi”, cu o pondere de 51-52% în perioada 2006-2009 și 47% în 2010. Cu toate că acest fapt nu se poate atribui în totalitate introducerii Sistemului Generalizat de Preferințe (GSP+) începând cu 1 ianuarie 2006, este evident că introducerea acestui regim a contribuit esențial la majorarea exporturilor moldovenești către UE. În acest sens, concluzia logică care se impune este că *un regim mai liberalizat al exporturilor în cadrul ZLSAC nu poate decât să sporească în continuare exporturile moldovenești spre UE*. Cu toate acestea, este de așteptat ca

ritmul de creștere al exporturilor spre UE după semnarea acordului ZLSAC nu va fi tot atât de mare (+21 - 26%) precum cel demonstrat după intrarea în vigoare a sistemului GSP+ și a PCA, deoarece cea mai mare parte a produselor cu potențial de export deja beneficiază de regim liberalizat în cadrul GSP+ și PCA;

- Produsele moldovenești cu cea mai mare pondere în exporturile în UE fac parte din grupele „materiale textile și articole din acestea”, „produse vegetale”, „mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora”, „produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun”, „grăsimi și uleiuri de origine vegetală și animală, mobilă; mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat și articole similare, construcții prefabricate”. Acestea dețineau în 2010 cca. 80% din totalul exporturilor moldovenești în UE. Cu excepția produselor din categoriile „produse vegetale” și „produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun”, restul vor fi mai mult sau mai puțin imune la liberalizarea în cadrul ZLSAC, deoarece beneficiază în majoritate absolută de regim liber de export în cadrul GSP+. În schimb, produsele vegetale, produsele alimentare, băuturile alcoolice, fără alcool, oțeturile și tutunul vor avea de câștigat de pe urma abolirii contingențelor tarifare, a barierelor tarifare și netarifare, în special acele poziții care utilizează 100% contingentele tarifare acordate (vinurile, porumbul, grâul, orzul, eventual zahărul);

- Primele 10 țări în totalul exporturilor moldovenești spre UE sunt în ordine: *România*, cu 33,8% în 2010, *Italia* – 20,2%, *Marea Britanie* – 11,3%, *Germania* – 10,4%, *Polonia* – 6,4%, *Franța* – 3,2%, *Bulgaria* – 2,6%, *Grecia* – 2,4%, *Lituania* – 1,6%, *Austria* – 1,5%. Odată cu intrarea în vigoare a acordului ZLSAC, va crește ceva mai mult ponderea țărilor „netradiționale” pentru exporturile moldovenești, mai ales din contul investițiilor străine care vor veni odată cu eliminarea barierelor în calea comerțului internațional, deși, pe termen scurt, principalele destinații și produse de export vor rămâne cele tradiționale;

- Principalele produse importate în UE sunt cele din grupele „Mașini și aparate, echipamente electrice, părți ale acestora”, „produse minerale”, „produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe”, „materiale textile și articole din aceste materiale”, „vehicule, aeronave, vase și echipamente de transport”, „materiale plastice și articole din acestea, cauciuc și articole din cauciuc”, „produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun”, „metale comune și articole din metale comune”. Eliminarea barierelor tarifare și netarifare în cadrul ZLSAC nu va influența în mod radical importul produselor din majoritatea acestor categorii, deoarece acestea nu se produc în Republica Moldova și vor continua să fie importate, indiferent dacă se păstrează barierele tarifare sau nu (asta se referă mai ales la produsele minerale, produsele industriei chimice sau ale industriilor conexe, vehicule, aeronave, vase și echipamente de transport, materiale plastice, cauciuc și articole din acestea, metale comune și articole din metale comune). Nu vor fi puternic afectate nici categoriile „materiale textile și articole din acestea” sau „mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora”, care ocupă ponderi majore și în exporturi, deoarece

pentru consumul intern acestea sunt în cea mai mare parte importate și în prezent, iar produsele exportate sunt destinate, de regulă, exclusiv exportului, realizate de companii străine care și-au amplasat producția în Republica Moldova pentru a beneficia de anumite avantaje (forța de muncă mai ieftină, regim preferențial în cadrul zonelor economice libere), sau reprezintă produse confecționate și exportate din materia primă din aceeași grupă importată (în special cele din grupul materialelor textile și articolelor din acestea);

- *Cele mai sensibile produse la liberalizarea importurilor din UE* vor fi cele din grupa „produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun” (în special *băuturile alcoolice, zahărul, produsele alimentare*), care prezintă avantaje competiționale în materie de preț și calitate față de produsele autohtone. Pe termen scurt, se va majora importul acestora după intrarea în vigoare a acordului ZLSAC. Impactul, însă, nu va fi unul catastrofal, produsele alimentare și băuturile alcoolice de import deținând deja o pondere mare și în continuă creștere în consumul intern (în ultimii 4 ani importul acestora a crescut cu 78%, în timp ce exportul lor s-a redus cu 23%), iar pe termen lung acest lucru va aduce mai multe beneficii, rezultate din sporirea competitivității produselor moldovenești și a aflului de investiții străine directe;

- Principalii parteneri comerciali la importuri sunt *România*, cu 22,7% din totalul importurilor din UE în 2010, *Germania* cu 17,3%, *Italia* - 15,9%, Polonia - 6,2%, Grecia - 5,5%, Franța - 4,0%, Ungaria - 3,8%, Austria - 3,5%, Marea Britanie - 3,1%, Bulgaria - 2,9%. După semnarea acordului ZLSAC, *este de așteptat să crească mai ales importurile din statele apropiate geografic* (România, Bulgaria, Ungaria, Polonia) din contul majorării importului de produse din categoria băuturilor alcoolice și produselor alimentare, vegetale sau animale, care vor înlocui importurile din țări mai îndepărtate, dar cu care astăzi Republica Moldova are acorduri de liber schimb (în primul rând Rusia și țările CSI).

CĂTEVA RECOMANDĂRI:

- Republica Moldova trebuie să capitalizeze avantajele ce reies din creșterea prețurilor la produsele alimentare pe plan mondial și viitorul acord ZLSAC. În prezent, cca. 30% din exporturile moldovenești în UE sunt constituite din produse vegetale, uleiuri de origine vegetală sau animală și produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun. În timp ce exporturile de produse vegetale sunt în creștere continuă, exporturile celorlalte două categorii ori stagnează, ori sunt în regres. Totodată importurile de produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun din UE cresc într-un ritm sporit. Autoritățile moldovene trebuie să întreprindă măsuri urgente pentru stimularea exporturilor acestor produse pe piața UE și ridicarea competitivității sectoarelor respective, în primul rând prin majorarea randamentelor sectoarelor respective și măsuri de sporire a calității și racordarea la cerințele de securitate alimentară și standardele de calitate ale UE,

altfel Republica Moldova riscă nu numai să rateze beneficiile ce reies de pe urma celor două evenimente amintite, ci să piardă în scurt timp piața internă a acestor produse;

- Trebuie adoptate și implementate cât mai urgent cerințele sanitare și veterinare ale UE pentru producția de origine animală, pentru a relua exportul acestor produse pe piața UE. Lipsa acestor produse din componența exporturilor în UE înseamnă pentru Republica Moldova nu numai venituri ratate, ci și investiții și stimulente insuficiente pentru dezvoltarea sectorului, respectiv degradarea progresivă și competitivitatea redusă a sectorului autohton de produse animale ceea ce poate rezulta în pierderea definitivă a pieței interne a acestor produse, odată cu intrarea în vigoare a acordului ZLSAC;
- Cele mai sensibile produse la liberalizarea totală a comerțului cu UE vor fi cele din grupul produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțeturi, tutun. Republica Moldova ar trebui să negocieze cu UE anumite excepții de la regimul ZLSAC și *măsuri de protecție* pentru aceste produse în limita acordurilor OMC, care să niveleze potențialele efecte negative asupra pieței interne a acestor produse;
- O constrângere majoră în calea sporirii exporturilor moldovenești în prezent o constituie procedurile vamale extrem de complexe și anevoioase. Este nevoie de eliminarea tuturor practicilor actuale, organizate sau neorganizate, deficiente și corupte, de implementare a legilor și reglementărilor vamale în vigoare, a complexității procedurilor de export, altfel intrarea în vigoare a acordului ZLSAC nu va avea efectul scontat de majorare a exporturilor moldovenești odată cu eliminarea barierelor tarifare și a unora din barierele netarifare.

CAPITOLUL III. CÂT DE BINE A FRUCTIFICAT REPUBLICA MOLDOVA PREFERINȚELE COMERCIALE AUTONOME

PREFERINȚELE COMERCIALE AUTONOME PENTRU REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA 2008-2010

În anul 2008, Republica Moldova a obținut un acces și mai sporit la piața UE în baza PCA (*Preferințele Comerciale Autonome- Autonomous Trade Preferences*). Semnarea acordului PCA este considerată a fi un avantaj comercial de care beneficiază Republica Moldova în baza sistemului GSP+ cu extinderea facilităților de liber schimb asupra unor produse importante pentru economia Republicii Moldova, cum ar fi băuturile alcoolice, zahărul etc. La 21 ianuarie 2008, Consiliul de Miniștri al UE a adoptat Regulamentul de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei. În regulamentul se menționează că „...în 2006, Republica Moldova și-a reformat legislația vamală și, la începutul anului 2007, a fost atins un nivel satisfăcător de punere în aplicare a noii legislații. Până la aderarea României la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, Republica Moldova avea un regim de liber schimb cu România. În ansamblu, extinderea UE din 2007 a avut un efect neglijabil pentru Republica Moldova, dar a avut un impact negativ asupra unor produse-cheie de export din Republica Moldova. Nivelul general al importurilor originare din Republica Moldova nu reprezintă decât 0,03 % din totalul importurilor Comunității. Se preconizează că o deschidere mai mare a pieței comunitare ar sprijini dezvoltarea economiei Republicii Moldova, prin creșterea performanței exporturilor, fără a genera efecte negative asupra Comunității.”

Potrivit Regulamentului aprobat, o serie de produse agricole și de origine agricolă (produse animale, grâu comun, porumb, orz, zahăr alb și vinuri din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15 %, altele decât vinurile spumoase) puteau fi exportate în Comunitate cu scutire de taxe vamale, în limitele contingentelor tarifare comunitare stabilite pentru Republica Moldova. Totodată, pentru o serie de produse obținute în sectorul vegetal a fost operată exonerarea de elementul ad valorem al taxei de import (struguri și o serie de produse din legumicultură și pomicultură).

Contingentele tarifare obținute pentru produsele din sectoarele avicol, industria zahărului și cea a vinului, în momentul semnării acordului PCA, puteau fi considerate remarcabile.

La zahărul alb (codul Nomenclatorului Combinat - 1701 99 10), cota de export pentru anul 2008 constituia 15 mii tone și era aproximativ egală cu cea acordată Republicii Moldova în anii precedenți de statul vecin România. În anul 2006, în conformitate cu înțelegerile avute în cadrul Comisiei interguvernamentale moldo-române de colaborare economică și integrare europeană, Republicii Moldova i-a fost acordată o cotă la exportul de zahăr în România în regim preferențial în mărime de 14000 tone¹. În baza PCA, 1 HG nr. 321 din 28.03.2006 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de repartizare

cotele la export în următorii ani au crescut și au constituit 18 mii tone în anul 2009 și 22 mii tone în anul 2010.

Totodată, întreprinderile avicole au obținut cote destul de semnificative la exportul produselor cu codul NC - 0407 00 și 0408, care la momentul aprobării PCA constituiau circa 40 la sută din volumul producției anuale obținute în țară². La exportul de ouă de păsări în coajă, contingentele tarifare constituiau 90 de milioane de bucăți în anul 2008, 95 milioane în anul 2009 și 100 milioane în anul 2010. La exportul de ouă de pasăre fără coajă și gălbenușuri de ouă, altele decât cele impropriei consumului alimentar, contingentele tarifare constituiau 200 tone (greutate netă) în anii 2008-2009 și 300 tone în anul 2010.

Agenții economici din sectorul animalier au beneficiat de contingente tarifare la exportul de carne, produse din carne și lapte. Astfel, la exportul de carne proaspătă de animale din specia bovină, porcină, ovină și caprină, refrigerată sau congelată, cotele tarifare au constituit 3000 tone în anii 2008-2009 și 4000 tone în anul 2010. La exportul de carne și organe comestibile, proaspete, refrigerate sau congelate, de păsări de la poziția 0105 alta decât ficatul gras din subpoziția 0207.34, contingentele tarifare au constituit 400 de tone în anii 2008-2009, și 500 de tone în anul 2010. La exportul de carne și organe comestibile din specia porcină și bovină sărate sau în saramură, uscate sau afumate, făină și pudră comestibile, de carne sau de organe interne comestibile, de carne din specia bovină sau porcină, contingentele tarifare au fost identice cu cele acordate pentru produsele cu codul NC 0207.

Tabelul 53. Produse care fac obiectul contingentelor tarifare anuale scutite de taxe vamale în baza PCA³

Nr. de ordine	Cod NC	Denumirea mărfurilor	2008 (1)	2009 (1)	2010 (1)	2011 (1)	2012 (1)
09.0504	0201 la 0204	Carne proaspătă de animale din specia bovină, porcină, ovină și caprină, refrigerată sau congelată	3000 (2)	3000 (2)	4000 (2)	4000 (2)	4000 (2)
09.0505	ex 0207	Carne și organe comestibile, proaspete, refrigerate sau congelate, de păsări de la poziția 0105 alta decât ficatul gras din subpoziția 0207.34	400 (2)	400 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)

a cotei la exportul zahărului din Republica Moldova în România. Monitorul Oficial al R.Moldova nr. 55-58/364 din 07.04.2006.

2 Ouă de pasăre în coajă și ouă de pasăre fără coajă, gălbenușuri de ouă, altele decât cele impropriei consumului alimentar.

3 (1) De la 1 ianuarie până la 31 decembrie, cu excepția anului 2008, începând cu prima zi a aplicării Regulamentului până la 31 decembrie, (2) tone (greutate netă), (3) milioane de unități, (4) hectolitri

09.0506	ex 0210	Carne și organe comestibile din specia porcină și bovină sărate sau în saramură, uscate sau afumate; făină și pudră comestibile, de carne sau de organe interne comestibile, de carne din specia bovină sau porcină	400 (2)	400 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)
09.4210	0401 la 0406	Produse lactate	1000 (2)	1000 (2)	1500 (2)	1500 (2)	1500 (2)
09.0507	0407.00	Ouă de păsări, în coajă	90 (3)	95 (3)	100 (3)	110 (3)	120 (3)
09.0508	ex 0408	Ouă de pasăre fără coajă și gălbenușuri de ouă altele decât cele improprii consumului alimentar	200 (2)	200 (2)	300 (2)	300 (2)	300 (2)
09.0509	1001.90.91	Grâu comun	25000 (2)	30000 (2)	35000 (2)	40000 (2)	50000 (2)
09.0510	1003.00.90	Orz	20000 (2)	25000 (2)	30000 (2)	35000 (2)	45000 (2)
09.0511	1005.90	Porumb	15000 (2)	20000 (2)	25000 (2)	30000 (2)	40000 (2)
09.0512	1601 00 91 și 1601 00 99	Cârnați și cârnăciori din carne, din organe sau din sânge; preparate alimentare pe baza acestor produse	500 (2)	500 (2)	600 (2)	600 (2)	600 (2)
	ex 1602	Alte preparate și conserve din carne, din organe sau din sânge:- din păsări de curte din specia Gallus domesticus nefierte; - din animale domestice din specia porcină; - din animale din specia bovină, nefierte					
09.0513	1701.99.10	zahăr alb	15000 (2)	18000 (2)	22000 (2)	26000 (2)	34000 (2)
09.0514	2204 21 și 2204 29	Vinuri din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15%, altele decât vinurile spumoase	60000 (4)	70000 (4)	80000 (4)	100000 (4)	120000 (4)

La exportul de cârnați și cârnăciori din carne, din organe sau din sânge; preparate alimentare pe baza acestor produse, dar și pentru alte preparate și conserve din carne, din organe sau din sânge:- din păsări de curte din specia Gallus domesticus nefierte; - din animale domestice din specia porcină. - din animale din specia bovină, nefierte, contingentele tarifare au constituit 500 de tone în anii 2008-2009 și 600 de tone în anul 2010.

La exportul produselor de lapte (codul NC 0401 la 0406), contingentele tarifare la export au constituit 1000 tone în anii 2008-2009 și 1500 tone în anul 2010.

Întreprinderile vinicole au beneficiat de cote la exportul vinurilor (codul Nomenclatorului Combinat - 2204 21 și 2204 29) în mărime de 60 mii hl în 2008, 70 mii hl în 2009 și 80 mii hl în 2010. În anii 2005-2006, România și Bulgaria au beneficiat de cote mult mai mari. La început, statul vecin a beneficiat de o cotă de 300 de mii de hl, care în scurt timp a crescut până la 345 de mii de hectolitri, iar Bulgaria de 680 de mii hl.

Pe de altă parte, contingentele tarifare obținute pentru unele produse din sectorul vegetal sunt mici. De exemplu, pentru grâul comun (codul Nomenclatorului Combinat 1001 90 91), cota de export va constitui: în anul 2008 - 25 mii tone, în 2009 - 30 mii tone, în 2010 - 35 mii tone, în 2011 - 40 mii tone și în 2012 - 50 mii tone. Pentru orz (codul Nomenclatorului Combinat - 1003 00 90), contingentele de export vor crește în anii 2008-2012 de la 20 mii tone până la 45 mii tone, iar pentru porumb (codul Nomenclatorului Combinat - 1005 90) - de la 15 mii tone până la 40 mii tone. Cotele de export acordate pentru produsele menționate în anul 2008 reprezintă circa 2,91% din recolta medie de grâu obținută în anii 2004 - 2006, respectiv, 8,81%.⁴

Tabloul 54. Produsele agricole pentru care elementul *ad valorem* al taxei de import este scutit

Cod NC	Denumirea mărfurilor
0702	Tomate proaspete sau refrigerate
0703 02	Usturoi proaspeți sau uscați
0707	Castraveți și cornișoni proaspeți sau refrigerați
0709 90 70	Dovlecei proaspeți sau refrigerați
0709 90 80	Anghinare
0806	Struguri proaspeți sau uscați
0808 10	Mere proaspete
0808 20	Pere și gutui
0809 10	Caise
0809 20	Cireșe
0809 30	Piersici, inclusiv nectarine
0809 40	Prune și porumbe

VALORIFICAREA CONTINGENTELOR TARIFARE ACORDATE DE UE PENTRU ANUL 2008⁵

În perioada martie-decembrie 2008, Ministerul Economiei și Comerțului a eliberat 1572 de autorizații pentru exportul de vinuri, zahăr alb, orz și porumb. Pentru exportul de

⁴ Monitorul Economic: analize și prognoze trimestriale. Numărul 12 / Q1 2008. Centrul de Politici Economice al IDIS "Viitorul".

⁵ Notele Ministerului Economiei cu privire la valorificarea contingentelor tarifare acordate de UE.

vinuri au fost eliberate 561 autorizații. Astfel, conform autorizațiilor eliberate agenților economici exportatori de vinuri, cota acordată de către UE pentru această grupă de produse (60 000 hl) a fost distribuită în totalitate.

În ceea ce privește cota acordată pentru exportul de zahăr alb în UE (15 000 t), aceasta a fost valorificată în proporție de 99,33 % (14900 t). Au fost eliberate 759 de autorizații.

Începând cu luna iulie 2008, Ministerul Economiei și Comerțului a eliberat autorizații de export pentru orz (143 autorizații). Astfel, cota de 20000 t acordată de către UE pentru această categorie de produse, a fost valorificată în proporție de 40,71% (8141,02 t).

De la sfârșitul lunii octombrie până la finele anului 2008, au fost eliberate 109 autorizații pentru poziția tarifară 1005 90 (porumb). Aceasta presupune valorificarea cotei acordate de 15000t în proporție de 45,72% (6858,28 t).

VALORIFICAREA CONTINGENTELOR TARIFARE ACORDATE DE UE PENTRU PERIOADA 01.01.2009 – 16.12.2009

În perioada 01.01.2009 – 16.12.2009, Ministerul Economiei a eliberat 2939 de autorizații de export pentru produsele contingentate. Pentru exportul de vinuri au fost eliberate 751 autorizații. Astfel, conform autorizațiilor eliberate agenților economici exportatori de vinuri, cota acordată de către UE pentru această grupă de produse a fost distribuită în proporție de 100% (70 000 hl).

În ceea ce privește cota acordată pentru exportul de zahăr alb în UE, aceasta a fost valorificată în proporție de 88,77 % (15977,8 t). În acest sens au fost eliberate 726 de autorizații.

Pentru exportul de orz, Ministerul Economiei și Comerțului a eliberat 442 de autorizații. Astfel, cota acordată de către UE pentru această categorie de produse, de la începutul anului 2009, a fost valorificată în proporție de 87,06 % (21764,53 t).

Pentru poziția tarifară 1005 90 (porumb) au fost eliberate 1020 de autorizații. Aceasta presupune valorificarea cotei acordate în proporție de 99,42% (19884,257 t).

În conformitate cu datele înregistrate de către autoritățile specializate ale UE, cota acordată pentru grâu a fost utilizată în proporție de 100 % (30 000 t). Totodată, reieșind din faptul că modificarea Hotărârii Guvernului nr. 262 din 7 martie 2008, care reglementează repartizarea cotelor oferite precum și eliberarea autorizațiilor de export, a fost aprobată în Ședința Guvernului din 14.04.2009, Ministerul Economiei a fost lipsit de bază juridică pentru eliberarea autorizațiilor respective pentru această grupă de produse.

VALORIFICAREA CONTINGENTELOR TARIFARE ACORDATE DE UE PENTRU PERIOADA 01.01.2010 – 31.12.2010

În perioada 01.01.2010 – 31.12.2010, au fost eliberate 1792 de autorizații de export pentru produsele contingentate. Pentru exportul de vinuri au fost eliberate 755 de autorizații. Astfel, conform autorizațiilor eliberate agenților economici exportatori de vinuri, cota acordată de către UE pentru această grupă de produse a fost distribuită în proporție de 100% (80 000 hl).

Pentru exportul de orz, au fost eliberate 184 de autorizații. Cota acordată de către UE pentru această categorie de produse, de la începutul anului 2010, a fost valorificată în proporție de 99,73 % (29920,284 t).

Pentru poziția tarifară 1005 90 (porumb) au fost eliberate 326 de autorizații. Aceasta presupune valorificarea cotei acordate în proporție de 100% (25 000 t).

Pentru exportul de grâu în UE, au fost eliberate 527 de autorizații, ceea ce presupune valorificarea cotei oferite în proporție de 98,29 % (34400,4 t).

În ceea ce privește exportul de zahăr alb în regim preferențial, este necesar de menționat că de la începutul anului 2010 nu au fost recepționate solicitări pentru eliberarea autorizației de export al acestei grupe de mărfuri. Aceasta se datorează faptului că, în Republica Moldova, pentru 2010 a fost înregistrat un deficit de zahăr, capacitățile interne de producere fiind utilizate pentru acoperirea cererii de consum pe piața internă.

VALORIFICAREA CONTINGENTELOR TARIFARE ACORDATE DE UE ÎN ANUL 2011

Începând cu 1 noiembrie 2010 competențele Ministerului Economiei atribuite prin Hotărârea Guvernului nr. 262 din 07.03.2008 „privind administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană” au fost delegate Camerei de Licențiere a Republicii Moldova, aprobată prin Ordinul nr.175 din 12 octombrie 2010 „Cu privire la delegarea unor competențe ale Ministerului Economiei Camerei de Licențiere”.

În prima jumătate a anului 2011, Camera de Licențiere a eliberat autorizații pentru exportul vinurilor din struguri proaspeți, altele decât vinurile spumoase (Codul NC 2204 21 și 2204 29) în volum de 48748,94 hectolitri sau 48,75% din cota totală acordată pentru anul curent.

La exportul de zahăr alb (Codul NC 1701 99 10), cota tarifară nu este valorificată, deoarece nu s-a exportat zahăr, ci din contră, s-a importat din UE, conform cotelor stabilite la import 276 tone de zahăr. Pentru anul 2011, conform datelor Camerei de Licențiere, cota la import a zahărului din trestie sau din sfeclă de zahăr și zaharoză pură din punct de vedere chimic, în stare solidă cu adaosuri de substanțe aromatizante sau colorante constituie 6500 tone, dintre care 5500 tone originare din UE.

Similar, au fost importate din UE alte zaharuri, inclusiv lactoză, maltoză, glucoză și fructoză (levuloză), pure din punct de vedere chimic în stare solidă; siropuri de zaharuri

fără adaosuri de substanțe aromatizante sau colorante; miere artificială, amestecată sau neamestecată cu miere naturală; zaharuri și melase caramelizate în cantitate de 20,99 tone. La acest tip de produse, cota disponibilă la import constituie 1840 tone, dintre care 640 tone originare din UE.

Tabelul 55. Cotele tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană⁶

Codul NC	Denumirea mărfurilor	Cota totală pe 2011	Cota disponibilă la situația din 20.06.2011	Cote utilizate (confirmat prin copiile declarațiilor de export)
1001 90 91 1001 90 99	Alt alac (decît alacul destinat însămînțării), grâu comun și meslin	40000 ¹	29314,46 ¹	9939,92 ¹
1003 00 90	Orz	35000 ¹	31400 ¹	0 ¹
1005 90	Porumb	30000 ¹	0 ¹	28527,53 ¹
1701 99 10	Zahăr alb	26000 ¹	26000 ¹	0 ¹
2204 21 și 2204 29	Vinuri din struguri proaspeți, altele decît vinurile spumoase	100000 ²	42653,90 ²	48748,94 ²

¹ Tone (greutate netă). ² Hectolitri.

La exportul porumbului, cota utilizată (confirmată prin copiile declarațiilor de export) a constituit 28527,53 tone din 30000 tone, cât constituie cota totală pentru anul 2011. La exportul produselor cu codul NC- 1001 90 91-1001 90 99, alt alac (decât alacul destinat însămînțării), grâu comun și meslin, cota utilizată a constituit 9939,92 tone sau 24,9% din cele 40000 tone, ce reprezintă cota totală acordată pentru anul 2011.

PREFERINȚELE COMERCIALE AUTONOME PENTRU REPUBLICA MOLDOVA PENTRU PERIOADA ANILOR 2012-2015

La începutul anului curent a fost aprobată propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 55/2008 al Consiliului de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova. În propunerea Parlamentului European se specifica faptul că „adoptarea unei decizii privind reinnoirea Regulamentului (CE) nr. 55/2008 cu mult timp înainte de data expirării sale reprezintă o bună practică în vederea punerii, în timp util, la dispoziția operatorilor economici moldoveni a unui regim comercial transparent și previzibil pentru exporturile lor către Uniune după 31 decembrie 2012. Prin urmare, validitatea regulamentului respectiv ar trebui extinsă până la 31 decembrie 2015. Pe baza experienței dobândite în cadrul regimului actual al PCA și pentru a sprijini în continuare dezvoltarea economiei Republicii Moldova și procesul de apropiere a reglementării care va conduce la convergența cu legile și normele Uniunii în contextul Parteneriatului estic, este adecvată reexaminarea nivelului contingentelor tarifare pentru anumite produse acoperite de actualele PCA.

6 <http://www.licentiere.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=234&nod=1&>

Pentru a sprijini eforturile Republicii Moldova în conformitate cu PEV și cu Parteneriatul estic și pentru a oferi exporturilor sale de vin o piață atrăgătoare și fiabilă, se propune creșterea contingentelor tarifare pentru vin actuale de la 100 000 hectolitri la 150 000 hectolitri pentru anul 2011, de la 120 000 hectolitri la 180 000 hectolitri pentru anul 2012 și la 240 000 hectolitri pe an începând cu 2013.

Regulamentul (CE) nr. 55/2008 se aplică până la 31 decembrie 2012. Negocierile privind crearea unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare între Uniune și Republica Moldova reprezintă un obiectiv comun pentru acestea, de îndată ce Republica Moldova își va fi demonstrat nivelul de pregătire pentru a negocia și a-și asuma efectele unei sarcini atât de ambițioase. Pentru a avea timp suficient în vederea unei pregătiri adecvate și a negocierilor privind crearea unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare, este necesară extinderea Regulamentului (CE) nr. 55/2008 după data de 31 decembrie 2012.”.

În urma modificării Regulamentului (CE) nr. 55/2008 au suferit schimbări numai contingentele tarifare acordate în baza PCA, care au fost valorificate în anii 2008-2010. Ne referim la vinurile din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15%, altele decât vinurile spumoase, orz, porumb, alt alac decât alacul destinat însămânțării), grâu comun și meslin, și zahăr alb. La exportul vinurilor din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15%, altele decât vinurile spumoase, creșterea contingentelor tarifare va sprijini vinificatorii moldoveni.

La exportul zahărului alb, contingentele tarifare oferite sunt generoase, dar în viitor va conta mult prestația producătorilor de materie primă și a celor trei operatori din sectorul de procesare. La exportul cerealelor, contingentele tarifare acordate sunt destul de mici. Ca exemplu, cota obținută pentru exportul grâului în anul 2015 este sub 10 la sută din recolta de grâu înregistrată în anul 2010 (un an nu prea reușit pentru agricultorii din Republica Moldova).

La produsele din carne, produsele obținute în sectorul avicol și lapte, contingentele tarifare au rămas intacte. Explicația este simplă, contingentele tarifare obținute în anul 2008 nu au fost valorificate, iar Republica Moldova nu este inclusă în lista țărilor terțe care pot să exporte în UE și în plus nu este pregătită tehnic s-o facă.

Tabelul 56. Produse care fac obiectul contingentelor tarifare anuale scutite de taxe vamale în baza PCA până în anul 2015⁷

Nr. de ordine	Cod NC	Denumirea mărfurilor	2008 (1)	2009 (1)	2010 (1)	2011 (1)	2012 (1)	2013 (1)	2014 (1)	2015 (1)
09.0504	0201 la 0204	Carne proaspătă de animale din specia bovină, porcină, ovină și caprină, refrigerată sau congelată	3000 (2)	3000 (2)	4000 (2)	4000 (2)	4000 (2)	4000 (2)	4000 (2)	4000 (2)
09.0505	ex 0207	Carne și organe comestibile, proaspete, refrigerate sau congelate, de păsări de la poziția 0105 alta decât ficatul gras din subpoziția 0207.34	400 (2)	400 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)
09.0506	ex 0210	Carne și organe comestibile din specia porcină și bovină sărate sau în sarumură, uscate sau afumate; făină și pudră comestibile, de carne sau de organe interne comestibile, de carne din specia bovină sau porcină	400 (2)	400 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)	500 (2)
09.4210	0401 la 0406	Produse lactate	1000 (2)	1000 (2)	1500 (2)	1500 (2)	1500 (2)	1500 (2)	1500 (2)	1500 (2)
09.0507	0407.00	Ouă de păsări, în coajă	90 (3)	95 (3)	100(3)	110 (3)	120 (3)	120 (3)	120 (3)	120 (3)
09.0508	ex 0408	Ouă de pasăre, fără coajă, și gălbenușuri de ouă altele decât cele improprii consumului alimentar	200(2)	200(2)	300(2)	300 (2)	300 (2)	300 (2)	300 (2)	300 (2)
09.0509	1001.90.91 1001 90 99	Alt alac (decât alacul destinat în sămânțării), grâu comun și meslin	25000 (2)	30000 (2)	35000 (2)	40000	50000	55000	60000	65000
09.0510	1003.00.90	Orz	20000 (2)	25000 (2)	30000 (2)	35000 (2)	45000 (2)	50000 (2)	55000 (2)	60000 (2)
09.0511	1005.90	Porumb	15000 (2)	20000 (2)	25000 (2)	30000 (2)	40000 (2)	45000 (2)	50000 (2)	55000 (2)
09.0512	1601 00 91 și 1601 00 99	Cârnați și cârnăciori din carne, din organe sau din sânge; preparate alimentare pe baza acestor produse								
	ex 1602	Alte preparate și conserve din carne, din organe sau din sânge;- din păsări de curte din specia Gallus domesticus neferte; - din animale domestice din specia porcină. - din animale din specia bovină, neferte	500 (2)	500 (2)	600 (2)	600 (2)	600 (2)	600 (2)	600 (2)	600 (2)
09.0513	1701.99.10	Zahăr alb	15000 (2)	18000 (2)	22000 (2)	26000 (2)	34000 (2)	34000 (2)	34000 (2)	34000 (2)
09.0514	2204 21 și 2204 29	Vinuri din struguri proaspeți, cu titru alcoolic volumic existent de maximum 15%, altele decât vinurile spu-moase	60000 (4)	70000 (4)	80000 (4)	150000 (4)	180000 (4)	240000 (4)	240000 (4)	240000 (4)

7 (1) De la 1 ianuarie până la 31 decembrie, cu excepția anului 2008, începând cu prima zi a aplicării Regulamentului până la 31 decembrie, (2) tone (greutate netă), (3) milioane de unități, (4) hectolitri

CAPITOLUL IV. EVALUAREA ARANJAMENTULUI INSTITUȚIONAL PENTRU PREGĂTIREA ZONEI DE LIBER SCHIMB APROFUNDATE ȘI CUPRINZĂTOARE. RESPONSABILITĂȚI INSTITUȚIONALE ȘI CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

Evaluarea de față este una sumativ-descriptivă. Este în principal descriptivă (opusă celei cauzale) deoarece nu evaluează cauzele care au dus la îndeplinirea/neîndeplinirea condițiilor tehnice, ci caracteristicile subiecților evaluați. Este sumativă deoarece intervine la final de implementare și nu evaluează procesul cu intenția de a-l corecta, ci examinează efectele și sintetizează rezultatele.

În procesul de evaluare au fost culese atât date cantitative cât și calitative, și s-au folosit în principal date secundare (dar de încredere) provenite din documente oficiale sau de uz intern ale autorităților moldovene la care autorii au avut acces. Este de apreciat aici transparența exemplară de care au dat dovadă autoritățile moldovene.

Pentru realizarea acestui capitol s-au realizat mai multe interviuri cu responsabili din mai multe ministere și direcții generale ale acestora: Ministerul Afacerilor de Externe și Integrării Europene (MAEIE), Ministerul Economiei și Comerțului (MEC), Ministerul de Finanțe (MF). De asemenea, s-au realizat interviuri cu reprezentanți ai sectorului de afaceri, ai sectorului bancar și ai mediului asociativ din Republica Moldova.

PLANUL DE ACȚIUNE

În scopul îndeplinirii angajamentelor asumate în vederea liberalizării comerțului cu UE, Guvernul Republicii Moldova a adoptat o hotărâre care a aprobat:

- Planul de Acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană;
- responsabilitățile repartizate Ministerelor și altor autorități administrative centrale de resort;
- Ministerul Economiei și Comerțului, ca responsabil pentru rapoartele trimestriale de sinteză privind realizarea planului de acțiuni către CE și Guvern;
- atribuirea funcțiilor de monitorizare și coordonare în vederea realizării măsurilor din cadrul Planului de Acțiune în sarcina Ministerului Economiei și Comerțului.

Planul de acțiuni a fost lansat în luna decembrie a anului 2010 și se află într-o etapă inițială de implementare. Planul conține 11 capitole, după cum urmează:

1. Coordonarea generală și consolidarea capacităților administrative
2. Accesul bunurilor pe piață / Statisticile pe comerț

3. Bariere tarifare și netarifare (NTBs)
4. Bariere tehnice în calea comerțului (TBT)
5. Măsurile sanitare și fitosanitare (SPS)
6. Facilitarea comerțului și administrarea vamală
7. Regulile de Origine (RO)
8. Servicii și Investiții
9. Dreptul proprietății intelectuale (IPR)
10. Achiziții Publice
11. Concurența
12. Dezvoltarea Durabilă (Mediul Social și al Muncii)
13. Aspecte generale

În cele ce urmează sunt evaluate pe baza unei scale ordinale pare (observațiile pot fi numărate sau clasificate, dar nu măsurate) cu patru valori:

- **Nerealizat**, unde acțiunile nu au fost implementate în termenul de timp stabilit și nici nu au fost inițiate;
- **Mai degrabă nerealizat**, unde acțiunile nu au fost implementate în termenul de timp stabilit, dar au fost inițiate;
- **Mai degrabă realizat**, unde acțiunile nu au fost implementate în termenul de timp stabilit dar sunt pe cale să fie finalizate;
- **Realizat**, unde acțiunile au fost implementate în termenul de timp stabilit

În accepțiunea autorilor, această abordare va furniza un instrument util unor viitoare evaluări (auto-evaluări realizate de Ministerul Economiei și Comerțului, evaluări realizate de CE sau evaluări independente), permițând colectarea unor date longitudinale (colectate în mai multe rânduri) pentru a se putea crea în timp o imagine obiectivă asupra îndeplinirii obligațiilor asumate de către Republica Moldova în cadrul negocierilor asupra viitorului Acord ZLSAC.

În afară de evaluarea ce va fi făcută asupra stadiului realizării recomandărilor, se vor face și comentarii cu privire la modul în care acestea sunt îndeplinite prin acțiunile propuse în Planul de Acțiune. Pentru moment, se includ în prezentul studiu doar aprecieri și comentarii cu privire la recomandările și acțiunile care trebuiau îndeplinite având termene de realizare „la zi”, adică luna iulie 2011.

Metoda abordată va permite atât evaluarea cadrului instituțional introdus de către Republica Moldova în vederea pregătirii negocierilor, surprinzând inclusiv debutul implementării măsurilor aferente dobândirii statutului ZLSAC, cât și o privire asupra stadiului în care se află armonizarea legislației interne cu acquis-ul comunitar din domeniul liberului schimb.

Primul raport de progres adresat Comisiei Europene de către Ministerul Economiei și Comerțului este în mare măsură dedicat progreselor realizate pentru începerea negocierilor (demarate în mai 2011) pentru instituirea ZLSAC.

Cel de-al doilea raport a fost trimis Comisiei la timp, la sfârșitul lunii iunie, ocazie cu care Ministrul Economiei a declarat că „Republica Moldova, în linii generale, a îndeplinit angajamentele asumate pentru trimestrul II în Planul de acțiuni.”

În cele ce urmează este analizată îndeplinirea la zi (trimestrele I și II) a angajamentelor Republicii Moldova privind instituirea ZLSAC.

1. Coordonarea generală și consolidarea capacităților administrative

Recomandări cheie: Republica Moldova va confirma angajamentele sale privind implementarea recomandărilor cheie în acest document prin transmiterea unui plan clar și cu termeni de implementare vizând aceste recomandări. Acest plan trebuie să includă toate domeniile tematice menționate în contextul recomandărilor cheie.				Termen de realizare
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	Decembrie 2010
Recomandări adiționale: Republica Moldova va asigura continuitatea negociatorilor și a echipei de negociere pentru un viitor ZLSAC.				Termen de realizare
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	Februarie 2011
Recomandări adiționale Ministerul Economiei trebuie să fie responsabil pentru coordonarea generală, în strânsă colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.				Februarie 2011
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	
Republica Moldova va elabora un program de instruire pentru tot personalul implicat în negocierile ZLSAC și instituțiile care vor pune în aplicare noile reglementări.				Februarie 2011 Pe parcursul 2011
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	

Constatări

- Cadrul instituțional necesar demarării negocierilor este pus la punct.
- Planul de Acțiuni a fost elaborat de Ministerul Economiei, în coordonare cu alte instituții responsabile, a fost aprobat prin HG și trimis CE. Planul include acțiuni pentru fiecare dintre recomandările Comisiei, termene de implementare stabilite, instituții responsabile, frecvența de raportare (trimestrială), și informații despre mecanismul de actualizare.

- Ministerul Economiei a creat un *Grup de Lucru* responsabil pentru coordonarea tehnică a negocierilor ZLSAC. Grupul de lucru este cuprinzător (include reprezentanți ai tuturor instituțiilor cu atribuții în adoptarea acquis-ului ZLSAC) și este împărțit în patru grupuri de lucru relevante procesului de negociere: 1) Accesul pe piață și administrarea vamală; 2) Măsuri și bariere de comerț; 3) Servicii financiare și mediul concurențial; 4) Consultări cu sectorul privat și neguvernamental.
- Ministerul Economiei (în calitate de coordonator) beneficiază de programe de asistență tehnică ¹, în special susținute financiar de către UNDP, în vederea creșterii capacității administrative. Aceste proiecte-suport nu s-au făcut însă cu adevărat simțite la nivelul Ministerului, mai ales la nivel tehnic, unde expertiza specifică este esențială. Acest fapt este datorat procedurilor birocratice greoaie care întârzie angajarea experților relevanți. Rolul acestor experți (consultanți locali) este de a acorda asistență în elaborarea studiilor de fezabilitate în următoarele domenii: accesul pe piață, bariere tehnice în calea comerțului, măsuri sanitare și fitosanitare, domeniul vamal și domeniu juridic.
- Ministerul Economiei are nevoie în principal de experți locali (sau experți internaționali care să cunoască foarte bine legislația internă și contextul intern al Republicii Moldova). În termeni de resurse umane, Ministerul Economiei nu are suficient personal – raportat la volumul de lucru - care să urmărească exclusiv negocierile ZLSAC, Direcția Generală Politici Comerciale având atribuții și competențe și în implementarea altor acorduri (CEFTA, CSI, Turcia, etc.)
- Lipsa unor studii de fezabilitate autohtone pe care să se bazeze negocierile cu CE face ca în acest moment pozițiile Republicii Moldova să nu fie stabilite pe baza unor evidențe bine documentate, ci doar folosindu-se anumiți indicatori macroeconomici existenți și experiența (în special teoretică) funcționarilor din cadrul grupurilor de lucru desemnați.
- În ceea ce privește formarea profesională a personalului, Ministerul Economiei a evaluat necesitățile de instruire pentru personalul care va participa la negocierile privind ZLSAC. Cu toate că guvernul beneficiază de oameni bine pregătiți din punct de vedere teoretic, acestora le lipsește experiența practică în negocieri.
- În perioada următoare este indicată consolidarea instituțională a Direcției Generale pentru Politici Comerciale din cadrul Ministerului Economiei și Comerțului în sensul alocării unui număr mai mare de oameni în ale căror atribuții să intre coordonarea negocierilor ZLSAC. În momentul de față, de acest acord vast, ce acoperă o tematică foarte variată, se ocupă doar două persoane.

---

1 Asistență tehnică externă în curs de implementare: Misiunea ‚EU High Level Policy Advice’ pentru Republica Moldova (proiect UNDP 2010-2011), ‚Transitional Capacity Support for Public Administration’ (proiect UNDP 2010-2013), proiectul ‚Suport în implementarea acordurilor UE Moldova’ (2008-2010), programul UE ‚Comprehensive Institution Building’ (2011-2013).

2. Accesul bunurilor pe piață / Statisticile pe comerț

Recomandări adiționale				Termen de realizare
Republica Moldova trebuie să pregătească și să discute cu Comisia un concept de colectare a statisticilor comerțului pentru întreg teritoriul Republicii Moldova cu scopul de a putea pregăti o ofertă tarifară fermă.				2015
Recomandări adiționale Republica Moldova să înceapă a lucra cu scopul de a furniza Comisiei Europene date statistice comerciale detaliate pe ultimii trei ani, pentru importurile de la partenerii comerciali (toți partenerii comerciali UE și de la fiecare din cei 10 cei mai importanți parteneri comerciali).				Trimestrial
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Constatări

- La acest capitol se remarcă caracterul vag al primei recomandări venită din partea UE. Cu toate acestea, în planul de acțiuni autoritățile Republicii Moldova au răspuns cu măsuri la fel de vag formulate: „Armonizarea legislației la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii”. În cadrul negocierilor astfel de formulări favorizează în primul rând partea cu o putere mai mare de negociere (în cazul de față, Comisia Europeană), care poate formula cerințe suplimentare.
- Biroul Național de Statistică a prezentat la Eurostat în baza Memorandumului de Înțelegere fișierele cu date statistice privind exporturile și importurile pentru ultimii 3 ani ale Republicii Moldova (2010, 2009, 2008).

3. Bariere tarifare și netarifare (NTBs)

Recomandări adiționale				Termen de realizare
Pentru a beneficia de acces pe piața UE, Republica Moldova ar trebui să acorde o mai mare prioritate respectării standardelor și măsurilor sanitare și fitosanitare.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Constatări

- Pentru a veni în întâmpinarea recomandării, Republica Moldova a realizat o evaluare privind existența barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului (așa cum reies din angajamentele OMC privind accesul pe piață). Studiul a identificat bariere tarifare și netarifare de ordin legislativ, instituțional și procedural. Au fost identificate

unele acte normative care creează dificultăți în derularea tranzacțiilor de import și a venit cu recomandări specifice și pentru revizuirea actelor normative identificate.

- Angajamentele Republicii Moldova în cadrul OMC fac ca tarifele vamale să fie la un nivel scăzut (printre cele mai scăzute din lume). Acesta este deja un câștig pentru Republica Moldova deoarece nu are mult de pierdut, impactul asupra bugetului de stat fiind scăzut.
- În cazul produselor eligibile pentru export în UE, se remarcă utilizarea **la capacitate maximă (100%)** a contingentelor tarifare **pe parcursul anului 2010**. În prezent, produsele de origine animală nu pot fi exportate în țările membre ale UE din cauza condițiilor sanitare și fitosanitare (SPS).

4. Bariere tehnice în calea comerțului (TBT)

Recomandare cheie: Republica Moldova trebuie să pregătească și să înceapă implementarea unui plan cuprinzător și consistent a ulterioarelor reforme în domeniul TBT. Următoarele componente trebuie să fie luate în considerare:

O listă a legislației comunitare care trebuie să fie preluată în procesul de apropiere a legislației în domeniu, ce conține legislația orizontală în materie de responsabilitate a producătorilor pentru produsele cu defect, precum și un termen de realizare.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Indicarea standardelor europene care urmează să fie transpuse și un tabel cu termen de realizare pentru a face acest lucru.				Trimestrul II 2012
<u>Comentariu:</u> Nu este clar dacă au fost identificate toate standardele ce trebuie transpuse, însă Republica Moldova implementează un proiect european prin care se estimează ca va asigura implementarea a 50% din standarde. Un număr consistent de standarde au fost deja adoptate, iar până la finalul anului 2011 se estimează că vor fi implementate 1628 de standarde.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Prezentarea unui plan cu termenii de executare în vederea retragerii standardelor naționale contradictorii				Trimestrul II 2011
<u>Comentariu:</u> Până la finalul anului vor fi retrase 144 din 156 de standarde identificate.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Indicarea termenului în care Republica Moldova va depune cererea și documentele necesare pentru a deveni afiliată la CENELEC și CEI.				Trimestrul III 2011
Indicarea termenului de depunere a cererii Republicii Moldova pentru aderarea Organismului Național de Acreditare la EA MLA				2013

Indicarea termenului pentru elaborarea și aprobarea Legii noi privind acreditarea.				Trimestrul I 2011
<u>Comentariu:</u> Proiectul legii se află în Parlament. Aprobarea proiectului Legii privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității fost planificată pentru trimestru al II-lea al anului 2011, dar se află încă în Parlament pentru examinare.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Clarificarea poziției Republicii Moldova privind organismele de certificare și indicarea termenului de acreditare a organismelor de certificare.				Trimestrul I 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Un plan, cu termeni de realizare, pentru elaborarea infrastructurii pentru supravegherea pieței.				Trimestrul I 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Elaborarea cadrului juridic și crearea unui plan de elaborarea a standardelor de măsurare și metrologie compatibile cu cele ale UE, inclusiv o descriere a modului în care mecanismul de trasabilitate va fi introdus și pus în aplicare.				Trimestrul I 2011
<u>Comentariu:</u> Ministerul Economiei, împreună cu Institutul Național de Standardizare și Metrologie a elaborat Programul Național de baza standardelor pentru perioada 2011-2015, și acum este în faza de lucru. Această informație este oferită în cadrul Raportului de progres nr. 1. Raportul de progres nr. 2 nu revine asupra informației cu detalii noi.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Constatări

- Republica Moldova a îndeplinit, în linii mari, recomandările UE la acest capitol și a înregistrat progrese suplimentare, așteptate abia la nivelul anului 2012.
- Republica Moldova a preluat un număr semnificativ de standarde din România (peste 2000 de standarde), pe care le-a aplicat ca atare, acestea fiind considerate standarde europene. Dezavantajul constă în faptul că standardele au fost dezvoltate și aparțin Asociației de Standardizare din România (ASRO²), care percepe taxe anuale destul de mari pentru utilizarea acestora. Până acum standardele au fost achiziționate cu sprijinul Băncii Mondiale.
- Cadrul legal aferent acestui domeniu prinde contur și consistență. Procesul de transpunere a directivelor comunitare în legislația Republicii Moldova este în

² ASRO este o asociație, persoană juridică română de drept privat, de interes public, fără scop lucrativ, neguvernamentală și apolitică constituită ca organism național de standardizare.

desfășurare. Din păcate, acestea nu ajung să fie și implementate la nivelul agenților economici pe motiv că în foarte multe din zonele în care se adoptă standarde nu există agenți economici care să le implementeze în activitatea lor.

5. Măsurile sanitare și fitosanitare (SPS)

Republica Moldova urmează să implementeze o strategie cuprinzătoare privind siguranța alimentară, însoțită de un plan operațional și termene de realizare, în scopul stabilirii unui sistem eficient de siguranță alimentară. Următoarele componente trebuie să fie luate în considerare:

Pregătirea sau amendarea, aprobarea și lansarea actelor pentru perfecționarea legislației în domeniu.				Termen de realizare
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	Trimestrul IV 2011–2015 (anual)
Consolidarea (dacă este necesară) elementelor din structura instituțională, în particular distribuirea sarcinilor între autoritățile competente, efectuarea controalelor oficiale (Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și Ministerul Sănătății)				Trimestrul III 2011
<u>Comentariu:</u> Activitate în curs de implementare				
Coordonarea cu organele vamale la punctele de control la frontieră veterinară și fitosanitară și la depozitele vamale de pe teritoriul Republicii Moldova;				Trimestrul IV 2011 și 2012
Definitivarea sistemului de identificare și înregistrare a animalelor și a rețelei de transabilitate a produselor de origine animală, astfel încât să fie acoperit întregul lanț alimentar;				2013
Echiparea laboratoarelor oficiale specializate (inclusiv laboratoare de referință), care sunt acreditate la nivel regional și internațional;				2012
Completarea sistemului de monitorizare și definirea planurilor privind bolile animalelor în caz de urgență;				2012
Introducerea unui sistem rapid de alertă referitor la siguranța produselor alimentare, inclusiv accesarea Sistemul Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje (RASFF) al UE;				2015
Asigurarea personalului competent pentru funcționarea eficientă a sistemului.				Trimestrul III 2011
Recomandări: Implementarea unei strategii cuprinzătoare în scopul stabilirii unui sistem de siguranță alimentară. Acordați o atenție deosebită la crearea (dacă este necesar) și consolidarea adecvată a capacităților instituționale relevante.				Termen de realizare

Comentariu: Planul Național pentru armonizarea legislației pentru anul 2011, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1210 din 27 decembrie 2010, cuprinde în total 21 de acțiuni legislative și normative în domeniul “Măsuri sanitare și fitosanitare”. Acestea vor transpune legislația comunitară relevantă în legislația națională			Trimestrul IV 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	

Constatări

- La acest capitol, majoritatea recomandărilor au termene ce extind curenta perioadă de raportare. Cu toate acestea (conform Raportului de Progres nr. 2), Republica Moldova a întreprins deja măsuri venite în sprijinul îndeplinirii la timp (și înainte de termen) a recomandărilor.
- Principala problemă la acest capitol este lipsa laboratoarelor bine dotate cu echipamente tehnice care să asigure control sanitar și fitosanitar eficient. Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Pieței, Metrologie și Protecție a Consumatorilor acționează ca inspectorat unic pentru verificarea agenților economici. Acesta nu are capacitatea tehnică și resurse umane suficiente pentru a realiza un control eficient la un număr cât mai mare de agenți economici (doar opt oameni la nivelul lunii mai cu atribuții în control).
- În ceea ce privește metrologia, inspectoratul metrologic a fost inclus în sfera protecției consumatorilor. Dacă la testarea produselor în domeniul alimentar Republica Moldova stă relativ bine (datorită unor proiecte finanțate prin Banca Mondială), alta este situația cu testarea produselor industriale. Nu există capacități (dotări tehnice) de reevaluare a produselor medicale și farmaceutice.

6. Facilitarea comerțului și administrarea vamală

Recomandări:			Termen de realizare
Republica Moldova să continue reformele în vederea anulării taxelor vamale ce nu sunt în conformitate cu prevederile OMC și UE, și să demonstreze că orice taxe aplicate sunt în conformitate cu aceste dispoziții. Republica Moldova să continue eforturile pentru a asigura implementarea omogenă a legislației vamale pe întreg teritoriul.			
<u>Comentariu:</u> Ministerul de Finanțe a demarat un studiu asupra procedurilor tarifare vamale pe care l-a publicat pe site-ul său. Momentan studiul se află în dezbateri cu factorii interesați, urmând să fie raportat, în forma sa finală, Comisiei în trimestrul al treilea. Recomandările studiului prevăd eliminarea graduală a procedurilor tarifare bazate pe valoarea de bază și a unor sume fixe, acestea urmând să fie înlocuite cu tarife fixe specifice procedurilor vamale în conformitatea cu procedurile internaționale.			Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	

Republica Moldova să continue să demonstreze că sunt luate măsurile necesare pentru a garanta controlul comerțului ilicit prin Transnistria.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Republica Moldova să continue implementarea politicii de etică în cadrul Serviciului Vamal.				Trimestrul II 2011
<u>Comentariu:</u> la acest punct planul prevede acțiuni ce au fost îndeplinite în semestrele unu și doi.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Republica Moldova să furnizeze rapoartele Transparency International privind etica în cadrul Serviciului Vamal (SV).				2011
<u>Comentariu:</u> Planul de acțiuni nu prevede un termen semestrial pentru îndeplinirea acestei recomandări, se așteaptă finalizarea măsurilor aferente până la sfârșitul anului 2011.				
Republica Moldova să continue raportarea către Comisie privind punerea în aplicare a Planului de dezvoltare instituțională a Serviciului Vamal 2009-2011, și orice alte planuri pentru viitor.				2012
Republica Moldova să ofere o copie a celor mai recente rapoarte anuale ale Serviciului Vamal.				Trimestrul I 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Republica Moldova să adopte și să ofere Comisiei o strategie de instruire pe termen lung a Serviciului Vamal.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Constatări

- Guvernul încearcă permanent să asigure implementarea omogenă a legislației comerciale și vamale pe tot teritoriul Republicii. Cu toate acestea, până acum nu pot fi raportate progrese substanțiale în ceea ce privește modificarea și implementarea cadrului legal de reglementare a taxelor de import pentru tranzacțiile cu agenții economici din Transnistria.
- Implementarea politicii de etică este esențială, ca un prim pas în ceea ce privește o mai bună securizare a frontierelor, însă măsurile aferente acesteia nu sunt de natură să combată efectiv și eficient corupția de la nivelul serviciului vamal, fenomen cu care nu se confruntă doar Republica Moldova, ci toate statele din regiune. O măsură mai eficientă a fost revizuirea și perfecționarea sistemului de rotație a funcționarilor vamali care ocupă funcții sensibile.

7. Regulile de Origine (RO)

Recomandări:				Termen de realizare
Să se asigure implicarea adecvată a Serviciului Vamal al Republicii Moldova în certificarea și verificarea originii produselor ce provin din regiunea transnistreană.				Permanent
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Să asigure aplicarea uniformă a regulilor de origine pe întreg teritoriul Republicii Moldova.				Permanent
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Constatări:

- Atât recomandările Comisiei, cât și acțiunile propuse de Republica Moldova au un caracter vag, greu de cuantificat. De-a lungul timpului „granița” dintre Republica Moldova și Transnistria s-a dovedit destul de permeabilă. Au existat cazuri documentate în care mărfuri provenite din afara Republicii Moldova au primit certificate de origine din această țară și au fost exportate mai departe în spațiul european.
- Măsurile cuprinse în Planul de Acțiuni aparțin zonei creșterii capacității administrative și fortificării funcției de Audit Vamal specific pentru verificarea originii mărfurilor. Fără a minimaliza importanța acestora, ele trebuie dublate de acțiuni anticorupție specifice poliției judiciare realizate pe scară largă.

8. Servicii și Investiții

Recomandări:				Termen de realizare
Servicii Financiare: Sectorul Bancar și nebanca				
Republica Moldova trebuie să pregătească și să înceapă să pună în aplicare un plan cuprinzător pe servicii financiare. Planul inter alia va prevedea: <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea proiectului de Lege cu privire la Banca Națională a Moldovei; - angajamentele în implementarea și aplicarea normelor relevante în ceea ce privește buna funcționare a autorităților executive și de supraveghere, precum și mecanismele de prevenire a crizelor, și oferirea unui cadru de timp concret. 				2012
Republica Moldova să pună în aplicare Legea instituțiilor financiare, și după adoptare, să implementeze proiectul de lege cu privire la Banca Națională a Moldovei.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Republica Moldova să înceapă implementarea și executarea normelor relevante în ceea ce privește buna funcționare a autorităților de execuție și de supraveghere, precum și mecanismele de prevenire a crizelor, într-un mod compatibil cu acquis-ul comunitar relevant.				2012
Republica Moldova să implementeze acțiunile prevăzute în Strategia de Dezvoltare a sectorului financiar nebancaar pentru 2009-2011 și să specifice acțiunile care trebuie întreprinse în cadrul Planului de Acțiuni, inclusiv termenii de implementare.				2011
<u>Comentariu:</u> Această cerință are un număr de nouă acțiuni (în special legislative) ce trebuie întreprinse de către guvern. Dintre acestea, doar trei au termenul scadent la data redactării raportului (iulie 2011), evaluarea noastră se referă doar la acestea.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Recomandări: Gestionarea crizelor				Termen de realizare
Republica Moldova să numească o echipă de gestionare a crizelor.				2010
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Republica Moldova să definească sarcinile, metodele de lucru și canale de informare pentru gestionarea crizei financiare.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	

Recomandări: Dreptul înființării				Termen de realizare
Republica Moldova trebuie să efectueze screening-ul complet al legislației naționale, astfel încât să se identifice barierele în calea înregistrării companiilor cu scopul eliminării graduale ale acestora.				Trimestrul II 2011
Una dintre acțiunile planificate pentru trimestrul doi este „Elaborarea și adoptarea proiectului de lege în scopul simplificării procedurilor stabilite la lichidarea afacerii.” Întrucât în raportul de progres nu se precizează că legea a fost adoptată, dar că au fost elaborate cerințele așteptate, am evaluat acest punct ca „mai degrabă realizat”.				
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Să asigure funcționarea eficientă a structurilor administrative corespunzătoare, printre care funcționarea unui organism de coordonare central care facilitează înregistrarea.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	

Să elimine măsurile discriminatorii care afectează investițiile străine, precum și aplicarea clauzei <i>standstill</i> , astfel încât condițiile de înregistrare a companiilor să nu fie mai restrictive decât atunci când a fost semnat APC.				Trimestrul II 2011
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	

Recomandări: Climatul investițional	Termen de realizare
Elaborarea unei strategii în vederea acoperirii celorlalte șapte puncte din chestionarul prezentat în <i>Doing Business</i> , adițional celorlalte aspecte aferente mediului de afaceri care nu sunt acoperite de Raportul <i>Doing Business</i> . Strategia urmează să includă un plan detaliat de acțiuni cu stabilirea termenelor de executare și implementare.	Trimestrul IV 2011

9. Dreptul proprietății intelectuale (IPR)

Recomandări:	Termen de realizare
Republica Moldova va asigura implementarea legislației în domeniul proprietății intelectuale.	2011
Nerealizat Mai degrabă nerealizat Mai degrabă realizat Realizat	
Modificarea legislației în vederea stabilirii limitelor temporale pentru acest gen de protecție.	2011
Nerealizat Mai degrabă realizat Mai degrabă nerealizat Realizat	

Constatări

- Pentru îndeplinirea primei cerințe este necesară crearea și dotarea unui punct informațional în cadrul AGEPI (Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală) pentru a asigura schimburile de informații dintre autoritățile responsabile de apărarea drepturilor de proprietate intelectuală. Recomandarea trebuie îndeplinită pe parcursul anului 2011. În acest moment se caută sursele și resursele necesare funcționării.

10. Achiziții Publice

Recomandări	Termen de realizare
Finalizarea planului de acțiuni pentru dezvoltarea Achizițiilor Publice pentru anii 2010-2013 inclusiv	Trimestrul I 2011
Nerealizat Mai degrabă realizat Mai degrabă nerealizat Realizat	

Asigurarea ajustării continue a legislației la acquis-ul comunitar.				Trimestrul I 2011
Comentariu: Această recomandare are planificate două acțiuni. Cea aferentă raportării la zi a fost realizată.				
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	

11. Concurența

Recomandări				Termen de realizare
Pregătirea și implementarea strategiei pentru dezvoltarea integrală a Legii și politicii cu privire la concurență, cu luarea în considerare recomandărilor Raportului din decembrie 2009 “Legea Concurenței și Politica – Ajustarea Legii la standardele UE în Republica Moldova”				
Acțiune: Elaborarea actelor normative secundare în domeniul concurenței conform recomandărilor din Raportul din decembrie 2009 “Legea Concurenței și Politica – Ajustarea Legii la standardele UE în Republica Moldova”.				2014
Acțiune: Excluderea prevederilor privind publicitatea destinată consumatorilor din domeniul de competență al Agenției Naționale pentru protecția Concurenței (ANPC);				
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	Trimestrul II 2011
Elaborarea și prezentarea spre adoptare a noii Legi cuprinzătoare privind concurența.				
Nerealizat	Mai degrabă realizat	Mai degrabă nerealizat	Realizat	Trimestrul II 2011
De a începe implementarea noii Legi cuprinzătoare privind concurența după adoptarea acesteia.				
Stabilirea și implementarea unui plan de dezvoltare a personalului pentru a asigura ANPC cu resursele necesare, expertiza și puterea de a implementa și a pune în aplicare noul cadru juridic.				
2012				

Constatări

- Piața internă a Republicii Moldova este o piață foarte mică și sunt greu de justificat monopolurile atunci când există un singur agent economic interesat de această piață. Trebuie făcută diferența între monopolurile „de facto”, impuse de dorința expresă a unor agenți economici și cartelurile care s-au format în timp. (În Republica Moldova s-au format carteluri în unele ramuri economice, cum ar fi spre exemplu, în industria cărnii și a comerțului cu produse petroliere).
- Agenția Națională pentru Protecția Concurenței este o instituție nouă (doi ani de funcționare) și în acest moment nu are capacitatea de a proteja eficient concurența. În același timp, ANPC este în plin proces de construire a capacității administrative.

12. Dezvoltarea Durabilă (Mediul Social și al Muncii)

Recomandări	Termen de realizare
Perfecționarea cadrului instituțional aferent dialogului social și asigurarea reprezentanțelor la toate nivelurile.	Trimestrul IV 2011
De a institui, în caz de necesitate, un Consiliu Economic – Social (CES)	Trimestrul II 2011
Comentariu: În acest domeniu nu s-a luat încă o decizie. Pentru această recomandare adițională, decizia privind oportunitatea unui posibil CES aparține autorităților Moldovene. În acest moment Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei se consultă cu partenerii sociali (sindicate și patronate) cu privire la oportunitatea înființării CES.	

Constatări:

- Dat fiind că dialogul social nu este foarte bine structurat în Republica Moldova (asociațiile patronale și sindicate nu sunt suficient de bine organizate), este posibil ca această recomandare să fie implementată spre sfârșitul procesului ZLSAC.

13. Aspecte generale

Recomandări	Termen de realizare				
Fără a prejudicia procesul de negociere 5+2, Republica Moldova va depune în continuare eforturile necesare pentru a asigura implementarea viitorului ZLSAC pe întreg teritoriul țării.	2011				
<table border="1"> <tr> <td>Nerealizat</td> <td>Mai degrabă nerealizat</td> <td>Mai degrabă realizat</td> <td>Realizat</td> </tr> </table>	Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat		
De a intensifica eforturile pentru a informa „autoritățile” ‘TN’, operatorii economici și populația cu privire la negocierea și implementarea ZLSAC.	2011				
<table border="1"> <tr> <td>Nerealizat</td> <td>Mai degrabă nerealizat</td> <td>Mai degrabă realizat</td> <td>Realizat</td> </tr> </table>	Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat	
Nerealizat	Mai degrabă nerealizat	Mai degrabă realizat	Realizat		

Constatări

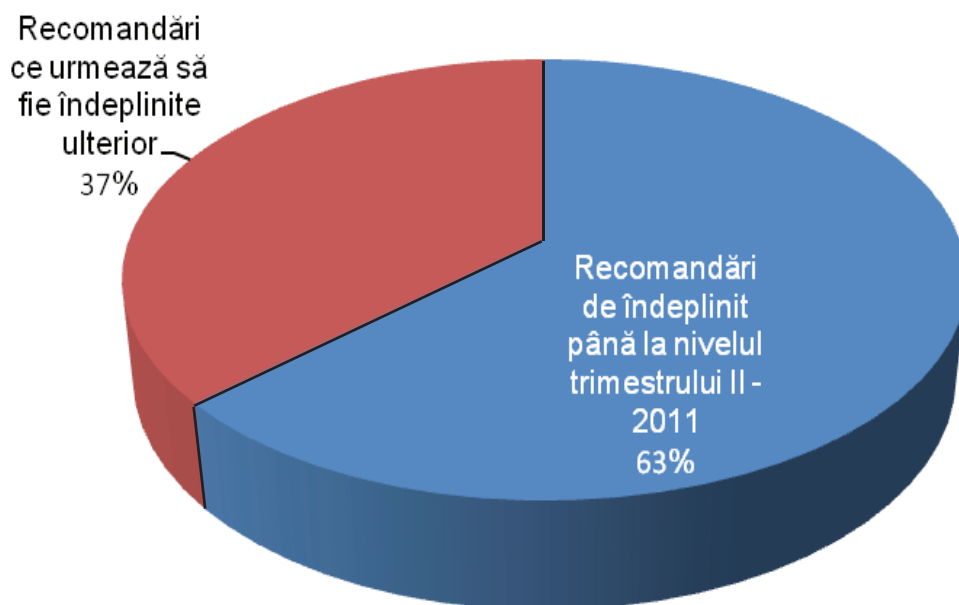
- Republica Moldova depune eforturi pentru a iniția dialogul cu regiunea transnistreană dar de cele mai multe ori acestea sunt blocate sau amânate, găsirea unor soluții fiind de multe ori în afara controlului Republicii Moldova.
- Pentru a răspunde recomandării de a intensifica eforturile pentru a informa „autoritățile”, mediul de afaceri și populația cu privire la ZLSAC, au fost derulate o serie de mese rotunde.

REPREZENTAREA GRAFICĂ A IMPLEMENTĂRII RECOMANDĂRIILOR UE DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA

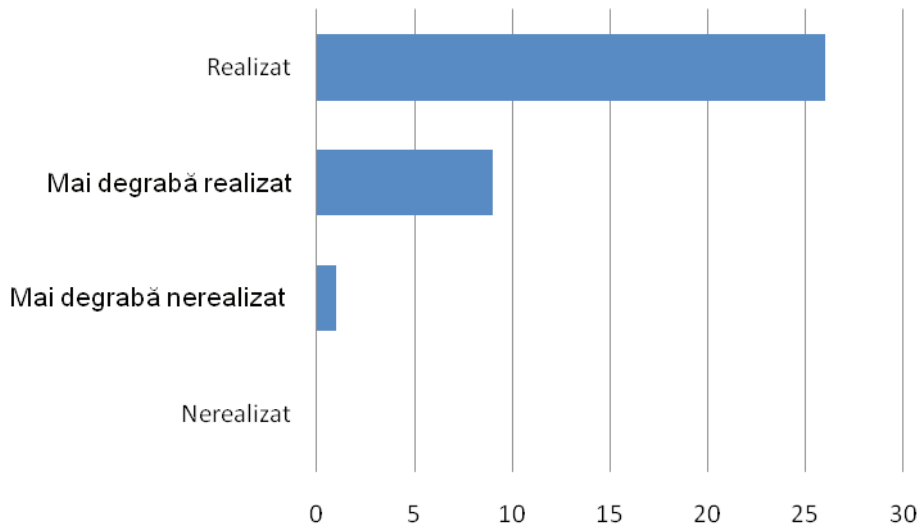
Recomandările CE au fost centralizate în cadrul unui plan în cadrul căruia Republica Moldova a propus acțiuni concrete care să vină în întâmpinarea recomandărilor. Fiecare recomandare beneficiază de una sau mai multe acțiuni specifice domeniului său, după cum s-a putut observa. Acțiunile sunt diferite între ele ca natură, complexitate, dificultate și impact. De aceea, pentru a avea o privire de ansamblu asupra pregătirilor realizate de către Republica Moldova în domeniul armonizării legislației cu acquis-ul european autorii au quantificat recomandările cărora li s-a răspuns, fără a face diferențe între tipurile de răspuns. De aceea, abordarea folosită în această cercetare este una de natură cantitativă. Dată fiind plaja largă de domenii ce pot fi evaluate (fiecare domeniu poate beneficia de o evaluare comprehensivă proprie), o abordare calitativă ar fi dimensionat prezentul studiu dincolo de obiectivele și proporțiile sale. Acesta nu înseamnă că nu s-a acordat atenție fiecărui domeniu în parte, pentru a realiza evaluări relevante, ci doar că interpretarea oferită aici este de natură cantitativă. Informații de natură calitativă se găsesc în cadrul constatărilor aferente fiecărui domeniu și sunt detaliate mai sus.

STADIUL ADOPTĂRII ACQUIS-ULUI

Ceea ce este interesant în acest proces este că autoritățile de la Chișinău au ales să dinamizeze încă de la început procesul de adoptare a acquis-ului. După cum se observă din figura de mai sus, deși ne aflăm în trimestrul II al anului 2011, iar ultimul an în care sunt termene de implementat este anul 2014, majoritatea recomandărilor au avut termene de îndeplinire în prima parte a primului an al procesului de adoptare a acquis-ului – 63%. Acesta nu înseamnă și că acquis-ul a beneficiat de acțiuni care au dus la îndeplinirea sa în proporție de 63%, ci doar că acestea au fost programate rapid. Aici nu s-a evaluat realizarea măsurilor, aceasta fiind efectuată în cele ce urmează.

IMPLEMENTAREA RECOMANDĂRILOR, CONFORM PLANULUI DE ACȚIUNE, LA NIVELUL SEMESTRULUI 2 AL ANULUI 2011.

După cum se observă din figura de mai sus la nivelul trimestrului II al anului 2011, au fost realizate sau aproape realizate acțiuni pentru majoritatea recomandărilor Comisiei Europene. Concluzia noastră susține astfel declarația oficială a ministrului moldovean al Economiei conform căreia „*Republica Moldova, în linii generale, a îndeplinit angajamentele asumate pentru trimestrul II*”.

CAPITOLUL V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI GENERALE

CONCLUZII GENERALE

O bună parte dintre recomandări sunt deja îndeplinite, iar pentru altele s-au înregistrat progrese înainte de termenele stabilite în Planul de Acțiuni.

O bună parte din recomandările făcute de CE sunt vagi și insuficient definite, conținând expresii precum „consolidare adecvată”, „continuarea eforturilor de a...”, „să acorde o mai mare prioritate”. Aceste expresii nu conțin indicatori clar formulați și lasă locul unei interpretări subiective, ce va fi decisă de entitatea cu putere mai mare de negociere, și anume de CE. În eventualitatea redefinirii Planului de Acțiune, (poate odată cu începerea negocierilor), se recomandă redefinirea mai clară a recomandărilor (cerințelor) CE.

Comparând PIB-ul UE (9422 mld. EUR) cu cel al Republicii Moldova (3,6 mld EUR), este evident faptul că cei doi parteneri economici sunt clar debalansați, în favoarea partenerului mai mare, reprezentat de către UE. Dat fiind că Uniunea folosește ZLSAC ca instrument în cadrul Politicii de Vecinătate, prin care ajută statele mai mici și nedezvoltate să crească economic (și să se dezvolte instituțional), ar trebui ca instituția CE să nu negocieze măsuri care să afecteze creșterea economică a Republicii Moldova, ci să vizeze protejarea acesteia. Uniunea nu va fi afectată la modul real de un acord de liber schimb cu Republica Moldova, rațiunea acestuia fiind mai degrabă politică și de încurajare (și răsplată) pentru reformele ce vor fi realizate de acest stat.

RECOMANDĂRI GENERALE

- Ministerul Economiei și Comerțului al Republicii Moldova nu are capacitatea de a realiza studii diferențiate la nivel de produse/servicii. Asistența tehnică pe care Republica Moldova o primește de la partenerii internaționali trebuie orientată cu prioritate în această direcție. Este nevoie de studii care să evalueze cum va fi afectată economia Republicii Moldova la nivel de produse (de exemplu la nivel agricol: cum va fi afectată producția de conserve). Studiile trebuie să evalueze în special impactul asupra bugetului, impactul asupra ramurilor economice.
- Orientarea autorităților din Republica Moldova spre creșterea capacității de negociere în ceea ce privește strategiile adoptate pe fiecare produs/serviciu în parte, din cele ce vor fi afectate în vederea obținerii unor condiții de tranziție cât mai bune pe perioade de timp cât mai lungi (derogări, menținerea unor taxe vamale, neintroducerea unor accize). Argumentele Republicii Moldova sunt mai degrabă de natură politică (și mai puțin de natură economică), dar depind mult de realizarea reformelor necesare instituirii ZLSAC.

- Singura zonă în care un acord de liber schimb ar putea afecta UE ține de modul în care produse extra-comunitare pot ajunge necontrolat prin Republica Moldova pe Piața Unică. Acesta poate fi călcâiul lui Ahile în negocierile pentru instituirea ZLSAC pentru Republica Moldova. Se recomandă o atenție sporită (inclusiv luarea unor măsuri suplimentare celor trecute în Planul de Acțiune) a autorităților moldovene la capitolele (6) Facilitarea comerțului și administrarea vamală și (7) Regulile de Origine.
- Dat fiind faptul că România a transpus deja în legislația proprie acquis-ul UE și în special acquis-ul comercial, și dat fiind că între cele două țări există inclusiv similitudini structurale, ar fi indicată inițierea unui program de Twinning bilateral (între cele două țări) sau multilateral care să includă și această țară. Programul de Twinning ar trebui să se realizeze la nivelul Ministerului Economiei și Comerțului.
- Multe din acțiunile necesare pregătirii ZLSAC sunt extrem de costisitoare, iar Republica Moldova nu și le poate permite. Este necesară astfel coordonarea asistenței internaționale și direcționarea acestora către toate domeniile cuprinse în Planul de Acțiuni.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

- EMERSON Michael et al, „*The Prospect of Deep Free Trade between the European Union and Ukraine*”, Centre for European Policy Studies 2006
- GHINEA Cristian, IVAN Paul, DINU Dragoș, „*Cum am folosit fereastra de oportunitate, bilanțul unui an de la relansarea relațiilor România – Republica Moldova*”, CRPE 2010
- IVAN Paul, „*Evoluții recente privind conflictul din Transnistria*”, CRPE 2010
- GETMANCHUK Alyona et al, „*Scenarios for the development of the Transnistria Conflict. Challenges to European Security*”, Institute of World Policy 2011
- CHIVRIGĂ Viorel, „*Studiu comparativ al legislației în materie de comerț exterior*”, IDIS Viitorul, 2008
- PERJU Ion, CHIVRIGĂ Viorel, FALA Alexandru, „*Impactul viitorului acord de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar din Republica Moldova*”, IDIS Viitorul, 2010

EDIȚII STATISTICE

- ANUARUL STATISTIC, „*Comerțul exterior al Republicii Moldova 2001-2009*”, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

ARTICOLE LEGISLATIVE

- HOTĂRÂRE privind administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană nr. 262 din 07.03.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.51-54/328 din 14.03.2008
- LEGEA cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător nr. 81-XV din 18.03.2004, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-66/344 din 23.04.2004
- REGULAMENTUL (CE) NR. 1210/2008 AL CONSILIULUI din 20 noiembrie 2008 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 55/2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova

DOCUMENTE OFICIALE

- „*Analiza situației privind investițiile străine directe atrase în Republica Moldova pe parcursul a 9 luni ale anului 2010*”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Analiza situației privind investițiile în capital fix în anul 2010*”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Activitatea de comerț exterior a Republicii Moldova în ianuarie–martie 2011*”, Serviciul Vamal al Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Ordin cu privire la instituirea Grupului de lucru nr. III „Cooperare economică, sectorială și financiară” pentru negocierea Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb*”

Aprofundate și Cuprinzătoare dintre Republica Moldova și UE (ZLSAC)”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011

- „*Plan de acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare (ZLSAC) dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană*”, Guvernul Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Raport privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova în anul 2010*”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Raport de progres trimestrial no. 1/2011 al Planului de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru viitoarele negocieri privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană*”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Raport de progres trimestrial no. 2/2011 al Planului de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru viitoarele negocieri privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană*”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011
- „*Studiu privind măsurile netarifare aplicate în comerț de către Republica Moldova*”, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Chișinău, 2011

SURSE ONLINE

- www.mec.gov.md
- www.miepo.md
- www.statistica.md
- „*Punct pe 21 din 24 capitole din Acordul de Asociere RM-UE*”, <http://unimedia.md/?mod=news&id=32461>
- www.ec.europa.eu/trade/about/
- http://www.adevarul.ro/moldova/politica/Comertul-liberalizat-proba-foc-Moldovei_0_428357235.html
- <http://www.allmoldova.com/ro/experts/24.html>
- JENSEN Jesper, Tarr G. David, „*Deep Trade Policy Options for Armenia: The Importance of Services, Trade Facilitation and Standards Liberalization*”, World Bank Publications, 2011, [URL http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2011/05/18/000158349_20110518082525/Rendered/PDF/WPS5662.pdf]
- „*DCFTA Process and Possible Impact on Armenia*”, Armenian-European Policy and Legal Advice Centre training course, 2009, [URL http://www.aeplac.eu/images/activities_0/3-5.pdf]
- „*Moldova. Main Economic Indicators*”, DG Trade, European Commission, 2011, [URL http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113419.pdf]